

Karkkilan kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2024–2025

Kaupunginhallitus 20.5.2024 § 132
Kaupunginvaltuusto 27.5.2024 § 64

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN	3
2.1	Keskeisiä käsitteitä	3
2.2	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keskeinen lainsäädäntö ja suositukset.....	9
2.3	Hyvinvoinnin nykytila	12
2.4	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Karkkilan kaupungissa	15
2.5	Yhteistyö ja yhdyspinnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä	18
2.6	Muita hyvinvointiin vaikuttavia suunnitelmia ja ohjelmia.....	20
3	HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	21
3.1	Kaupunkistrategian painopisteet ja tavoitteet	21
3.2	Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja mittaristo	21
3.3	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen tarkennetut tavoitteet ja toimenpiteet	31
4	HYVINVOINTIKERTOMUSTYÖ	35
4.1	Hyvinvointisuunnitelmaprosessi	36
4.2	Osallisuus hyvinvointisuunnitelmatyössä	36
5	HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA RAPORTOINTI	39
6	HYVINVOINTISUUNNITELMAN KÄSITTELY	40
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	43
	LIITE 1. Lastensuojelulain mukaisen suunnitelman tarkennus.....	43
	LIITE 2. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma	66
	LIITE 3. Karkkilan kaupungin liikenneturvallisuuksuunnitelma	103

1 JOHDANTO

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kuntien lakisääteinen perustehtävä Suomessa (kuntalaki 410/2015, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021). Kunnalla on vastuu asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kuntien on lakisääteisesti strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista.

Kuntien lakisääteinen hyvinvointikertomustyö jakaantuu kahteen osaan: hyvinvointikertomukseen, joka on nykytilan kuvaus, sekä hyvinvointisuunnitelmaan. Valtuustolle laaditaan kerran valtuustokaudessa molemmat asiakirjat. Hyvinvointikertomuksen on tarkoitus toimia johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön perustana. Hyvinvointikertomus kokoaa olemassa olevan hyvinvointitiedon yhteen asiakirjaan. Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointikertomus on suunniteltu tehtävän ennen valtuustokauden vaihtumista vuonna 2025.

Hyvinvointisuunnitelma on työkalu, jonka tarkoituksena on edistää kaupunkilaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä kaventaa hyvinvointieroja eri väestöryhmissä. Tarkoituksena on ohjata kaupungin toimintaa osana talouden ja toiminnan suunnittelua. Karkkilan kaupungin hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään organisaation hyvinvointityötä.

Karkkilan kaupungin hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021–2025 hyväksyttiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 24.5.2021 (§ 33). Organisaatiossa on tunnistettu, että hyvinvointisuunnitelma olisi tärkeä päivittää hyvinvointialueuudistuksenkin myötä ja myös linkittää vahvemmin voimassa olevaan kaupunkistrategiaan. Tämä asiakirja on päivitetty **Karkkilan kaupungin hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025**. Hyvinvointisuunnitelma sisältää **lakisääteiset lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman**. Siihen on sisällytetty myös ehkäisevän päihdetyön suunnitelma, joten se korvaa yhteistyössä Perusturvakuntayhtymä Karviaisen kanssa tehdyn mielenterveys- ja päihdesuunnitelman 2021–2024 (Vapaa-aikalautakunta 8.3.2022, § 18).

Turvallisuussuunnittelu ei ole kunnille lakisääteistä, mutta se on suositeltavaa. Turvallisuuskäsitteellään on nostettu osaksi hyvinvointisuunnitelmaa. Suunnitelman avulla pyritään miettimään toimia, joilla ehkäistään onnettomuuksia, tapaturmia, rikoksia, häiriöitä sekä edistetään kaupunkilaisten turvallisuuden tunnetta. Kyseessä ei kuitenkaan ole ns. turvallisuussuunnitelma, vaan sellaiset turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvät asiat kuuluvat valmiussuunnitelmaan.

Karkkilan kaupungilla on **liikenneturvallisuussuunnitelma**, joka valmistui vuoden 2021 lopussa. Suunnitelma laadittiin Karkkilan kaupungin sekä ELY-keskuksen toimeksiannosta. Työhön osallistivat myös Liikenneturva ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitos. Suunnitelman tavoitteena on vähentää Karkkilassa tapahtuvien liikenneonnettomuuksien määrää ja tehdä liikkumisesta turvallisempaa. Suunnitelmassa pyrittiin löytämään ne painotukset ja keinot, joilla saadaan liikenneonnettomuuksien määrä valtakunnallisten tavoitteiden mukaiseen laskuun ja kestävien kulkumuotojen kulkutapaosuus suuremmaksi. Liikkumisen turvallisuutta ja vastuullisuutta pyritään Karkkilassa lisäämään vaikuttamalla liikennekäyttäytymiseen kasvatuksen ja viestinnän keinoin. Karkkilan kaupungin liikenneturvallisuusvisio ”Kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua liikenteessä Karkkilassa” mukailee val-

takunnallista liikenneturvallisuustavoitetta. Tavoitteena on vähentää liikennekuolemia ja vakavia loukkaantumisia 50 prosenttia vuoden 2020 tasosta. Karkkilan kaupungin liikenneturvallisuussuunnitelma löytyy tämän asiakirjan liitteenä 3.

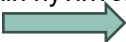
Hyvinvointisuunnitelma laaditaan valtuustokausittain ja se tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon talousarviota laadittaessa. Suunnitelmaa tarkastellaan vuosittain asettaen toimialakohtaisia vuositavoitteita. Vuosittaisen raportoinnin yhteydessä arvioidaan toimenpiteiden toteutumista ja tarvittaessa toimenpiteitä voidaan täsmentää, laajentaa tai muuttaa. Hyvinvointisuunnitelma ja vuosiraportit julkaistaan kaupungin verkkosivuilla. Hyvinvointisuunnitelmatyön toteutumista seuraa 6.2.2024 apulaiskaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksellä nimetty määräaikainen HYTETU-työryhmä.

Hyvinvointisuunnitelman poikkihallinnollisella työllä vaikutetaan karkkilalaisten fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä arkiympäristöihin. Suunnitelmaan kirjatut toimenpiteet eivät välttämättä vaadi ylimääräisiä resursseja toteutuakseen, vaan kyse on yhteisen näkemyksen löytämisestä ja toimintatapojen muutoksesta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä toteutetaan myös yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

2 HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

2.1 Keskeisiä käsitteitä

Edistäminen	Mahdollisuuksien luominen, esimerkiksi terveyden edistämisessä. Myös promootio .
Ehkäiseminen	Esimerkiksi sairauksien ehkäisy ja niiden seurauksien pienentäminen. Myös preventio .
Ehkäisevä päihdetyö	<p>Pitkäjänteinen ehkäisevä päihdetyö vähentää väestöryhmien välisiä terveys- ja hyvinvointieroja, inhimillistä kärsimystä ja palvelujen tarvetta. Se lisää työn tuottavuutta ja varmistaa väestön työ- ja toimintakyvyn tulevaisuudessa. Laadukas ehkäisevä päihdetyö on myös taloudellisesti hyödyllistä. Vuosittain alkoholi, tupakka ja huumeet aiheuttavat vähintään 4 miljardin kustannukset yhteiskunnalle. (THL 2020.)</p> <p>Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskeva laki (523/2015) määrittelee kunnan vastuut ehkäisevässä päihdetyössä.</p> <p>Vuoden 2023 alusta ehkäisevä päihdetyö on kuulunut sekä kunnan että hyvinvointialueen lakisääteisiin tehtäviin. Ehkäisevän päihdetyön perusrakenteita kunnissa ovat kunnan nimeämä vastaava toimielin, työtä ohjaavat suunnitelmat, yhdyshenkilö ja monialaiset työryhmät. Ehkäisevää päihdetyötä tekevät kunnan eri hallinnonalat, hyvinvointialue, eri viranomaiset, järjestöt ja kunnan vastuulla on sovittaa nämä toimet yhteen.</p>
Eriarvoisuus	Eriarvoisuus on välttävissä oleva ero, joka on epäoikeudenmukainen ja eettisesti väärin. Eriarvoisuus voi liittyä moneen osa-alueeseen elämässä: hyvinvointiin, asumiseen, ikään, syntyperään, sukupuoleen, terveyteen tai talouteen. Eriarvoisuudella on pitkäaikaisvaikutuksia, jotka ovat sekä yksilöille että yhteisöille varsin tuhoisia.
Esteettömyys	Esteettömyys tarkoittaa tilaa, jossa rakennettu ympäristö, tuotteet ja palvelut ovat mahdollisimman toimivia, helppokäyttöisiä, helposti saavutettavia. Esteettömyys toteutuu, kun ympäristöstä poistetaan mahdollisimman monet liikumisen, toimimisen, näkemisen, kuulemisen, ymmärtämisen ja kommunikaation esteet. Perinteisesti esteettömyys on liitetty rakennettuun ympäristöön, mutta viime aikoina käsite on laajentunut kattamaan myös palvelujen, viestinnän ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen esteettömyyttä.
Haavoittuvassa asemassa oleva väestöryhmä	<p>Viittaa väestöryhmiin, joilla ei ole oman vaikutusvaltansa ulkopuolella olevien tekijöiden vuoksi samoja mahdollisuuksia kuin muilla väestöryhmillä. Ryhmällä on tästä syystä suurempi riski joutua eriarvoiseen asemaan.</p> <p>Haavoittuvassa asemassa olevaan väestöryhmään kuuluvilla voi olla yksi tai useampia terveyteen, toimeentuloon, sosiaaliin suhteisiin tai elinolosuhteisiin liittyviä riskejä, jotka toteutuessaan voivat johtaa yhteiskunnallisesti heikkoon asemaan.</p> <p>Haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä voivat yksittäisessä tilanteessa tai palvelussa olla esimerkiksi lapset, vanhukset, työttömät, maahanmuuttajat, vammaiset henkilöt, pitkäaikaissairaat, mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivät ja romanit.</p> <p>Tunnistettuja haavoittuvassa asemassa olevia ihmisryhmiä (STM 2022a):</p> <ul style="list-style-type: none">• pitkäaikaissairaat ja pitkäaikaissairauden riskissä olevat henkilöt

	<ul style="list-style-type: none"> • henkilöt, joilla on mielenterveys- ja päihdehäiriöitä tai kohonnut riski sairastua niihin • vammaiset henkilöt • palveluiden piiristä eri syistä merkittävästi syrjäytyneet henkilöt • ikääntyneet, joilla on todettua tai piilossa olevaa fyysiseen, psyykkiseen tai sosiaaliseen toimintakykyyn liittyvää tuen, hoidon tai kuntoutuksen tarvetta • maahan muuttaneet henkilöt, joilla on todettua tai piilevää työ- ja toimintakykyyn liittyvää tai psykososiaalisen tuen tai hoidon tarvetta • lähisuhde- tai perhevälivallan kohteeksi joutuneet • lastensuojelun asiakkaat, mukaan lukien vanhemmat ja perheet • omaishoitajat • muu edellä kuvatulla tavoin haavoittuva ryhmä
Hyvinvointi	<p>Hyvinvointi on kaikille tuttu ja yhteinen ilmiö, jota ei ole helppo kuvata täsmällisesti. Se on käsitteenä monitasoinen ja moniulotteinen. Sillä voidaan viitata sekä yksilön että yhteisötason hyvinvointiin. Hyvinvointi muodostuu ihmisten arjessa ja vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin.</p> <p>Yksilön hyvinvoinnin osa-alueita kuvattaessa voidaan käyttää esim. Stiglitzin komission jaottelua, jonka mukaan hyvinvoinnin osa-alueita ovat terveys, koulutus, henkilökohtainen toiminta ja työ, äänen kuuluminen yhteiskunnassa, sosiaaliset yhteydet ja suhteet, aineellinen elintaso, ympäristö ja turvallisuuden tunne. Hyvinvoinnin osatekijät voidaan myös jakaa kolmeen ulottuvuuteen, jotka ovat terveys, materiaallinen hyvinvointi ja koettu hyvinvointi tai elämänlaatu.</p>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE)	<p>Toimintaa, jolla tuetaan ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Mahdollisuuksia luodaan pitämällä huolta olosuhteista, jotka tulevat hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä.</p> <p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kuvaamiseen on erilaisia viitekehyksiä ja siihen vaikuttavia tekijöitä voidaan jäsentää eri tavoin näkökulman mukaan. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen voi kohdistua yksilöön, väestöön, yhteisöihin sekä ympäristöön. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulma on laaja ja vahvasti poikkitieteellinen</p> <p>Hyvinvointi nousi terveyden edistämisen rinnalle 2000-luvulla. 2010-luvulla mukaan on tullut turvallisuus. Lainsäädännössä tunnetaan kuitenkin edelleen vain hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.</p> <p style="text-align: center;"> Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen</p>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelukonsepti	<p>Palvelukonseptin avulla asukkaat ja ammattilaiset löytävät helposti oman alueensa kuntien ja kolmannen sektorin hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä, pärjäävyyttä, terveyttä ja osallisuutta edistävät palvelut ja toiminnot.</p> <p>Kyseessä on THL:n koordinoima kolmevuotinen kansallinen kehittämishanke (2022–2025), joka toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.</p>
HYTE-kerroin	<p>Kunnille otettiin käyttöön vuoden 2023 alusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin (Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (618/2021). Kunnalle myönnetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosana euromäärä, joka lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta kunnan asukasmäärällä sekä kunnalle määritellyllä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimella.</p>

	<p>HYTE-kerroin on kannustin, jonka suuruus määräytyy osaksi kunnan tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kunnat voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa kertoimen suuruuteen ja sen perusteena oleviin indikaattoreihin.</p> <p>HYTE-kertoimen suuruus lasketaan kahdenlaisten indikaattorien perusteella. Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattorit on valittu siten, että kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa tuloksiin. Toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattorien (15 kpl) avulla pyritään vastaamaan siihen millaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on. Prosessi-indikaattoreista neljä mittaa kunnan toimintaa väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi peruskouluissa, viisi liikuntatoimessa, viisi kuntajohdossa ja yksi kulttuuritoimessa.</p>
Hyvinvointikertomus	Kunnassa eri toimialojen yhdessä laatima tietopaketti kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä.
Indikaattori	Tilastollinen tunnusluku, joka kuvaa ilmiön tilaa ja muutoksia tiivistetysti. Kun indikaattorien avulla kuvataan väestön hyvinvointia ja terveyttä, voivat tunnusluvut olla keskiarvoja, osuuksia, määriä suhteessa väestömäärään tai -ryhmään tai palvelujen käyttö henkeä kohti.
Kestävä kehitys	<p>Suomi on YK:n jäsenmaana sitoutunut kestävän kehityksen Agenda 2030-toimintaohjelmaan ja sen tavoitteisiin, joiden pyrkimyksenä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen sekä hyvinvoinnin turvaaminen ympäristöllisesti kestävästi. Toimintaohjelman tavoitteita (<i>Sustainable Development Goals</i>) on 17 ja alatavoitteita on 169. Tavoitteiden toteutumista seurataan yli 200 globaalilla ja paikallisen mittarin avulla. Tarkoituksena on kääntää globaali kehitys uralle, jossa ihmisten hyvinvointi ja ihmisoikeudet, taloudellinen vauraus ja yhteiskuntien vakaus turvataan ympäristön kannalta kestävällä tavalla. Kestävän kehityksen tavoitteet astuivat voimaan vuoden 2016 alussa.</p> <p>Agenda 2030 -ohjelman toimeenpanosta ensisijainen vastuu on valtioilla, mutta tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan myös muiden toimijoiden, kuten kuntien, osallistumista. Agenda 2030 pyrkii kestävään kehitykseen talouden, ihmisten hyvinvoinnin ja ympäristön kannalta ja näiden tekijöiden huomioon ottaminen tasavertaisesti on kestävän kehityksen edellytys.</p>
Kohtaamispaikkatoiminta	Kohtaamispaikkatoiminta viittaa organisoituun toimintaan tai tiloihin, joissa ihmiset voivat kohdata toisensa, jakaa kokemuksiaan, osallistua erilaisiin aktiviteetteihin ja rakentaa sosiaalisia verkostoja. Kohtaamispaikat voivat olla fyysisiä paikkoja tai virtuaalisia alustoja. Tällainen toiminta pyrkii tarjoamaan paikan, jossa ihmiset voivat tulla yhteen, jakaa kiinnostuksen kohteitaan ja tuntea yhteenkuuluvuutta. (Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue 2024.)
Kohtuulliset mukautukset	Viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden ja palvelujen tarjoajan on tehtävä kohtuullisia mukautuksia vammaiselle henkilölle. Mukautuksilla turvataan vammaisen ihmisen yhdenvertaisuutta yksittäisissä tilanteissa. Kohtuullisten mukautusten epääminen on syrjintää. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 15 §.)
Kulttuurihyvinvointi	Kulttuurihyvinvointi on hyvinvointia, joka syntyy kulttuurisessa yhteydessä. Kulttuuri ja taide parantavat elämänlaatua ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, tarjoavat tilaisuuden osallistua ja tehdä itse sekä voivat osaltaan vähentää yksinäisyyttä ja edistää yhteisöllisyyttä. Kulttuuripalvelut vahvistavat hyvinvointia muun muassa lisäämällä sivistystä, henkistä kasvua, elinikäistä oppimista

	<p>ja kansalaisvalmiuksia. Ne luovat viihtyisyyttä asuinympäristöön, vahvistavat kunnan vetovoimaa ja edistävät osallisuutta.</p> <p>Kulttuuri asemoituu yksilön elämässä samoin kuin terveelliset elintavat, terveellinen ravinto, riittävä liikunta ja hyvä uni. Positiivisten vaikutustensa myötä kulttuuri voidaan tuoda samaan viitekehykseen muiden hyvinvointia kohentavien elämän osa-alueiden ja interventioiden kanssa.</p>
Mielenterveys	<p>Mielenterveys on keskeinen hyvinvoinnin osatekijä. Se on hyvinvoinnin tila, jossa ihminen tunnistaa omat kykynsä, pystyy selviytymään normaaleista elämään kuuluvista paineista, pystyy työskentelemään tuloksia tuottavasti ja ottamaan osaa yhteisönsä toimintaan. Mielenterveys vaikuttaa fyysiseen terveyteen ja on välttämätön yleisen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn perusta. Mielenterveys ei ole pysyvä ominaisuus. Siihen vaikuttavat monet sosiaaliset, taloudelliset, biologiset ja ympäristötekijät. Suotuisissa olosuhteissa psyykkiset voimavarat lisääntyvät ja epäsuotuisissa ne ovat uhattuna.</p>
Mielen hyvinvointi eli positiivinen mielen-terveys	<p>Mielen hyvinvointi tai positiivinen mielen-terveys (jossain myös psyykinen hyvinvointi) viittaa ihmisen kokemukseen omasta hyvinvoinnistaan ja mielen tasapainosta. Mielen hyvinvointi liittyy usein hyvään mielen-terveyteen ja psyykkiseen toimintakykyyn, mutta mielen hyvinvointia voi kokea myös henkilö, jolla on mielen-terveyden häiriö.</p>
NEET-nuoret	<p>NEET-nuorilla tarkoitetaan nuoria, jotka eivät ole työssä tai koulutuksessa eivätkä opiskele tai suorita siviili- tai asepalvelusta (Not in Education, Employment or Training). Työn ja koulutuksen ulkopuolella oleminen voi olla vapaaehtoista. Se voi olla ajanjakso, jolloin esimerkiksi valmistaudutaan pääsykokeisiin, odotetaan työn alkamista tai vietetään välivuotta ennen opiskelujen alkamista. Pitkittyessään NEET-vaihe voi vaikeuttaa opiskeluihin ja työhön pääsemistä ja altistaa syrjäytymiselle.</p>
Osallisuus	<p>Osallisuuden kokemuksella on vahva yhteys koettuun hyvinvointiin ja terveyteen, joten osallisuuden edistäminen on keskeinen osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Osallisuuden edistämällä voidaan vähentää eriarvoisuutta, köyhyyttä ja syrjäytymistä. Osallisuuden edistämässä tulee kiinnittää erityistä huomiota heikommassa asemassa oleviin. Kokemus osallisuudesta lisää hyvinvointia, turvallisuutta, uskoa tulevaisuuteen sekä omiin mahdollisuuksiin. Heikko osallisuuden kokemus viittaa syrjäytymisvaaraan. Osallisuudesta säädetään myös laeissa.</p> <p>Osallisuus on kuulumista ja kuulluksi tulemistä. Osallinen ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Hän tulee kuulluksi itsenään ja vaikuttaa elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin.</p> <p>Osallisuus merkitsee mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä. Osallisuuden edistäminen ei tarkoita pelkästään osallistamista, osallisuuskanavia tai asiakasosallisuutta. Osallisuus on voimavara, jota voidaan vahvistaa esimerkiksi erilaisilla palveluilla ja toimilla.</p> <p>Yksilön tasolla osallisuus ilmenee kokemuksena, joka syntyy, kun ihminen tuntee kuuluvansa itselle merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön. Yhteisössä osallisuus ilmenee jäsenten keskinäisenä arvostuksena ja luottamuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa yhteisössään. Yhteiskunnan tasolla osallisuus tarkoittaa mahdollisuuksien ja oikeuksien toteutumista sekä ihmisten</p>

	keskinäistä vastavuoroisuutta. Poliittikkatasolla osallisuudella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla vahvistetaan ihmisten osallistumista ja osallisuutta yhteiskunnassa.
Palvelutietovaranto (PTV)	Valtakunnallisesti keskitetty tietovaranto, johon kunnat, hyvinvointialueet, valtio ja yksityinen sektori kuvaavat asiakaslähtöisesti palvelunsa ja niiden asiointikanavat. Palvelutietovarannon sisältö on avointa dataa, joten se on avoimen rajapinnan kautta käytettävissä missä tahansa. Jokainen organisaatio vastaa omien palvelukuvaustensa tuottamisesta, ylläpidosta ja kehittämisestä PTV-tietomallin ja käyttöehtojen mukaisesti. Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (571/2016) velvoittaa julkishallinnon organisaatioita kuvaamaan palvelunsa suomi.fi-palvelutietovarantoon.
Positiivinen erityiskohtelu	Sellainen oikeasuhtainen erillinen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 9 §) Myös tasa-arvolaisissa (609/1986) mahdollistetaan positiivinen erityiskohtelu, jossa vähemmistössä olevan sukupuolen edustajat voidaan tietyn edellytyksin asettaa etusijalle. Tasa-arvolaisissa (9§) tämä on ilmaistu syrjintäkiellon rajoituksena: syrjintänä ei pidetä väliaikaisia, suunnitelmaan perustuvia erityistoimia tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi ja lain tarkoituksen toteuttamiseksi. Kunta voi harjoittaa positiivista erityiskohtelua, eli toimia, joiden avulla tasoitetaan lähtökohtien eroja. Positiivista erityiskohtelua voidaan lapsen edun nimissä tarjota kaikille lapsille ja nuorille, sillä perusteella, että he ovat aikuisiin nähden haavoittuvammissa asemassa. Positiivista erityiskohtelua voi olla erityistarpeisten tai vähemmistöihin kuuluvien nuorten työllistäminen tai oppilaitosten kiintiö heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa oleville nuorille.
Resilienssi	Resilienssillä tarkoitetaan selviytymis- ja sopeutumiskyvykkyyttä, joka ilmenee vastoinkäymisiä kohdattaessa. Resilienssillä viitataan erityisesti myönteiseen selviytymiskykyyn, jonka muodostumiseen vaikuttavat myös henkilön aiemmat kokemukset ja ympäristö.
Syrjintä	Syrjintä on henkilön asettamista eriarvoiseen asemaan muihin nähden yhden tai useamman henkilökohtaisen ominaisuuden ja laissa säädetyn syrjintäperusteiden perusteella. Syrjintä voi olla välitöntä, välillistä tai esimerkiksi kohtuullisten mukautusten epäämistä vammaisilta henkilöiltä. Yhdenvertaisuuslaissa kielletään myös häirintä sekä ohje tai käskeytys . Syrjintäkielto pitää sisällään myös niin sanotun oletettavan perustuvan syrjinnän ja läheissyrjinnän . Kiellettyä syrjintää voi siis olla myös henkilön asettaminen muita epäedullisempaan asemaan esimerkiksi siksi, että hänen oletetaan kuuluvan johonkin vähemmistöryhmään tai koska hän on esimerkiksi etniseen vähemmistöön kuuluvan tai vammaisen henkilön läheinen, kuten perheenjäsen, sukulainen tai ystävä. Erlainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.
Syrjäytyminen	Syrjäytyminen on moniulotteinen käsite. Sillä kuvataan nykyaikaisia yhteiskunnallisen huono-osaisuuden muotoja. Syrjäytyminen voi olla seurausta esi-

	<p>merkiksi työttömyydestä, köyhyydestä, mielenterveysongelmista, alkoholisoitumisesta tai joutumisesta yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. Se estää ihmistä osallistumasta täysipainoisesti normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin.</p> <p>Ihmiset ovat alttiita syrjäytymiselle erityisesti elämän muutosvaiheissa, kuten koulun, opiskelun, työsuhteen tai parisuhteen päättyessä. Syrjäytymisen riski on suuri, kun lapsi joutuu elämään ja kasvamaan ympäristössä, jossa on useita syrjäytymisen tunnusmerkkejä. Lapsuuden olosuhteet eivät kuitenkaan suoraan ennusta myöhempää elämänpolkua. Syrjäytymisvaarassa olevia nuoria tulee myös perheistä, joissa ei ole suurempia ongelmia. Nuorten syrjäytymisen merkittäviä riskitekijöitä ovat nuoren matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys, toimeentulo-ongelmat sekä päihde- ja mielenterveysongelmat.</p>
Tasa-arvo	<p>Tasa-arvolla tarkoitetaan yleisemmin kaikkien sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia sekä vallan ja resurssien tasapuolista jakautumista. Suomessa tasa-arvolilla ehkäistään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää ja edistetään sukupuolten tasa-arvoa.</p> <p>Tasa-arvolla voidaan myös tarkoittaa tilaa, jossa ihmisten poliittiset ja sosiaaliset oikeudet, mahdollisuudet ja resurssit ovat jakautuneet tasapuolisesti. Tässä suunnitelmassa tasa-arvosta puhuttaessa viitataan kuitenkin sukupuolten väliseen tasa-arvoon kuten Suomen lainsäädännössä.</p>
TEAvisari	<p>TEAvisari on yksi työvälaine hyvinvointijohtamisen tueksi, jota voidaan hyödyntää myös hyvinvointikertomuksessa. Se on maksuton ja avoin vertailutietojärjestelmä, jota voi hyödyntää kunnan terveydenedistämistyön suunnittelussa ja johtamisessa. TEAvisari kokoaa tietoja säännöllisesti suoraan kunnilta ja tilastoista. TEAvisari tuo esille kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. TEA-termillä tarkoitetaan yhteisön terveydenedistämisaktiivisuutta.</p>
Terveys	<p>Terveys on fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tila. Se on merkitykseltään laajempi kuin pelkkä vaivan tai sairauden puute. Terveys on voimavara, jonka avulla voivat toteutua myös monet muut hyvinvoinnin osatekijät ja hyvä elämä.</p>
Tiedolla johtaminen	<p>Tiedolla johtamisen käsite liittyy toimintatapoihin, joilla tietoa jalostetaan ja hyödynnetään johtamisessa. Se kytkeytyy strategiseen suunnitteluun, päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen, tietämyksen ja viisauden kasvattamiseen.</p>
Turvallisemman tilan periaatteet	<p>Turvallisemman tilan periaatteilla ja toimintatavoilla pyritään luomaan tila, jossa kaikki omalla toiminnallaan pyrkivät rakentamaan yhdenvertaista, kunnioittavaa ja avointa ilmapiiriä sekä keskustelua.</p>
Turvallisuuden tunne	<p>Turvallisuuden tunne on hyvinvoinnin näkökulmasta tärkeä kokemus. Se on olotila, jossa omaa elämäntilannetta, ympäristöä tai muita ihmisiä ei koeta uhkaaviksi tai pelkoa aiheuttaviksi tekijöiksi. Turvallisuuden tunteeseen liittyy kokemus tilanteen ennustettavuudesta ja sen jatkuvuudesta hyväksyttävällä tavalla. Turvallisuuden tunnetta lisää tieto siitä, että tukea ja apua on tarvittaessa saatavilla. Turvattomuuden tunne lisää stressiä sekä ahdistuneisuutta ja sitä kautta heikentää psyykkistä terveyttä.</p>
Vähimmäistietosisältö	<p>THL on valmistellut ehdotuksen laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi. Kunnille ja alueille on koottu erilliset vähimmäistietosisällöt.</p>

	Järjestämislain (612/2021) 29 § mukainen asetus vähimmäistiedoista on sosi- aali- ja terveysministeriön käsittelyssä. Asetus saattaa muuttua prosessin myötä. Asetuksen antamisen ajankohta on avoin.
Yhdenvertaisuus	Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta riippu- matta iästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mieli- piteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Yhdenvertaisuus on Suomessa perusoi- keus. Tosiasiallinen yhdenvertaisuus on sitä, että jokainen pääsee samalle lähtö- viivalle ja saa tarvittaessa tukea myös siitä eteenpäin. Jo lähtöviivalle pääs- täkseen moni tarvitsee tukea tai esteiden poistamista. Tosiasiallisen yhden- vertaisuuden toteuttaminen edellyttääkin, että syrjintään perustuvaa eriarvoi- suutta pyritään aktiivisesti poistamaan esimerkiksi erilaisilla edistämistoimen- piteillä, mukaan lukien positiivisella erityiskohtelulla. Tosiasiallinen yhdenvertaisuus edellyttää myös välilliseen syrjintään puuttu- mista. Vaikka kaikkia kohdeltaisiin samalla tavalla, voivat samanlaisen kohte- lun vaikutukset olla välillisesti tiettyjä henkilöitä syrjiviä. Kaikkien samanlainen kohtelu ei siis takaa syrjimättömyyttä tai yhdenvertaisuuden toteutumista. To- siasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttaminen voi siis edellyttää esimerkiksi positiivista erityiskohtelua tai vammaisten henkilöiden kohdalla kohtuullis- ten mukautusten toteuttamista.
Yhdyspinta	Yhdyspinta tarkoittaa kahden tai useamman organisaation välistä vuorovaiku- tusta ja yhteistyötä. Yhdyspinnalla voidaan jakaa tietoa, tukea ja resursseja. Hyvin toimivat yhdyspinnat ovat keskeisessä roolissa monialaisessa ympäris- tössä, jossa organisaatiot ovat riippuvaisia toistensa toiminnasta ja toimivat yhdessä saavuttaakseen tavoitteensa.

2.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keskeinen lainsäädäntö ja suositukset

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, vastuista ja toimenpiteistä säädetään useissa laeissa. Lainsäädäntö sekä erilaiset kansalliset ja kansainväliset suositukset, ohjeet ja sopimukset ohjaavat ja tukevat kuntien työtä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi.

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunnan on edistettävä asukkaiden hyvinvointia ja alueen elinvoimaa sekä järjestettävä palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävästi. Kunnan lakisääteisiä velvoitteita ovat muun muassa kuntastrategian laatiminen, sekä nuorisovaltuuston, vanhus- ja vammaisneuvoston asetta-
minen. Hyvinvoinnin edistäminen tulee ottaa huomioon kuntalain 37 §:n mukaan kunnan strategiassa.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) eli ns. sote-järjestämislaki 6 § säättää kunnille hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä seuraavanlaisia tehtäviä:

- Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä.
- Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan lakisääteisiin tehtäviin.
- Kunnan on strategisessa suunnittelussa asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet.
- Päätöksenteossa on otettava huomioon päätösten arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin.
- Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.
- Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho.
- Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.

- Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain.
- Kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, joka on julkaistava julkisessa tietoverkossa sekä toimitettava hyvinvointialueelle. Uudenmaan maakunnan kuntien on toimitettava hyvinvointikertomuksensa ja -suunnitelmansa HUS-yhtymälle.
- Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan sekä tehtävä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunkin Uudenmaan maakunnan kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan.
- Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Kunnan on osallistuttava vuosittaisiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskeviin neuvotteluihin.

Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § säättää lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta. Sen mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointisuunnitelmaa. Kunnan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta, lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista, yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 13 § säättää koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmasta, jollainen koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi. Se tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Karkkilan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma on tämän asiakirjan liitteenä 2. Se on ollut kasvatus- ja opetuslautakunnan käsittelyssä 26.3.2024.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) tarkoituksena on muun muassa eriarvoisuuden vähentäminen sekä osallisuuden edistäminen, hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen ja ylläpitäminen sekä yhteistyön parantaminen kunnan, hyvinvointialueen sekä muiden toimijoiden välillä edellä mainittujen tavoitteiden toteutumiseksi. Sosiaalihuoltolaki 7 b § velvoittaa kunnan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa kehittämään asukkaiden elinolosuhteita niin, että vahvistetaan mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ja ennaltaehkäistään mielenterveyden häiriöiden syntyä. Lain 8 § säättää, erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraamisesta ja edistämisestä. Sen mukaan viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia sekä poistettava epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Lisäksi lain 9 § säättää, että viranomaisten tulee yhteistyössä seurata ja edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistaa kasvuolojen epäkohdat ja ehkäistä niiden syntymistä. Myös **terveydenhuoltolaki (1326/2010, 20 §)** säättää, että hyvinvointialueen ja kunnan on yhteistyössä kehitettävä väestön elinolosuhteita siten, että ne vahvistavat mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ja ehkäisevät ennalta mielenterveyden häiriöiden syntyä.

Kunnan tehtävistä ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä säädetään tarkemmin **laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015)**. Lain mukaan kunnan on muun muassa huolehdittava ehkäisevän päihdetyön organisoinnista alueellaan, nimettävä toimielin, joka vastaa ehkäisevän päihdetyön tehtävistä sekä suunnitella ja seurata tietoon perustuvaa ehkäisevää päihdetyötä. Lain toimeenpanoa tukee Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma (STM 2015).

Kunnissa tulee olla lakisääteisesti nimettyjä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahoja myös **nuorisolain (1285/2016)** 9 § mukainen monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten oltava ohjaus- tai palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä sekä **oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013)** 14 § mukainen koulutuksen järjestäjäkohtainen monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012) eli ns. vanhuspalvelulaki 5 § säättää suunnitelmasta ikääntyneen väestön tukemiseksi. Sen mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Suunnitelmaan on sisällytettävä ikääntyneen väestön asumista koskevien tarpeiden ennakointi sekä niitä vastaavan asumisen kehittämisen.

Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) astuu voimaan 1.1.2025 samanaikaisesti TE-palvelujen uudistuksen kanssa. Lain 5 luku säättää kotoutumisen edistämisestä kunnassa. 45 § säättää, että kunnan kotoutumisen edistämisen suunnittelu, kehittäminen ja seuranta on otettava huomioon kuntalain (410/2015) 37 §:ssä tarkoitettua kuntastrategiaa ja kuntalain 110 §:ssä tarkoitettua kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa ja työvoimapolveluiden järjestämisestä annetun lain 15 §:n 4 momentissa tarkoitettua suunnitelmaa työvoimapolveluiden järjestämisestä sekä kunnan muuta suunnittelua laadittaessa ja seurattaessa.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) eli ns. tasa-arvolaki 4 § säättää viranomaisen velvollisuudesta edistää tasa-arvoa. Sen mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Erityisesti tulee muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät tasa-arvon toteutumista. Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen tulee ottaa huomioon pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla palvelujen saatavuudessa ja tarjonnassa. Tasa-arvolain 6 c § säättää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisystä. Sen mukaan viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen, varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Lain 5 § säättää viranomaisen velvollisuudesta edistää yhdenvertaisuutta. Sen mukaan viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Viranomaisella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Hyvinvointialueuudistuksen mukanaan tuomaa **keskeistä lainsäädäntöä** ovat muun muassa jo aiemmin mainittu laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021), laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021), laki hyvinvointialueesta (611/2021), hyvinvointialue- ja maakuntajakolaki (614/2021) sekä laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla (615/2021). Lisäksi lainsäädäntöön tehtiin pääosin teknisiä muutoksia useisiin muihin lakeihin. Lait tulivat voimaan porrastetusti.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ohjaavat edellä mainittujen lakien lisäksi myös **monet muut lait**, kuten alkoholilaki (1143/1994), laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019), laki yleisistä kirjastoista (1492/2016), laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998), liikuntalaki (390/2015), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) mielenterveyslaki (1116/1990), museolaki (314/2019), oppivelvollisuuslaki (1214/2020), perusopetuslaki (628/1998), terveydenhuoltolaki (1326/2010), tupakkalaki (549/2016), työturvallisuuslaki (738/2002), varhaiskasvatuslaki (540/2018) sekä ympäristönsuojelulaki (527/2014).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen vaikuttavat myös **kansainväliset sopimukset**, kuten YK:n lasten oikeuksien sopimus, EU-lainsäädäntö sekä **ministeriöiden ja virastojen informaatio-ohjaus**, kuten oppaat, suositukset ja ohjeet.

Valtioneuvoston hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030-periaatepäätöksellä linjataan toimia, joilla vähennetään eriarvoisuutta Suomessa vuoteen 2030 mennessä. Periaatepäätöksen päämäärä on turvata kaikissa väestö- ja ikäryhmissä suomalaisten kestävä hyvinvointi. Periaatepäätös on myös osa Agenda 2030 toimeenpanoa Suomessa.

Periaatepäätöksen toimeenpanosuunnitelma sisältää 144 toimenpidettä, jotka on tarkoitus toteuttaa vuoteen 2030 mennessä. Toimeenpanosuunnitelmassa kuvataan käytännönläheiset toimet, vastuut, seuranta sekä aikataulut. Toimeenpanoon osallistuu laajasti eri toimijoita. Kunnat on esimerkiksi merkitty yhteistyökumppaniksi 72 toimenpiteeseen. Ministeriöiden ja eri hallinnon alojen asiantuntijoista koostuva kansanterveyden neuvottelukunta koordinoi toimeenpanon toteutumista ja seurantaa sekä raportoi toimenpiteiden toteutumista vuosittain. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa raportoinnin perusteella. Toimeenpanosuunnitelmaa päivitetään laajemmin aina hallituskauden vaihtuessa uuden hallitusohjelman mukaisesti.

Periaatepäätöksen toimeenpanosuunnitelmassa muun muassa ohjeistetaan kuntien hyvinvointikertomus- ja -suunnitelmatyötä. Valtioneuvoston mukaan Hyvinvointikertomuksissa ja suunnitelmissa on tärkeää kiinnittää huomiota haavoittuvassa asemassa olevien ja riskiryhmien tunnistamiseen, ennaltaehkäisyyn sekä varhaisen tuen ja hoidon keinoihin. Hyvinvointisuunnitelmassa voidaan taas konkreettisesti kuvata muun muassa mielenterveyden, seksuaaliterveyden, ravitsemuksen, liikunnan ja turvallisuuden edistäminen sekä ehkäisevän päihdetyön, kulttuurihyvinvoinnin, vertaistuen ja kuntoutuksen vahvistaminen.

Sote-järjestämislain 29 § mukainen asetus hyvinvointikertomusten vähimmäistiedoista on alkuvuonna 2024 edelleen sosiaali- ja terveysministeriön käsittelyssä. Esitys hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöiksi on annettu 14.6.2023 sosiaali- ja terveysministeriölle, mutta se saattaa muuttua ministeriön asetusprosessin myötä. Asetuksen mahdollisen antamisen ajankohta on toistaiseksi avoin. Vähimmäistietoasetuksella tullaan säättämään kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistiedoista. Hyvinvointikertomuksen sisältämän tiedon on kuitenkin jo ennen vähimmäistietoasetuksen voimaan astumista oltava Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määrittelemän tietosisällön ja -rakenteen mukaista.

2.3 Hyvinvoinnin nykytila

Tässä luvussa kuvataan tiiviisti karkkilalaisten hyvinvoinnin nykytilaa. Lähteinä on käytetty muun muassa MDI:n selvitystä Karkkilan väestökehityksestä (2024) sekä sotkanetin tilastoja. Tarkemmin karkkilalaisten hyvinvoinnin tilasta kerrotaan vuosittaisissa hyvinvointiraporteissa sekä valtuustokauden lopulla tehtävässä hyvinvointikertomuksessa. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tilaa on kuvattu laajemmin hyvinvointisuunnitelman liitteessä 1. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksesta voi lukea koko Länsi-Uudenmaan laajuisesti hyvinvoinnin tilasta.

Väestönkehitys

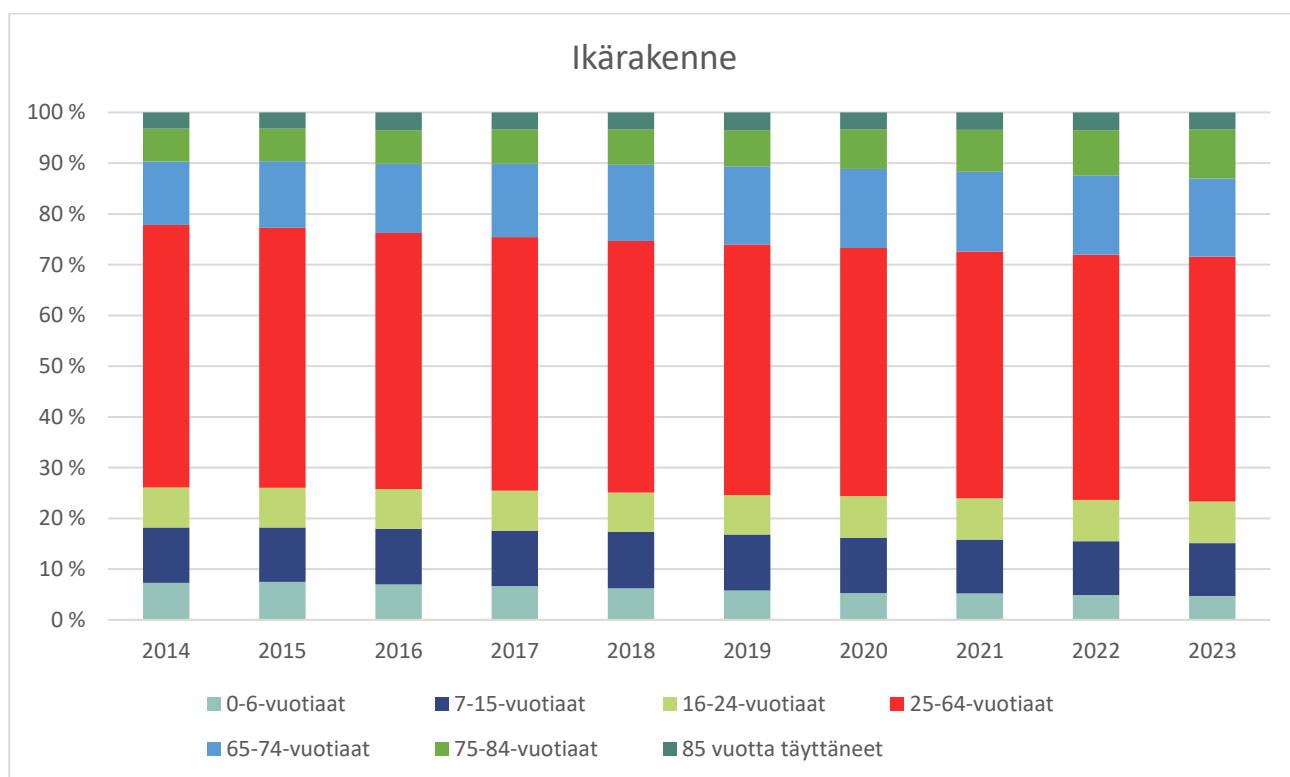
Vuoden 2023 lopussa Karkkilan kaupungissa asui hieman alle 8 600 henkilöä. Karkkilan väkiluku on laskenut vuodesta 2000 vuoteen 2023 yhteensä 175 henkilöllä ja vuodesta 2010 vuoteen 2023 yhteensä 631 henkilöllä.

Vuonna 2021 Karkkilan väkiluku kasvoi ensimmäistä kertaa vuoden 2010 jälkeen, mutta kääntyi taas laskuun vuonna 2022 ja 2023. Vuoden 2021 vahva kehitys heijasteli laajempaa pääkaupunkiseudun ulkopuolisen Uudenmaan väestönkehityksen vahvistumista.

Karkkilassa väestön vähenemiseen viimeisen kymmenen vuoden aikana on vaikuttanut erityisesti negatiivinen luonnollinen väestönlisäys, joka on ollut Karkkilassa negatiivista vuodesta 2012 alkaen. Negatiivinen luonnollinen väestönlisäys tarkoittaa, että kaupungissa kuolee enemmän henkilöitä kuin syntyy. Vuosien 2012–2023 aikana Karkkilassa väestö on vähentynyt 504 henkilöllä luonnollisen väestönlisäyksen seurauksena. Luonnollinen väestönlisäys on kehittynyt vuosi vuodelta heikompaan suuntaan.

Nettomaahanmuutto (maahanmuuttajat – maastamuuttajat) on ollut Karkkilassa 2000-luvulla positiivista, vuotta 2003 (-1 henkilö) lukuun ottamatta. Vaikka vuositasolla ulkomailta saadut muuttovoitot etenkin 2010-luvulla ovat olleet suhteellisen hillittyjä, ulkomailta saadut muuttovoitot ovat ainoa kaupungin väestöä tasaisesti kasvattava tekijä. Vuonna 2023 Karkkilan nettomaahanmuutosta saatu muuttovoitto nousi merkittävästi aikaisemmista vuosista. Karkkila sai tuolloin muuttovoittoa nettomaahanmuutosta 120 henkilöä.

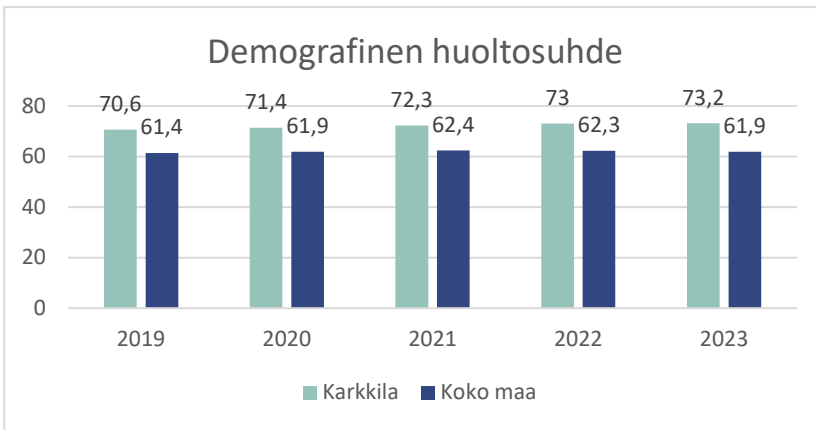
Ikärakenne

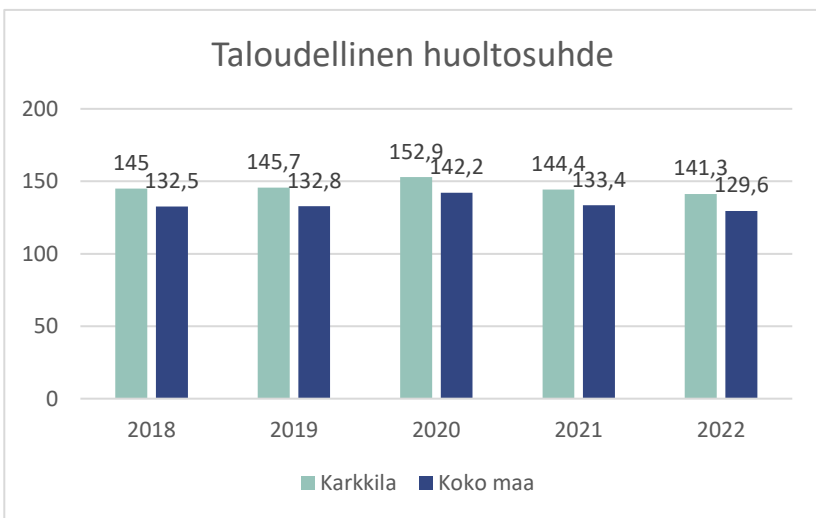
Karkkilan väestön ikärakenne on muuttunut merkittävästi 2000-luvulla etenkin väestön ikääntymisen seurauksena. Muutokset ovat kuitenkin hyvin vastaavia kuin koko maassa eivätkä merkityksellisesti poikkeavia.

Karkkilassa yli 65-vuotiaat ovat ainoa ikäryhmä, joiden määrä on kasvanut 2000-luvulla. Yhteensä yli 65-vuotiaiden määrä on kasvanut 2000-luvulla Karkkilassa 957 henkilöllä (64,6 prosenttia). Kasvu on suora seuraus suurten ikäluokkien ikääntymisestä ja kasvu jatkuu myös tulevaisuudessa.

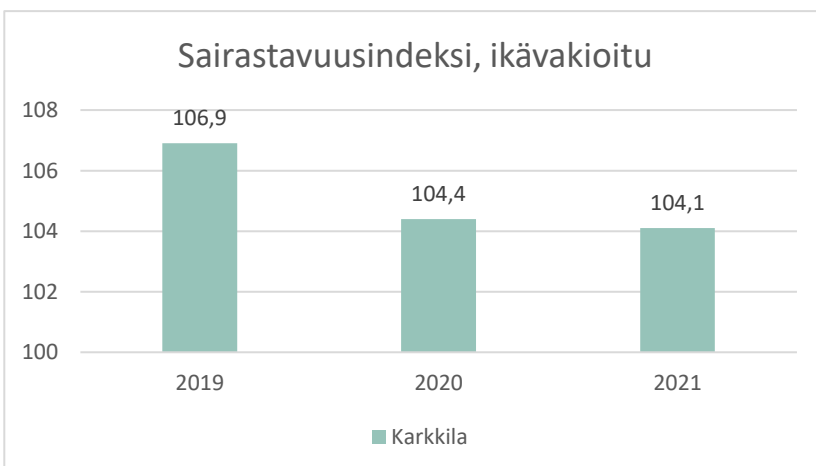
Määrällisesti eniten väestö on vähentynyt 25–44-vuotiaiden ryhmässä (-504 henkilöä 2000-luvulla). Erityisen voimakasta väestön vähentyminen on ollut vuosien 2010–2023 aikana, jolloin 25–44-vuotiaiden määrä on laskenut 452 henkilöllä. 25–44-vuotiaiden heikko kehitys näkyy välillisesti lasten ryhmässä, sillä hedelmällisessä iässä olevan väestön väheneminen heijastuu negatiivisesti syntyneiden määrään.

Demografinen huoltosuhde ilmaisee kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65 vuotta täyttänyttä on sataa 15–64-vuotiasta kohden. Mitä enemmän on lapsia ja / tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Karkkilan demografinen huoltosuhde (73,2 vuonna 2023) on selvästi koko maan arvoa korkeampi (61,9 vuonna 2023). Lisäksi Karkkilan tulos on ollut tarkastelujakson aikana nousussa.

Taloudellinen huoltosuhde eli elatussuhde ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohden. Työttömiin ja työvoiman ulkopuolella oleviin lukeutuu koko ei työllinen väestö, eli työttömät, eläkeläiset, lapset ja omaa kotitaloutta hoitavat. Luokitus perustuu tietoihin vuoden viimeisellä viikolla. Taloudellisen huoltosuhteen viimeisin tulos on vuodelta 2022, jolloin Karkkilan tulos on ollut 141,3, koko maan arvon ollessa 129,6. Taloudellisen huoltosuhteen kehitys on ollut vaihtelevaa.

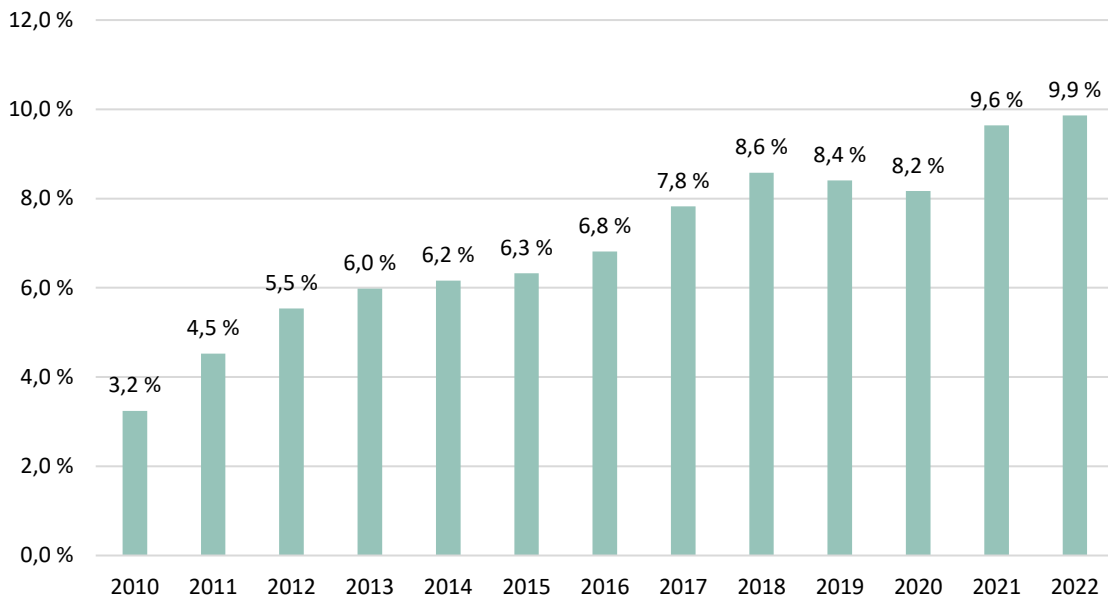
Ikävakioitu sairastavuusindeksi ilmaisee väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indikaattori koostuu kymmenestä erillisestä sairausryhmittäisestä osaindeksistä, jotka kuvaavat kyseisten sairauksien yleisyyttä alueen väestössä. Alueen indeksilukua tulkitaan suhteessa koko maan lukuun, joka saa arvon 100. Karkkilan sairastavuusindeksi on hyvinvointialueen korkein. Indeksien suunta on ollut laskeva eli sairastavuus on vähentynyt.

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämiseen liittyy oleellisesti ennuste lapsimäärän kehitymisestä ja samalla mahdollisuuksista ylläpitää tai kehittää palvelurakennetta. MDIn selvityksen (2024) mukaan lapsiperheiden määrä on laskenut Karkkilan kaikilla tilastoalueilla merkittävästi. Tämä selittää myös syntyneiden määrän laskua. Viimeisten 5 syntyneiden ikäluokkien lasten määrät ovat olleet 50 kahta puolta. Myös Karkkilan kaupungin perusopetuksen ikäluokkien koot ovat laskeneet 10 vuodessa n. 120:sta 90:een / ikäluokka. Kouluissa ikäluokkien pieneneminen ei toteudu näin rajuna, koska muuttoliikkeen ansiosta kaupungin kouluihin on muuttanut oppilaita noin luokallisen verran vuosittain. Karkkilan perusopetuksen kokonaisoppilasmäärä on laskenut vuoden

2020 946:sta vuoteen 2023 933:een, vähennystä on ollut 13 oppilaalla, vähennys näkyy erityisesti alakoulun oppilasmäärissä. Huomionarvoinen, mutta maltillinen muutos, on vieraskielisten lasten painoarvon kasvu. MDIn selvityksen mukaan noin joka kymmenes kaupungin lapsi on vieraskielinen ja heidän osuutensa tulee todennäköisesti kasvamaan tulevaisuudessa

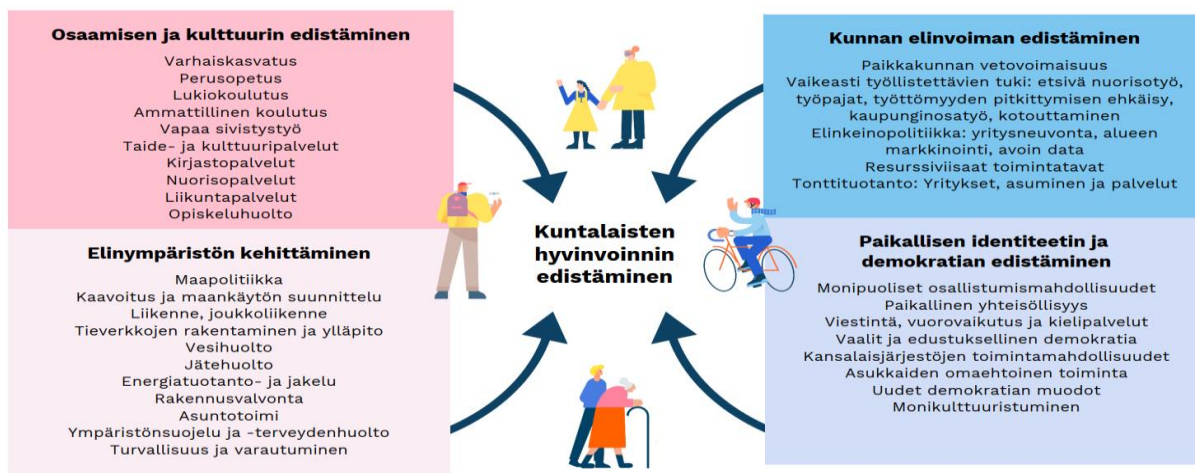
Vieraskielisten lasten osuuden kehitys (0-14-v.)

2.4 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Karkkilan kaupungissa

Hyvinvointialueuudistus muutti kuntien roolia siirtämällä terveys- ja sosiaalipalvelut hyvinvointialueiden vastuulle 1.1.2023. Kuitenkin kunnilla säilyi vastuu asukkaiden hyvinvoinnin edistämisestä yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Uudistuksen jälkeenkin kunnilla on siis keskeinen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

24

KUNTA Liitto Kommunförbundet

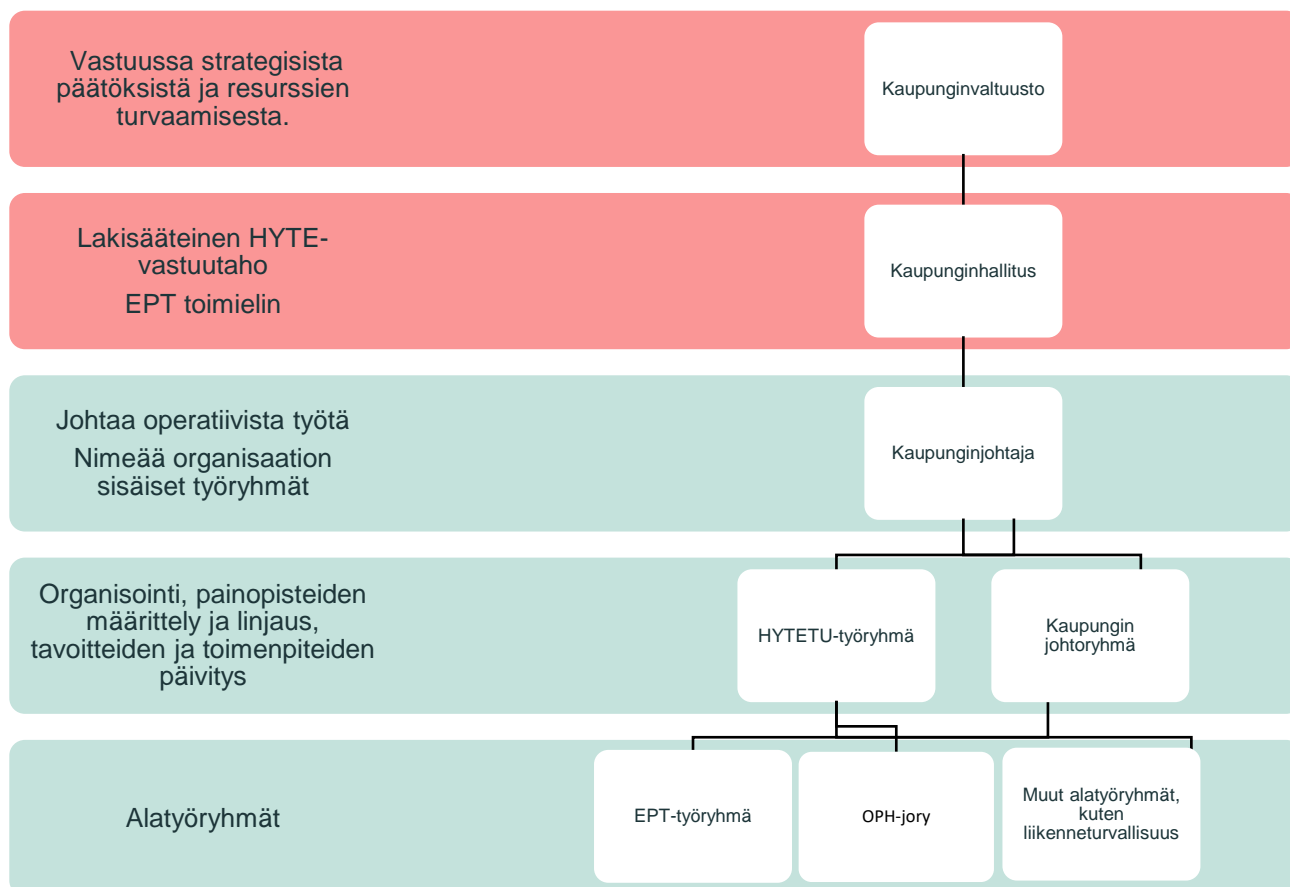
Kuva 1. Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen kunnissa (Kuntaliitto 2023)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tehdään läpi kaupunkiorganisaation. Muun muassa varhaiskasvatuksessa ja opetustoimessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tehdään lasten, nuorten ja perheiden parissa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi puolestaan tarjoaa mahdollisuuksia mielekkään tekemisen ja monipuolisen vapaa-ajan viettoon, kulttuuriin ja liikuntaan. Kaupunkikehityksen toimialalla esimerkiksi maankäytön suunnittelussa tehdään merkittäviä kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavia ratkaisuja ja yhdyskuntatekniikalla luodaan edellytyksiä terveelliseen, turvalliseen elämään ja elinympäristöön. Elinvoiman palvelualueella muun muassa maahanmuuttopalveluiden ja työllisyyspalveluiden toimilla tuetaan merkittävässä määrin asukkaiden hyvinvointia. Lisäksi kaupunki edistää kaupunkilaisten hyvinvointia tarjoamalla osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

HYTE-rakenteet

Jokaisessa kunnassa tulee määritellä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet. Kunnassa tulee lakisääteisesti olla nimetty erilaisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahoja. Kunnassa tulee olla nimetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho (612/2021, 6 §), ehkäisevän päihdetyön toimielin (523/2015, 5 §), nuorisolain (1285/2016, 9 §) mukainen monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten oleva ohjaus- tai palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä sekä oppilas- ja opiskelija-huoltolain (1287/2013, 14 §) mukainen koulutuksen järjestäjäkohtainen monialainen opiskeluhoito-ohjausryhmä. Lisäksi kansallisissa suosituksissa ehdotetaan monia muita vastuutahoja, kuten esimerkiksi organisaation sisäinen poikkihallinnollinen HYTETU-työryhmä, muut mahdolliset työryhmät (kuten ehkäisevän päihdetyön ryhmä, ikäntyneiden työryhmä), nimetty ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö, nimetty HYTETU-vastuuhenkilö, nimetty järjestöyhteistyön vastuutaho, osallisuuden vastuutaho sekä esteettömyyden vastuutaho. Suositusten mukaan monialaisen ehkäisevän työn yhteensovittamiseksi tarvitaan koordinaatiota, jossa yhdyshenkilön tehtävä on olennainen. HYTE-toiminnan kokonaisuutta on vuonna 2023 sekä vuoden 2024 alkupuolella valmistellut määräaikainen suunnittelija.

Luonnos kaupungin HYTE-rakenteista

Hyvinvoinnin organisointi Karkkilassa on lähtökohtaisesti pyritty toteuttamaan olemassa olevien rakenteiden pohjalle. Lakisääteiset hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät tehtävät ohjataan jo niitä ennestään hoitaville tai jaetaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Karkkilan kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan (6.11.2023, § 97) nimetä kaupunginhallituksen Karkkilan kaupungin lakisääteiseksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahoksi. Kaupunginhallitus toimii myös lakisääteisenä ehkäisevän päihdetyön vastaavana toimielimenä.

Organisaatiossa määritellyt rakenteet eivät vielä turvaa käytännön toimintaa. Poliittisen päätöksenteon tehtävänä varmistaa, että HYTETU-työhön varataan riittävät resurssit lakien noudattamiseksi, kaupungin toimielimissä hyväksytyjen hyvinvointiin vaikuttavien suunnitelmien ja -ohjelmien toteuttamiseksi sekä strategian toimeenpanoon asetettavien tavoitteiden saavuttamiseksi.

HYTETU-työryhmä

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on koko kaupunkiorganisaation yhteinen tehtävä. On suositeltavaa, että lakisääteisen vastuutahon lisäksi kaupunkiorganisaatioon nimetään hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työryhmä. Työryhmän kokoonpanon tulee olla moniammatillinen ja koko organisaation läpileikkaava. Karkkilan kaupunkiin perustettiin apulaiskaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksellä § 1 06.02.2024 määräaikainen HYTETU-työryhmä, johon on nimetty seuraavat viran- ja tehtävänhaltijat:

Sivistysjohtaja, joka toimii myös ryhmän puheenjohtajana ja koollekutsujana, suunnittelija, joka toimii myös ryhmän sihteerinä, liikunta- ja nuorisopäällikkö, varhaiskasvatusjohtaja, kulttuurisihteerit, työväenopiston rehtori, lukion rehtori, elinvoimapäällikkö, mittaus- ja kiinteistöpäällikkö, kaa-voituspäällikkö sekä tiedotussihteerit. Samalla päätettiin, että liikunta- ja nuorisopäällikkö toimii EPT-yhdyshenkilönä ja suunnittelija toimii HYTE-yhdyshenkilönä.

Kaupungin HYTETU-työryhmä organisoii HYTETU-työn toimeenpanoa ja ohjaa hyvinvointikertomustyötä. HYTE-työryhmä voi perustaa erilaisia alatyöryhmiä tarpeen mukaan. Työryhmiin kutsutaan myös edustajia myös kaupunkiorganisaation ulkopuolelta tarpeen mukaan. Työryhmissä on nimetyt puheenjohtajat (koollekutsijat) sekä sihteerit.

HYTETU-työryhmä toimii myös nuorisolain (1285/2016) 9 §:n mukaisena yhteistyöryhmänä. HYTETU-työryhmän alaisuudessa toimii myös aiemmin nimetty ehkäisevän päihdetyön työryhmä sekä oppilas- ja opiskelija-huoltolain (1287/2013) 14 §:n mukainen **monialainen opiskeluhuollon työryhmä**. Opiskeluhuollon rakenteista löytyy lisää hyvinvointisuunnitelman liitteestä 2.

HYTETU-työryhmä on määräaikainen vuoden 2024 loppuun. Työryhmä tekee vuoden lopulla esityksen siitä, millaisia rakentein hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä olisi Karkkilan kaupungissa tarkoituksenmukaista jatkaa.

EPT-työryhmä

Ehkäisevän päihdetyön monialainen työryhmä suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ehkäisevää päihdetyötä yhteensovittaen eri toimijoiden työtä. Ehkäisevän päihdetyön työryhmän on kaupunginjohtaja nimennyt viranhaltijapäätöksellään 4.2.2019. Työryhmään on nimetty tuolloin seuraavat viran- tai tehtävänhaltijat:

Yhteiskoulun koulukuraattori, alakoulujen koulukuraattori, yhteiskoulun jopo -luokan ohjaaja, liikunta- ja nuorisopäällikkö, vastaava nuoriso-ohjaaja (koollekutsuja), etsivä nuorisotyöntekijä, halintopäällikkö, vastaava varhaiskasvatuksen opettaja.

Lisäksi työryhmää täydennetään terveydenhuollon ammattilaisilla sekä muiden toimijoiden asiantuntijoilla. Ehkäisevän päihdetyön työryhmän pyynnöstä vanhusneuvosto on 26.9.2022 valinnut edustajan työryhmään. Lisäksi työryhmää on täydennetty järjestöjen edustajilla (mm. MLL). Koulukuraattorit ovat puolestaan siirtyneet vuoden 2023 alusta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen työntekijöiksi.

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan laadittavan vuosikellon mukaisesti. Työryhmä kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Työryhmä on asettanut itselleen ehkäisevän päihdetyön ennaltaehkäisevän työn tavoitteeksi seuraavat asiat:

- päihitteettömien elämäntapojen tukemisen
- mielen hyvinvoinnin vahvistamisen
- peliriippuvuuden torjumisen

Liikenneturvallisuusryhmä

Karkkilassa toimii poikkihallinnollinen liikenneturvallisuusryhmä, joka kokoontui ensi kerran helmikuussa 2022. Ryhmä perustettiin liikenneturvallisuussuunnitelman valmistumisen myötä. Tavoitteena parantaa liikenneturvallisuutta yhteistyön voimalla. Liikenneturvallisuusryhmässä on edustajia kaupungin eri toimialoilta ja palvelualueilta kuten elinvoimasta, työväenopistolta, varhaiskasvatuksesta ja nuorisopalveluista. Mukana ryhmässä on myös edustus eri sidosryhmiltä ja viranomaisilta, kuten ELY-keskuksesta, Liikenneturvasta, Länsi-Uudenmaan poliisilaitokselta, Karkkilan Seudun Invalidit ry:stä sekä Karkkilan Latu ry:stä. Poikkihallinnollisen ryhmän avulla halutaan tavoittaa kuntalaiset laajasti, jolloin liikenneturvallisuustyö on aidosti vaikuttavaa.

Liikenneturvallisuusryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa ja suunnittelee toimialoilla tehtävää liikenneturvallisuustyötä sekä käy yhdessä läpi liikenneturvallisuuteen liittyviä ongelmia ja pohtii niihin parannuskeinoja. Tiedottaminen ja erilaiset tempaukset ovat liikenneturvallisuustyössä tärkeässä osassa, koska kuntalaiset tarvitsevat ajantasaista tietoa liikenneturvallisuudesta sekä nostoja ajankohtaisista aiheista. Esimerkiksi heijastinten jakaminen syksyisin on luonteva tapa muistuttaa asukkaita turvallisesta liikkumisesta pimeällä. Liikenneturvallisuusryhmä suunnittelee ja toteuttaa tempauksia yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

2.5 Yhteistyö ja yhdyspinnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen yhteistyön tekeminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on noussut entistä suurempaan rooliin. Lainsäädännössä vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on annettu yhteisesti kunnille ja hyvinvointialueille. Kuntien ja hyvinvointialueiden on tehtävä toistensa kanssa yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6 § ja 7 §.)

Lainsäädännössä on kahdenlaisia neuvotteluvaihtoehtoja kunnille ja hyvinvointialueille. Hyvinvointialueen tulee järjestää vuosittain alueelliset neuvottelut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista, toteutuksesta ja seurannasta ja kunnilla on velvollisuus osallistua näihin (Järjestämislaki 612/2021). Hyvinvointialuelaki (611/2021) § 14 taas velvoittaa käymään valtuustokausittaiset yhteistyöneuvottelut.

Muilla toimijoilla on merkittävä rooli hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä. Ministeriöt ohjaavat toimintaa muun muassa lainsäädännön kautta. Aluehallintoviranomaiset valvovat, ohjaavat ja kouluttavat. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää tietoa, tutkii, ohjeistaa ja neuvoo. Kansaneläkelaitoksen rooli voi myös olla varsin merkittävä kuntalaiset yleisen hyvinvoinnin ja yhteistyön näkökulmasta. Maakuntatasolla maakuntien liitot voivat ottaa sovitusti vahvaakin roolia alueellisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen- ja turvallisuustyöstä.

Kuntien ja hyvinvointialueiden on lakisääteisesti tehtävä alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan ja hyvinvointialueen on edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6 § ja 7 §.) Toimintaa voidaan edistää monin tavoin, esimerkiksi antamalla tiloja käyttöön, tukemalla muita toimintaedellytyksiä ja jakamalla avustuksia.

Esimerkiksi toisen asteen oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien rooli on hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä merkittävä erityisesti nuorten aikuisten kohdalla. Järjestöjen rooli on merkittävä niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisella tasolla. Seurakuntien rooli on myös tunnistettu yhteistyötahona. Monessa tapauksessa eri tahojen yhteistyö ja monialaisuus tuovat lisäarvoa kuntalaisen näkökulmasta.

Yhdyspinnat voidaan määritellä kahden tai useamman organisaation toiminnallisiksi rajoiksi ja yhteistyön paikaksi. Hyvin toimivat yhdyspinnat takaavat oikea-aikaiset ja oikeatasoiset palvelut, joten yhdyspintatyössä onnistuminen on kuntalaisten näkökulmasta tärkeää. Etenkin kuntien ja hyvinvointialueiden näkökulmasta onnistuneen yhdyspintatyön edellytyksenä on, että tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit perustuvat yhteiseen tietopohjaan, jaettuun tilannekuvaan ja tulevaisuuden näkymiin.

Karkkilan kaupungin näkökulmasta yhdyspintojen, työnjaon ja roolien määrittelyssä on alueen kuntien ja hyvinvointialueen kanssa vielä tehtävää. Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyössä on kyse kahden itsehallinnollisen ja oikeudellisesti tasavertaisen toimijan yhteistoiminnasta. Kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyön tulee olla tasavertaista kumppanuutta. Tärkeistä asioista pitää käydä keskustelua ja kuntia täytyy kuulla asioista hyvissä ajoin. Tarvitaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemisen toimintakulttuuria.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointitieto-projekti

Länsi-Uudenmaan hyvinvointitieto-projektin tavoitteena oli turvata laaja-alainen tietopohja hyvinvoinnin ja terveyden tilasta Länsi-Uudenmaan alueen kunnille ja hyvinvointialueelle. Projekti toteutettiin pääosin vuoden 2023 aikana. Hankkeessa tavoiteltiin myös merkittäviä parannuksia nykyiseen tiedon hyödyntämiseen. Projekti jaettiin kahteen työpakettiin, joista toinen piti sisällään hyvinvointikertomuksen laadinnan prosessin sekä kunta-hyvinvointialue-yhteistyömallin rakentamisen. Toinen työpaketti taas toteutettiin laatimalla käsikirja hyte-datan hyödyntämiseen tulevia data-analyysiprosesseja varten. Projektin lopputuotoksena tavoiteltiin myös yhteistyörakenteiden ja -verkostojen tiivistymistä Länsi-Uudellamaalla.

Projektin aikana määriteltiin lähivuosien realistinen tavoitetilä yhteistyölle koskien HYTE-työtä. Peruseriaatteena pidettiin, että sekä hyvinvointialue että kunnat sitoutuvat toiminnassaan tekemään yhteistyötä alueellisten toimijoiden kanssa. Käytännön tasolla tämä konkretisoituu monella tavalla. Projektin toteutuksen aikana LUVN-organisaatio oli vasta alkuvaiheessa, eikä kaikista yhteistyön tarkoista käytänteistä päästy sopimaan. Kuitenkin suosituksia yhteistyön osalta sovittiin.

Kuva 3. HYTE-tiedolla johtamisen visio. Lähde: Hyvinvointitieto-projektin loppuraportti

Keskeisimmiksi kehityskohteiksi tiedolla johtamisen osalta tunnistettiin resurssit ja toimintamallit. Organisaatioiden johdolle ja poliittisille päätöksentekijöille säännöllisesti raportoimalla saadaan konkretisoitua mahdolliset lisäresurssien tarpeet etenkin tiedolla johtamisen kehittämiseen. Projektissa todettiin, että hyvinvointialueen ja kuntien tulisi panostaa datan keruun ja käytön osaamisen lisäämiseen sekä oppimiseen kannustavan ympäristön luomiseen.

2.6 Muita hyvinvointiin vaikuttavia suunnitelmia ja ohjelmia

Karkkilan kaupungin toimintaa ohjaa kaupunkistrategian lisäksi moni muu suunnitelma ja ohjelma, jotka liittyvät hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

- [Karkkilan kaupunkistrategia 2022–2025 Rautainen kotikaupunki](#) (Kaupunginvaltuusto 6.11.2023, § 94) (Lisää myös luvussa 3.1.)
- [Karkkilan kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen](#)
- Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen käsikirja - tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen sekä kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastaiseen työhön (Kasvatus- ja opetuslautakunta 26.3.2024 § 20)
- [Elinkeino-ohjelma 2021–2025](#) (Kaupunginhallitus 3.5.2021 § 121)
- [Karkkilan kaupungin alakoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021–2024](#) (Kasvatus- ja opetuslautakunta 8.6.2021, § 57)
- [Karkkilan kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2024](#) (Kaupunginhallitus 30.10.2023, § 286)
- [Karkkilan liikennekasvatuksen ja viestinnän toimintaohjelma](#) (Karkkilan viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma 2021)
- [Karkkilan lukion toiminnallinen ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma](#) (Kasvatus- ja opetuslautakunta 8.6.2021 § 57)
- Karkkilan kaupungin oppilas- ja opiskeluhuollon suunnitelma (Liite 2.)
- [Karkkilan kaupungin työllisyyden kehittämissuunnitelma 2023–2024](#) (Kaupunginhallitus 30.10.2023, § 287)
- [Karkkilan viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma 2021](#)
- [Työväenopiston tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021–2022](#)
- [Pyöräilyn kehittämissuunnitelma vuosille 2021–2030](#) (Tekninen lautakunta 16.12.2020, § 70)
- [Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022](#) – Karkkilan kaupungin paikallinen osuus (Kasvatus- ja opetuslautakunta 27.9.2022, § 77)

Tulossa:

- Kulttuuriohjelma
- Liikkuva Karkkila -ohjelma

3 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Suunnitelmallisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön päätavoite on hyvinvoinnin lisääminen. Hyvinvointisuunnitelman poikkihallinnollisella työllä vaikutetaan kaupunkilaisten fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä arkiympäristöihin. Päämääränä on vähentää eriarvoisuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.

3.1 Kaupunkistrategian painopisteet ja tavoitteet

Karkkilan kaupunkistrategia 2022–2025 ”Rautainen kotikaupunki” hyväksyttiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 20.12.2021 (§ 139) ja sen päivitys 6.11.2023 (§ 94).

Karkkilan kaupungin muutosteemat kertovat kaupunkistrategian tärkeimmät alueet, jotka ohjaavat koko kaupungin toimintaa ja kehittämistä. Karkkilan kaupungin muutosteemat ovat

- Kasvun ja elinvoiman edistäminen
- Hyvinvoinnin vahvistaminen
- Jatkuvuuden ja toimintakyvyn turvaaminen

Muutosteemat ohjaavat koko kaupunkiorganisaation toimintaa ja kehittämistä. Jokaiselle muutosteemalle on määritetty keskeiset strategiset tavoitteet, jotka ohjaavat onnistumiseen.

Kasvun ja elinvoiman edistäminen	Tavoite 1. Karkkila on vetovoimainen asumisen, yrittämisen ja matkailun kotikaupunki Tavoite 2. Karkkila on osaamisen, innovaatioiden, työn ja kulttuurin kotikaupunki Tavoite 3. Karkkila on kestävä kehityksen kotikaupunki
Hyvinvoinnin vahvistaminen	Tavoite 4. Karkkila on hyvinvoinnin ja osallistamisen kotikaupunki Tavoite 5. Karkkila on sujuvan arjen ja viihtyisän ympäristön kotikaupunki Tavoite 6. Karkkila on lähiluonnon ja harrastamisen kotikaupunki
Jatkuvuuden ja toimintakyvyn turvaaminen	Tavoite 7. Karkkila on hyvän työn ja yhdessä tekemisen kotikaupunki Tavoite 8. Karkkila on tasapainoisen talouden ja tehokkaan toiminnan kotikaupunki

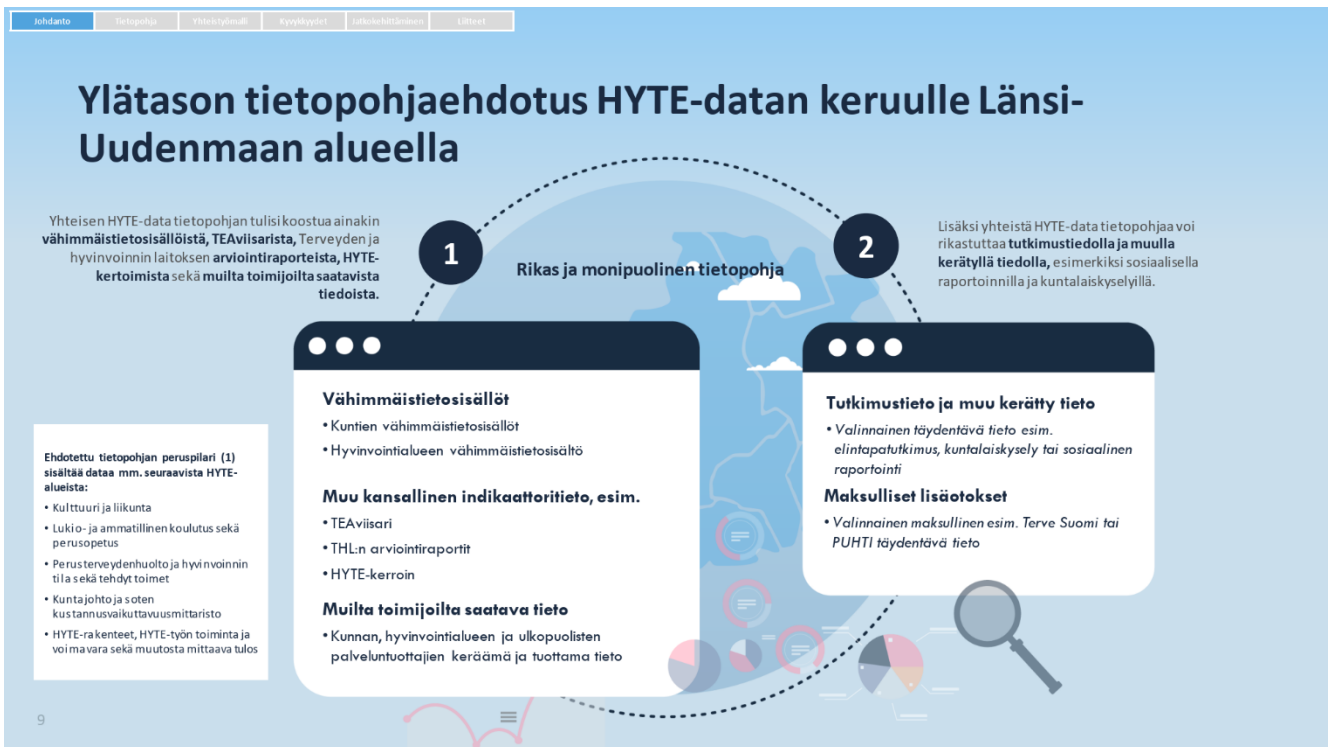
3.2 Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja mittaristo

Karkkilan kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan asetettiin erityisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteitä kuusi kappaletta. Näihin pohjautuvat tavoitteet ja toimenpiteet löytyvät seuraavien sivujen taulukoista. Lisäksi on asetettu tavoitteita ja toimenpiteitä painottuen erityisesti lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin (Luku 3.3).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet

- ✓ Mielen hyvinvointi ja kulttuurihyvinvointi
- ✓ Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- ✓ Esteettömyys ja saavutettavuus
- ✓ Terveelliset elämäntavat
- ✓ Turvalliset tilat ja ympäristö
- ✓ Yhteistyö ja tiedolla johtaminen

Länsi-Uudenmaan hyvinvointitieto-projekti antoi osaltaan tietopohjaehdotuksen hyvinvointitiedon keruulle alueella (kuva 2). Projektin loppuraportissa todetaan, että yhteisen tietopohjan tulisi koostua ainakin vähimmäistietosisällöistä, TEAvisarista, THL:n arviointiraporteista, HYTE-kertoimista sekä muilta toimijoilta saatavista tiedoista. Tämä ehdotus on huomioitu kaupungin hyvinvointisuunnitelman mittaristossa.

Kuva 2. Tietopohjaehdotus HYTE-datan keruulle Länsi-Uudenmaan alueella. Lähde: Hyvinvointitieto-projektin loppuraportti

Hyvinvointisuunnitelmassa määritellään raportoinnissa käytettävä mittaristo, joka sisältää kaupunkistrategiassa sovitut mittarit, mutta myös erityisesti hyvinvointiin keskittyviä mittareita. Hyvinvoinnin tilaa kuvaavia indikaattoreita valittaessa on huomioitu muun muassa HYTE-kertoimen indikaattorit sekä THL:n ehdotus sote-järjestämislain 29 §:n mukaisista kunnan hyvinvointikertomusten vähimmäistiedoista kuten hyvinvointitieto-projekti esitti. Hyvinvointisuunnitelman mittareita päivitetään tarvittaessa.

Mittaristossa ei ole suunniteltu käytettävien maksullisia lisäotoksia tai tietoja, vaan valitut mittarit ovat suoraan saatavissa kansallisista rekistereistä ja tietokannoista tai organisaation sisältä. Mittarit ovat pääosin määrällisiä, mutta osa on myös laadullisia. Kaikki tilastot eivät päivitty vuosittain, mutta indikaattorien valinnalla on pyrkimys pitkäaikaiseen seurantaan ja tavoitteelliseen hyvinvointityöhön. On huomionarvoista, että kuntatasoista tietoa täysi-ikäisten ja ikääntyneiden osalta on valitettavasti huomattavasti vähemmän saatavilla ja tästä syystä indikaattoreissa painottuvat lapset ja nuoret.

Kasvun ja elinvoiman edistäminen

”Karkkilan kaupungin hyvän tulevaisuuden turvaamiseksi edistämme kaupunkimme kestävästä kasvusta ja elinvoimaa. Haluamme, että kotikaupunkimme on vetovoimainen ja kehittyvä asumisen, yrittämisen, työn tekemisen ja matkailun kaupunki. Panostamme tunnettuuteemme ja vetovoimamme vahvistumiseen, asukkaidemme ja työpaikkojen määrän kasvuun, monipuoliseen tontti- ja asuntotarjontaan sekä saavutettavuuden kehittymiseen. Ymmärrämme historiamme tarjoamat erityispiirteemme ja rakennamme tulevaisuuden elinvoimaa niiden pohjalta.” (Kaupunkistrategia 2022–2025.)

1. Karkkila on vetovoimaisen asumisen, yrittämisen ja matkailun kotikaupunki
2. Karkkila on osaamisen, työn ja kulttuurin kotikaupunki
3. Karkkila on kestävä kehityksen kotikaupunki

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet:

- ✓ Mielen hyvinvointi ja kulttuurihyvinvointi
- ✓ Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- ✓ Esteettömyys ja saavutettavuus
- ✓ Terveelliset elämäntavat
- ✓ Turvalliset tilat ja ympäristö
- ✓ Yhteistyö ja tiedolla johtaminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteuma
Kaupunkilaisilla on mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen	Edistetään ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävä kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista.	Työväenopisto	Opiston kurssien, opetustuntien ja kurssilaisten määrä.
Kulttuurihyvinvointia ja mielen hyvinvointia lisääviä palveluita, tapahtumia ja toimintamalleja on saatavilla eri ikäisille kaupunkilaisille	<p>Kulttuuriohjelman laatimiseen osallistetaan asukkaat</p> <p>Julkisen taiteen periaatteiden valmistelu kulttuuriohjelman osaksi</p> <p>Kulttuurikasvatussuunnitelman vakiinnuttaminen</p> <p>Järjestetään maksuttomia ja kaikille avoimia kulttuuritapahtumia sekä -sisältöjä</p> <p>Kulttuurikaveritoiminnan vakiinnuttaminen</p>	<p>Kulttuuripalvelut</p> <p>Kaupunkikehitys ja kulttuuripalvelut</p> <p>Kulttuuripalvelut, varhaiskasvatus, opetus</p> <p>Kulttuuripalvelut, museo, kirjasto, työväenopisto, liikunta- ja nuorisopalvelut</p> <p>Kulttuuripalvelut</p>	<p>Kulttuuritekoja-kampanjan toteutuneiden tapahtumien määrä</p> <p>Selvitetty muutostarpeet ja vaikutukset nykyisiin kaavoituksen ja rakentamisen ohjeistuksiin</p> <p>Tapahtumien ja osallistujien määrä</p> <p>Elämyspolku-tapahtumien ja osallistujien määrä</p> <p>Kulttuurikaverien ja tapahtumien määrä</p>

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteuma
	Vahvistetaan Kaikukortti yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa	Kulttuuripalvelut, HYTE-yhdyshenkilö	Jaettujen korttien ja käyttökertojen määrä
Työllisyys lisääntyy	Työllisyydenhoidon toimintamallin ja yhteistyöverkostojen kehittäminen Lisätään työllisyyttä työllisyyden kehittämissuunnitelman keinoin TE24-uudistuksen yhteydessä turvataan lähipalvelut ja henkilökohtainen ohjaus	Elinvoima, työllisyyspalvelut	Kontaktoitujen, työttömien työnhakijoiden määrä Itsearviointi hyvinvointikertomuksen yhteydessä
Varhaiskasvatuksen palvelurakenne monipuolistuu	Kehitetään ja lisätään avointa varhaiskasvatusta ja parkkitoimintaa	Varhaiskasvatus	Avoimeen varhaiskasvatukseen osallistuneiden määrän kasvu. Parkkitoimintaan osallistuneiden määrä
Edistetään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastaisen työtä	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen käsikirja valmis ja käytössä	Varhaiskasvatus	Varhaiskasvatuksen yksiköissä ja ryhmissä on tehty toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat sekä kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastaisen työn suunnitelmat.
Esteettömyys ja saavutettavuus paranee	Huomioidaan alueiden (mm. keskustan kehittämisen) suunnittelussa ikääntyneet ja erityisryhmät. Lisätään reittien, levähdyspaikkojen ja lähiliikuntapaikkojen esteettömyyttä.	Kaupunkikehitys, liikuntapalvelut	Valmiit, esteettömät ja saavutettavat reitit sekä levähdyspaikat
Yksiköissä toteutetaan kestävä kehitys	Kaupungin toimipisteissä parannetaan jätteiden lajittelua/ kierrätystä	Kaikki yksiköt	Toimipisteiden jätteiden lajittelupisteet kunnossa sekä sisällä että ulkona

Mittaristo
<ul style="list-style-type: none"> Asukasmäärän kehitys Yritysten ja työpaikkojen määrän kehitys Matkailutulon (€) ja työllisyysvaikutusten (htv) kehitys Eri tasoisen koulutustarjonnan ja oppilas-/opiskelijamäärän kehitys Työllisyyden kehitys ja työmarkkinatuen kuntaosuusmenojen kehitys TEAvisari: Kulttuurin kokonaistulos (vrt. koko maan ka)

- Kasvihuonekaasupäästöt / asukas (ekologinen kestävyys)
- Perusasteen jälkeen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneestä väestöstä (sosiaalinen kestävyys)
- Lainakanta / asukas (taloudellinen kestävyys)
- Ikäryhmittäinen väestöennuste 2030
- Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista
- Itsearviointi kunnan elinvoiman edistämisestä (Laadullinen)
- Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista
- Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioidu
- Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit / vuosi
- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyistä - TEA-pistemäärä
- Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset, % 1–6-vuotiaista (sis. kunnalliset ja yksityiset varhaiskasvatustoimijat)
- Kunnalla käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuuriin osallistumisen kynnyistä madaltavaa vapaaehtoistoimintaa.
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet nro. 3219), Tutkintorekisteri
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet nro. 234), Toimeentulotukirekisteri
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet nro. 306), Eläketurvakeskus

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET

17 TAVOITETTA MAAILMAN MUUTTAMISEKSI

Kuva 3. Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteet

Hyvinvoinnin vahvistaminen

”Vahvistamme kaikkien karkkilalaisten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä tuemme kaupunkilais-ten hyvää arkea, Panostamme sujuviin ja saavutettaviin peruspalveluihin. Parannamme osallisuutta, vähennämme eriarvoisuutta ja lisäämme kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksia. Toimimme vahvassa yhteistyössä hyvinvointialueen, yhteisöjen ja yritysten kanssa. Kehitämme koulutustarjontaamme ja osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia. Tarjoamme monipuolisia ja laadukkaita harrastusmahdollisuuksia. Ymmärrämme turvallisen, toimivan ja viihtyisän ympäristön sekä lähiluontomme merkityksen karkkilalaisten hyvinvoinnille.” (Kaupunkistrategia 2022–2025.)

4. Karkkila on hyvinvoinnin ja osallistamisen kotikaupunki
5. Karkkila on sujuvan arjen ja viihtyisän ympäristön kotikaupunki
6. Karkkila on lähiluonnon ja harrastamisen kotikaupunki

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet:

- ✓ Mielen hyvinvointi ja kulttuurihyvinvointi
- ✓ Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- ✓ Esteettömyys ja saavutettavuus
- ✓ Terveelliset elämäntavat
- ✓ Turvalliset tilat ja ympäristö
- ✓ Yhteistyö ja tiedolla johtaminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteuma
Osallisuuden kokemus vahvistuu ja kaupunkilaiset tietävät vaikutusmahdollisuuksistaan	Kaupungin sivuille päivitetään osallistu ja vaikuta -osio Toteutetaan osallistuvan budjetoinnin (OSBU) kokeilu ja tehdään jatko-suunnitelma	Strateginen kehittäminen, konsernipalvelut	Kaupungin www-sivut päivitetty ”osallistu ja vaikuta” -osio OsBUn kokeilu toteutuu 2025
Mielenterveysosaaminen lisääntyy	Lisätään henkilöstön mielenterveysosaamista järjestämällä Mielenterveyden ensiapu -koulutusta	Konsernipalvelut	Koulutus toteutunut, koulutukseen osallistuneiden määrä
Edistetään suunnitelmallisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta	Tehdään kartoitus tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilasta ja niiden edistämiseen liittyvistä tarpeista Karkkilassa	Strateginen kehittäminen	Kartoitus tehty syksyllä 2024 ja otetaan huomioon tulevassa hyvinvointisuunnitelmassa ja tulevissa toimenpiteissä.
Terveelliset elämäntavat /liikkuminen lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	Tarjotaan kaiken ikäisille liikuntaneuvontaa, ohjattua liikuntaa sekä arkiliikkumisen, itsenäisen ja tuetun ulkoilun mahdollisuuksia.	Liikuntapalvelut	Liikuntaneuvontaan osallistuneiden määrä

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteuma
	Edistetään liikuntaneuvonnassa terveellisiä ravitsemussuosituksia.		
Tuetaan terveellisiä ja turvallisia elämäntapoja Päihteiden haitat yksilölle ja yhteisölle vähenevät	Toteutetaan ehkäisevää päihdetyötä EPT-työryhmän vuosikellon mukaan. Toiminnasta raportoidaan vuosittaisen hyvinvointiraportin yhteydessä	EPT-työryhmä, nuorisopalvelut	Toteutunut raportointi ja itsearviointi vuosittaisen hyvinvointiraportin yhteydessä
Oppilaiden ja opiskelijoiden haitalliset riippuvuudet vähenevät	Oppilaitokset ehkäisevät alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja rahapelelaamisen haittoja suunnitelmallisesti osana opiskeluhuoltoa	EPT-työryhmä, nuorisotoimi, opetustoimi	Toteutuneet valistusta-pahtumat
Lisätään lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta	Määritellään suositus yhteisistä kotiintuloajoista lapsille ja nuorille	EPT-työryhmä	Kotiintuloaikojen suositus määritelty ja lanseerattu
Kaupungin tiloissa ja tapahtumissa on kaikkien turvallista olla	Valmistellaan Karkkilan kaupungin turvallisemman tilan ja tapahtumien periaatteet sekä vakiinutetaan ne osaksi toimintaa. Tiloissa ja tapahtumissa määritellään ja huomioidaan turvallisemman tilan periaatteet.	Strateginen kehittäminen, koko organisaatio	Turvallisemman tilan periaatteet valmisteltu ja lanseerattu.
Edistetään ikääntyneiden monipuolisia asumisvaihtoehtoja	Kaupungin vuokra-asuntoja muokataan tarpeen mukaan ikäystävällisemmiksi Selvitetään mahdollisuuksia yhteisöllisen asumisen kehittämiseen	Kaupunkikehitys	Vuokra-asuntoihin tehdyt kehittämistoimet kuten luiskien lisääminen
Ikääntyneiden kaatumistapaturmat vähenevät	Liukuesteiden jakamisesta ikääntyneille tehdään säännöllistä toimintaa	Elinvoima	Jaetut liukuesteet (lkm.)
Edistetään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäistä suoriutumista	Kohdennettuja, matalan kynnyksen liikuntaryhmiä Vertaisveturit, ulkoiluystävötoiminta, kulttuurikaverit, elämyspolun ikääntyneille kohdennetut tapahtumat	Liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut	Liikuntaryhmien määrä, liikuntaryhmiin osallistuneiden määrä Kulttuurikaverien määrä Elämyspolulla ikääntyneet -kohderyhmälle järjestettyjen tapahtumien ja osallistujien määrä

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteuma
Kotoutuminen onnistuu	Kotoutumista edistetään kotouttamisohjelman mukaisesti	Elinvoima, maahanmuuttopalvelut	Maahanmuuttopalvelujen asiakkaat siirtyvät vahvan tuen piiristä peruspalvelujen piiriin
Kehitetään suunnitelmallisesti liikuntamahdollisuuksia	Liikkuva Karkkila-ohjelmaan kootaan liikuntatilojen ja ulkoliikuntapaikkojen kehittämissuunnitelma, sis. luontoliikuntakohteet sekä luonnon virkistyskäytön	Liikuntapalvelut	Valmis suunnitelma / Liikkuva Karkkila
Madalletaan liikuntaan osallistumisen kynnystä	Ohjataan kaikukortti-asiakkuuteen ja vertais-toimintaan Uusien liikuntakohteiden houkuttelu Kaikukortti-kohteiksi	Liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut	Vertaisohjaajien määrä Kaikukortin käyttökerrat liikuntakohteissa Kaikukortin piirissä olevien liikuntakohteiden määrä
Luonnossa liikkumisen ja virkistäytymisen edellytyksen paranevat	Ulkoilureittien ja lähiluonnon kehittäminen	Kaupunkikehitys Liikuntapalvelut Elinvoima	Liikkuva Karkkila -ohjelma
Lasten ja nuorten harrastustoiminnan kehittäminen ja järjestäminen	Olemassa olevan kerhotoiminnan suunnitelmallisen kehittäminen	Vapaa-aikatoimi	Saadun palautteen pohjalta tehdään uusi suunnitelma
Liikenneturvallisuus parantuu	Edistetään turvallista liikkumista kaupungin liikenneturvallisuussuunnitelman mukaisesti	Kaupunkikehitys	Toteutuneet parannustoimenpiteet

Mittaristo
<ul style="list-style-type: none"> • HYTE-kertoimen kokonaispisteet, 0–100 (vrt. koko maan ka) • TEAviisari: Kunnan kokonaistulos (vrt. koko maan ka) • TEAviisari: Kuntajohto, osallisuus (vrt. koko maan ka) • Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä • Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä • Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä • Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2–16-vuotiailla • Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, (AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista), lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista • Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE! -mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky • Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, kyllä/ei • Itsearviointi kunnan ehkäisevästä päihdetyöstä ja sen rakenteiden vahvuudesta • Huolta herättävää päihdeiden tai tupakka- ja nikotiinutuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista • Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, (AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista), lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mittaristo

- Sairastavuusindeksi, ikävakioitu
- Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, (AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista), lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, (AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista,) lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
- Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
- Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, % äänioikeutetuista
- Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % kunnan peruskouluista
- Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % kunnan kouluista
- Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen (laadullinen)
- Oppilaiden poissaolotuntien kokonaismäärää seurataan.
- Koulussa noudatetaan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.
- Koulussa on pitkätkä liikuntavälitunnit.
- Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet nro. 286), Kouluterveyskysely
- Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet nro. 3906), Kouluterveyskysely
- Asukastyytyväisyyskyselyn tulosten kehitys
- Kaupungin palveluiden asiakastyytyväisyyden kehitys valituissa kohteissa
- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, (AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista), lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
- Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön (Sotkanet nro. 3959), Hoitoilmoitusrekisteri
- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta
- Liikennevahingoissa vammautuneet ja kuolleet henkilöt, lkm
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta
- Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1000 asukasta
- Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa kolmen vuoden välein, % kunnan kouluista
- Kulttuuripalveluiden saavutettavuus: kirjastojen, museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa, % väestöstä
- Nuorisotoimen palvelut (*Indikaattorit ilmaisevat 1) kunnan nuorisotoimen prosenttiosuuden kunnan budjetista, 2) kunnan nuorisotoimen henkilötyövuodet yhteensä, ja 3) erilaisten nuorisopalveluiden saatavuuden kunnassa. Nuorisotyötä on kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuva nuorisotyö, avoin nuorisotilatyö, nuorten harrastustoiminta, nuorten paikallinen järjestötoiminta, jalkautuva nuorisotyö, etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta.*)
- Kevyen liikenteen väyliä (metriä) / asukas
- Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, (AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista,) lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
- Enintään kahden kilometrin etäisyydellä ala-asteesta asuvat, % 7–12-vuotiaista
- Enintään 500 metrin etäisyydellä päivittäistavarakaupasta asuvat, % 75 vuotta täyttäneistä
- Enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkistä asuvat, % väestöstä
- Primääristen pienhiukkasten päästöt (PM2.5, tonnia)
- Lähivirkistysalueiden kehittämisen toimenpiteet ja kävijämäärien kehitys
- Harrastaa jotakin harrastusta vähintään kerran viikossa, %-osuus (4–5-luokkalaiset, 8–9-luokkalaiset ja lukiolaiset)
- Liikuntatoimen palvelut (*Indikaattorit ilmaisevat kunnan 1) liikuntapaikkojen lukumäärän/1000 asukasta, 2) liikuntatoimen toimintamenot/asukas, 3) investoinnit liikuntaan/asukas, 4) liikuntapaikkojen*

Mittaristo
<p>saavutettavuuden ja tarpeen, 5) Liikunnan edistämisen TEA-pistemäärän, 6) kunnan järjestämät liikumisryhmät työttömille, opiskelun ulkopuolella oleville nuorille, painonhallintaa tarvitseville, seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.)</p> <ul style="list-style-type: none"> Enintään 1 kilometrin päässä lähivirkistysalueista asuvat, % väestöstä Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.

Jatkuvuuden ja toimintakyvyn turvaaminen

”Kaupunkiorganisaationa toimimme asukaslähtöisesti ja tehokkaasti. Kehitämme palveluprosessiemme sujuvuutta, toimivaa ja tarkoituksenmukaista palveluverkkoa sekä kaupunkiorganisaation selkeyttä. Panostamme erityisesti kaupungin talouden tasapainoon ja riskien hallintaan. Vahvistamme toimintamme avoimuutta. Kiinteistöomaisuutemme tukee kaupungin ydintekemistä. Olemme turvallinen ja arvostettu työnantaja. Huolehdimme henkilöstömme hyvinvoinnista ja työyhteisömme hyvästä ilmapiiristä.” (Kaupunkistrategia 2022–2025.)

7. Karkkila on hyvän työn ja yhdessä tekemisen kotikaupunki.
8. Karkkila on tasapainoisen talouden ja tehokkaan toiminnan kotikaupunki

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet:

- ✓ Mielen hyvinvointi ja kulttuurihyvinvointi
- ✓ Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- ✓ Esteettömyys ja saavutettavuus
- ✓ Terveelliset elämäntavat
- ✓ Turvalliset tilat ja ympäristö
- ✓ Yhteistyö ja tiedolla johtaminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteuma
HYTETU-työn suunnitelmallinen kehittäminen jatkuu ja toiminta vahvistuu	Hytetu-rakenteemme ja yhdyspintamme ovat selkeät sekä erilaiset roolit on määritelty. Nimetyt vastuutahot ja yhdyshenkilöt	Strateginen kehittäminen/ HYTETU-työryhmä	Selkeät toimintamallit ja rakenteet
HYTE-palvelut ovat löydettävissä ja saavutettavissa	Vahvistetaan PTV:n käyttöä	Koko organisaatio	WWW-sivujen uudistuksen yhteydessä PTV yhteensopivuus
Järjestöyhteistyötä kehitetään suunnitelmallisesti	Organisaatiossa nimetty järjestöyhteistyön yhdyshenkilö	Kaupunginjohtaja, HYTETU-työryhmä	Yhdyshenkilö nimetty
EPT:ä kehitetään suunnitelmallisesti	Organisaatiossa nimetty EPT-yhdyshenkilö	Kaupunginjohtaja, HYTETU-työryhmä	Yhdyshenkilö nimetty
Tiedolla johtamisen kehittäminen	HYTETUn määrittelemien organisaation eri alueilla	Strateginen kehittäminen, HYTETU-työryhmä koko organisaatio	Tehty kartoitus ja määritelmä yksiköiden HYTETU-työstä
HYTETU-työn toiminnan vahvistaminen	Kaupungilla käytössä HYTETU-vuosikello	HYTETU-ryhmä	Ajantasainen vuosikello käytössä
Tiedolla johtamisen lisääminen	EVAn käyttöönoton laajentaminen ja vakiinnuttaminen	Koko organisaatio	EVA laajemmassa käytössä / tehdyt ennakkoarvioinnit
HYTE-yhteistyö paranee	Säännölliset yhteydenpito ja HYTE-neuvottelut	Kaupunginjohtaja, strateginen kehittäminen	Säännölliset yhteistyöpalaverit

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteuma
	Kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen yhteistyössä LUVN:n kanssa		Sovitut yhteiset tavoitteet ja toteutussuunnitelma

Mittaristo
<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunkiorganisaation työhyvinvointikyselyn tulosten kehitys • Sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyskustannusten kehitys • Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä, kyllä/ei • Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen. • Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä. • Kunnassa toimii tehtävään nimetty asiantuntija, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. • Kunnan palveluiden kehittämisessä hyödynnetään asiakasraateja ja -foorumeja. • Talouden kehitys (tilinpäätöksen tuloskehitys) • Karkkilan kaupungin lainamäärän kehitys • Palveluverkon kehittämistoimenpiteet ja niiden vaikutus talouteen ja toimintaan • Kaupungin organisaatorakenteen kehittämistoimenpiteet ja niiden vaikutus talouteen, toimintaan ja työhyvinvointiin • Hyvinvointikertomus hyväksytty valtuustossa, kyllä/ei • Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle, kyllä/ei • Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, kyllä/ei • Itsearviointi kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelusta ja hyödyntämisestä • Itsearviointi kunnan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työn rakenteesta, resursseista ja prosessista • Itsearviointi kunnan yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden edistämistä • Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten päätösten vaikutusten ennakoarviointiin. • Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastavassa. • Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen. • Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista. • Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.

3.3 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen tarkennetut tavoitteet ja toimenpiteet

Kaikilla palvelualueilla keskeisenä tavoitteena on riittävän ja pätevän henkilöstön saannin varmistaminen; rekrytointimenetelmiä tulee kehittää monipuolisemmiksi. Oppilas- ja opiskeluhoitoprosessin jatkumo tulee kehittää yhtenäiseksi varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle saakka.

Tavoitteet ja toimenpiteet Karkkilassa lasten ja nuorten kokemiin ilmiöihin	<ul style="list-style-type: none"> • Pyritään yksinäisyyden vähenemiseen, osallisuuden vahvistumiseen, vanhemmuuden tukemiseen sekä päihteiden käytön vähenemiseen ja mielenterveyden paranemiseen • Tehdään määrätietoista työtä ehkäisevien toimintamallien saamiseksi arkiympäristössä työskenteleville ammattilaisille sekä ongelmien varhaiselle tunnistamiselle ja perheiden tuelle
Varhaiskasvatus	<ul style="list-style-type: none"> • Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävä osaksi ryhmän henkilöstöä (Varhaiskasvatuslaki)

	<ul style="list-style-type: none"> • Huoltajien osallisuuden lisääminen • Yhteistyön kehittäminen paikallisten yhdistysten kanssa • Koulutusten kehittäminen • Systemisen toimintamallin luominen sekä juurruttaminen alueelle yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa • Tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa • Avoimen varhaiskasvatuksen kehittäminen, perheiden avoimet kohtaamispaikat <p>Meneillään olevat toimenpiteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyö oppilaitosten, seurakunnan, vapaa-aika- ja liikuntapalveluiden sekä kirjaston kanssa • Inklusiivinen varhaiskasvatus: lapsen tuen tarpeiden huomioiminen tuen eri tasoilla (pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot) • Monilukutaidon kehittäminen
Alakoulut	<ul style="list-style-type: none"> • Huoltajia ja oppilaita osallistaminen arjen toiminnan ja toimintaympäristön suunnitteluun: oppilaiden osallisuutta ja hyvinvointia yhteisön jäsenenä seurataan ja tuetaan yhteisöllisenä oppilashuoltona • Koulujen ja varhaiskasvatuksen yhteisöllisen opiskelijahuoltotyön kehittäminen yhtenäiseksi alueella. • Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa • Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa (esim. läksyparkki) <p>Meneillään olevat toimenpiteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oikea-aikainen tuki (yksilölliset tukitoimet, opiskeluhoito) • Koulun koko henkilöstön osallistuminen opiskeluhoitotyöhön • Alkuluokkatoiminta käytössä kaikilla alakouluilla • Ennaltaehkäisevä päihdekasvatustyö (Selvä juttu) • Hoidollispedagoginen opetus- ja konsultaatiotyö • Koulu kunnossa -hanke (poissaolojen vähentäminen), • Jokaiselle lapselle ja nuorelle tarjotaan mahdollisuus maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä harrastamisen Suomen mallin mukaisesti (Karkkilan harrastusmalli) kaikilla kouluilla. Toiminta toteutetaan yhdessä järjestöjen ja yhdistysten, seurakuntien kanssa. • Iltapäivätoimintaa järjestetään ensisijaisesti ensimmäisen luokan oppilaille ja resurssien riittäessä myös osalle toisen luokan oppilaista sekä erityisen tuen oppilaille.
Yläkoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Päihteiden käytön varhainen tunnistaminen. • Yhteistyö koulunuorisotyön kanssa • Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa <p>Meneillään olevat toimenpiteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulun koko henkilöstön osallistuminen opiskeluhoitotyöhön • Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän toimintaan osallistuminen: koulun opiskeluhoitohenkilöstön lisäksi koulun oppilaat, nuorisopalvelut ja muut sidosryhmät • Perusopetuksen päättövaiheessa olevien oppilaiden tukeminen toiselle asteelle siirtymisessä monialaisella yhteistyöllä. • Läsnäolo- ja poissaolomalli tuo puuttumisen keinoja • Oppimisen tuen joustavat ja monipuoliset järjestelyt • Yhteiskoulun aamupala
Lukio	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoiden osallistamisen ja kuulemisen käytäntöjen kehittäminen omistajuuden ja yhteisöllisyyden tunteen voimistamiseksi. • Valtakunnallisten suositusten mukaisen erityisopetuksen saamisen varmistaminen • Tiiviillä yhteistyöllä monialaisen opiskeluhoitoryhmän toiminnan jatkuvuudesta huolehtiminen, kun kuraattori-, psykologi- ja terveydenhuollon palvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueelle

	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyön tekeminen Karkkilan kaupungin, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa lukio-opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi <p>Meneillään olevat toimenpiteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöllisen lukion kaikkien jäsenten (ryhmänohjaajat, aineenopettajat ja opinto-ohjaaja) osallistuminen hyvinvoinnin vahvistamiseen päivittäisessä koulutyössä. • Opiskelijoilla on pääsy LUVN:n opiskeluhoitopalveluihin sekä erityisopettajan ja opinto-ohjaajan palveluihin. • Ongelmatilanteita käsitellään yhteisöllisesti tai yksilöllisesti monialaisessa opiskeluhoitoryhmässä, jonka kokoonpano määrittyy yksilöllisesti. • Karkkilan etsivän nuorisotyön edustajat käyvät lukiossa tapaamassa opiskelijoita.
Nuorisopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Toimivat ja asianmukaiset tilat nuorille (nuorisotilat sekä harrastetilat kuten bänditila). • Ajantasainen nuorisopalveluiden henkilöstöresurssi • Harrastamisen Karkkila-mallin säilyttäminen myös tulevaisuudessa. Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien turvaaminen. • Kohtaamispaikkojen sekä ilmaisten liikuntapaikkojen ja harrastusmahdollisuuksien lisääminen myös nuorille • Selvä juttu -toiminnan sekä suun terveydenhuollon yhteistyö nuuskan käytön vähentämiseksi • Tuetaan opintoihin ja työelämään hakeutumista • Ohjataan pelaamisen ja sosiaalisen median kohtuullisuuteen käyttöön • Ohjataan ihmissuhdetaitojen kehittämiseen ja sosiaalisuuteen järjestämällä yhteisiä tapahtumia • Kannustetaan osallistumaan tapahtumiin ja vapaaehtoistyöhön • Ohjataan ilmastomuutokseen liittyvissä kysymyksissä faktatietojen pariin • Maahanmuuttokriittisyyttä vähennetään osallistamalla yhteisiin tapahtumiin maahanmuuttajien kanssa • Järjestetään ennaltaehkäisevää päihdekasvatustyötä, päihteiden käytön varhainen tunnistaminen. • Ohjataan turvallisiin kohtaamisiin ja kannustetaan väkivallattomaan kanssakäymiseen • Tehdään määrätietoista työtä ehkäisevien toimintamallien saamiseksi arkiympäristössä työskenteleville ammattilaisille sekä ongelmien varhaiselle tunnistamiselle ja perheiden tuelle • Tulevaisuususkon vahvistaminen, positiivisten asenteiden vahvistaminen
Etsivä nuorisotyö	<p>Yhteiskunnallisen osallisuuden lisääminen Karkkilan etsivässä nuorisotyössä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paikallisen ja kansallisen palveluverkoston tutuksi tekeminen esim. omien oikeuksien ja velvollisuuksien sanottaminen tukien saajana, opiskelijana, työntekijänä. • Minä-pystyvyyden ja sosiaalisuuden vahvistaminen • Itsenäisyyden ja nuoreen aikuisuuteen tukeminen esimerkein. Asunto, opiskelu, tukiasiat viranomaisprosessien avaaminen, hyvinvoinnista huolehtiminen eri osa-alueilla tutustuttamalla eri palveluiden piiriin ja olla tarvittaessa nuoren mukana asioimassa. • Tutustutetaan harrastustoimintaan Karkkilassa (liikunta, kulttuuri yms.) • Kannustetaan aktiivisuuteen nuoren tilanne huomioiden • Terveellisempien elämäntapojen omaksuminen ja niiden tukeminen (nukkuminen, ravinto) • Vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
Nuorisopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaus ja yhteistyö laaja-alaisesti hyvinvointialueen kanssa.

- Koulunuorisotyön avulla mahdollistetaan turvallisen aikuisen läsnäolo säännöllisesti Karkkilan yläkoululla.
- Hyödynnetään puolustusvoimien kutsuntoja riskinuorten seulonnassa ja tukipalveluiden piiriin ohjaamisessa. Kutsuntaikäisten liikuntatoimintaa kehittämällä autetaan nuorta selviämään paremmin palvelusajastaan ja vahvistetaan nuoren itsetuntoa.
- Tarjotaan mahdollisuus toisen asteen opintojen suorittaminen osittaisesti työpajalla
- Vahvistetaan nuorisotyötä matalan kynnyksen palveluna

Toimenpide-ehdotukset:

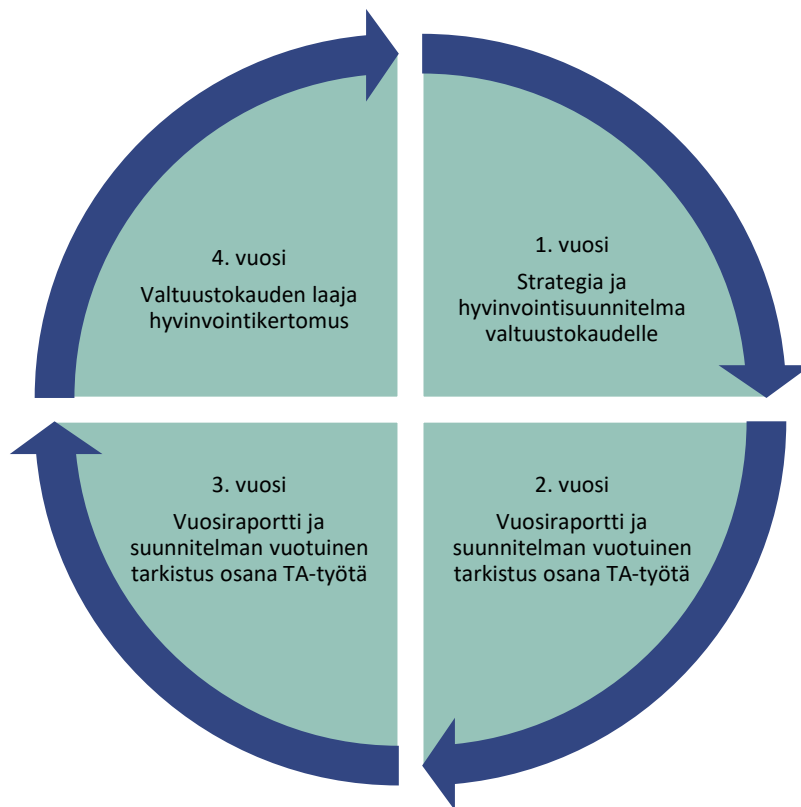
- Tuetaan osallisuutta: nuorten vaikuttamiskanavat (oppilaskunnat, nuorisovaltuusto, talotoimikunnat), osallisuuden näkökulma tulee huomioida kaikessa toiminnassa.
- Lisätään verkostoyhteistyötä nuorten asiakassuunnitelmien laadinnassa ja palveluiden toteutuksessa Ohjaamon avulla
- Järjestetään tavoitteellista kohdennettua pienryhmätoimintaa
- Tuetaan matalan kynnyksen harrastustoimintaa
- Vahvistetaan nuorisotyötä matalan kynnyksen palveluna
- Parannetaan nuorisotyön saavutettavuutta
- Aktiivinen puuttuminen päihteitä käyttävien nuorten tilanteisiin ja aikuisten päihteiden käyttöön liittyvien riskien tietoisuutta lisätään.
- Päihdekasvatusta järjestetään kouluilla ja oppilaitoksissa.

Resurssit, joilla mahdollistetaan toimenpiteet

- Riittävä ja osaava henkilöstö, erityisesti nuorisopalveluissa
- Eri toimijoiden yhteistyö ja verkostoituminen
- Kolmannen sektorin ja kunnan/kaupungin yhteistyön suunnitelmallisuus

4 HYVINVOINTIKERTOMUSTYÖ

Karkkilan kaupungin hyvinvointikertomustyön prosessin aikataulua on uudistettu jo vuodesta 2023 lähtien. On pidetty tarkoituksenmukaisena erottaa vastaisuudessa hyvinvointikertomus ja -suunnitelma omiksi dokumenteikseen. Näistä hyvinvointisuunnitelma tehdään valtuustokauden alussa ja (laaja) hyvinvointikertomus valtuustokauden lopulla. Valtuustokauden lopussa tehty laaja hyvinvointikertomus kuvaa hyvinvoinnin tilaa, kokoaa valtuustokauden aikana tehdyn työn ja ehdottaa pitkän aikavälin tavoitteita seuraavalle valtuustolle. Uuden valtuustokauden strategian ja vanhan valtuuston ehdotusten pohjalta tehdään uuden valtuustokauden hyvinvointisuunnitelma.

Kaaviossa yhden valtuustokauden yksinkertaistettu hyvinvointikertomusprosessi -luonnos

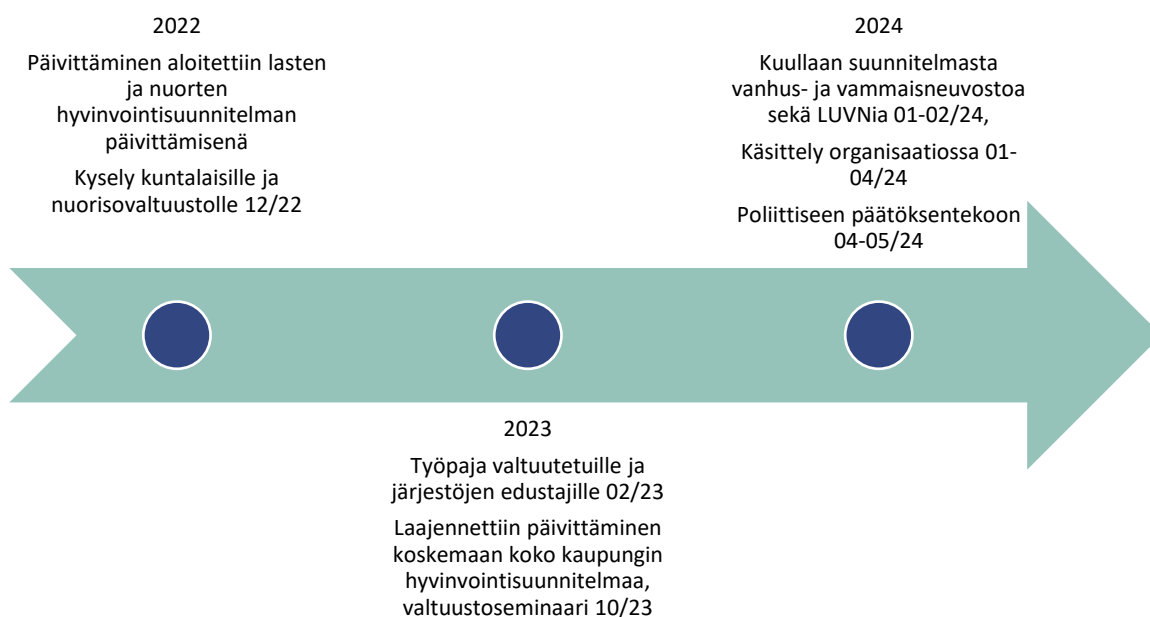
Hyvinvointisuunnitelma laaditaan valtuustokausittain ja sitä tarkastellaan vuosittain asettaen toimialakohtaisia vuositavoitteita. Karkkilan kaupungin hyvinvointisuunnitelma on tärkeää huomioida aiempaa paremmin talousarviota ja vuosisuunnitelmia tehdessä. Koko valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä tarkennetaan ja painopisteitä mietitään vuosittain. Vuosittaisen raportoinnin yhteydessä arvioidaan toimenpiteiden toteutumista ja tarvittaessa toimenpiteitä voidaan täsmentää, laajentaa tai muuttaa.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä myös kuntien hyvinvointikertomusprosessi olisi suositeltavaa aikatauluttaa hyvinvointialueen hyvinvointikertomusprosessiin. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue ja alueen kunnat ovat käyneet keskustelua yhteisestä, synkronoidusta 4-vuosikellosta. Tällä hetkellä tavoitetilana on, että valtuustokauden vaihtuessa 2025, kaikissa Länsi-Uudenmaan alueen kunnissa aloitetaan sovitun vuosikellon mukainen synkronointi.

4.1 Hyvinvointisuunnitelmaprosessi

Hyvinvointisuunnitelman valmistelu käynnistyi jo vuonna 2022 lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman osalta. Suunnitelma laajennettiin vuonna 2023 koskemaan koko kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa.

Hyvinvointisuunnitelman valmisteluun on osallistunut moniammatillisesti asiantuntijoita organisaatiosta. Lisäksi suunnitelman valmistelussa on kuultu kuntalaisia, järjestöjä, kaikkia kaupungin vaikuttajatoimielimiä sekä valtuustoryhmiä ja luottamushenkilöitä. Suunnitelman valmistelua on tehty tiiviisti yhdessä kaupunkistrategian päivityksen kanssa.

Hyvinvointisuunnitelma HYTETU-työryhmässä

HYTETU-työryhmä otti hyvinvointisuunnitelman käsittelyyn heti ensimmäisessä tapaamisessaan 14.2.2024 nimittämisen jälkeen. Hyvinvointisuunnitelman alatavoitteita ja toimenpiteitä on mietitty moniammatillisessa työryhmässä useamman kerran ja sen pohjalta on valmisteltu päätöksentekoon tämä suunnitelma.

4.2 Osallisuus hyvinvointisuunnitelmatyössä

Hyvinvointisuunnitelmaa valmistellessa oli pyrkimys saada sen tekoon osallistumaan myös laajasti toimijoita myös kaupunkiorganisaation ulkopuolelta.

Kuntalaisen osallistuminen

Kuntalaiset saattoivat osallistua hyvinvointisuunnitelman valmisteluun lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta. Kuntalaisille järjestettiin Webropol-kysely vuodenvaihteessa 2022–2023. Vastauksia saatiin 67 kpl. Nuorisovaltuusto vastasi kyselyyn ryhmänä. Kyselyssä 56 vastaajaa eli 66 % prosenttia oli sitä mieltä, että karkkilalaiset lapset ja nuoret voivat hyvin tai kohtalaisen hyvin.

Kyselyssä keskityttiin neljään oleelliseen kysymykseen. Kysymykset olivat

1. Miksi karkkilalaiset lapset ja nuoret voivat mielestäsi hyvin/ huonosti?

2. Mitä palveluita on tarpeeksi ja mitä liian vähän lapsille, nuorille ja perheille? Mitä kehitettävää olisi lasten, nuorten ja perheiden palveluissa?
3. Miten lasten, nuorten ja perheiden osallisuus näkyy Karkkilassa ja miten sitä kehittäisit?
4. Miten saamme Karkkilasta lapsille, nuorille ja perheille paremman paikan asua, elää ja olla?

Kyselystä nousi esiin, että Karkkilassa on turvallinen ja rauhallinen asuinympäristö sekä saatavilla olevat palvelut ovat lähellä. Terveydenhuollon palveluita toivottiin jatkossakin saatavan Karkkilasta. Lasten ja nuorten harrastustoiminta koettiin tärkeäksi ja helposti saavutettavaksi. Kehittämiskohteiksi nostettiin mm. avoimien kohtauspaikkojen saatavuus, lapsille ja nuorille tapahtumapäiviä lisää, mielenterveyspalveluita sekä nuorten vapaa-ajanpalveluita enemmän.

Nuorisovaltuuston osallistuminen

Myös nuorisovaltuusto vastasi kyselyyn lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Nuorisovaltuuston mielestä karkkilalaiset lapset ja nuoret voivat hyvin, koska Karkkilassa on rauhallinen sekä turvallinen asuinympäristö ja hyvät liikunta- ja harrastusmahdollisuudet. Lapset ja nuoret voivat nuorisovaltuuston mielestä huonosti, koska terveydenhuollon palvelut ovat heikosti ja vaikeasti saatavilla ja muuta vapaa-ajan toimintaa on vähän tarjolla. Lapsille ja perheille järjestetään Karkkilassa paljon erilaista toimintaa, mutta nuorille nuorisovaltuusto toivoi enemmän vapaa-ajantoimintaa ja oleskelupaikkoja. Kehitettäväksi kohteeksi esitettiin nuorille matalan kynnyksen vapaa-ajan toiminnan kehittämisen sekä mielenterveyspalveluiden saatavuuden, esimerkiksi koulupsykologin palvelut.

Nuorisovaltuuston mielestä Karkkila on paljon enemmän lapsiperhekaupunki, mikä näkyy enemmän kaupunkikuvassa. Karkkilalaisia lapsia, nuoria ja perheitä voitaisiin osallistaa enemmän heitä koskeviin asioihin. Nuorisovaltuuston mielestä Karkkilasta saadaan parempi paikka elää ja olla panostamalla palveluihin.

Työpaja valtuutetuille ja järjestöjen edustajille

Valtuutetuille ja järjestöjen edustajille järjestettiin työpaja helmikuussa 2023, jossa etsittiin yhdessä toimintatapoja eri palvelualueiden kohderyhmille. Samalla korostettiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman olevan osa laajempaa, koko kaupunkia koskevaa strategista hyvinvointityötä.

Varhaiskasvatuksen palvelualueelta esiin nousi terveellisten ja turvallisten tilojen merkitys sekä varhainen puuttuminen asioihin. Perheiden osallistaminen ja yhteistyö eri tahojen kanssa koettiin myös tärkeäksi.

Opetuksen osalta todettiin oppilas- ja opiskelijamäärien ennustetun laskun olevan oletettua hitaampaa ja näin ollen riittävien opetusresurssien turvaaminen on tärkeää. Yläkouluun siirtymisen nivelvaiheeseen on saatu yhteistä hankerahaa nuorisopalvelujen kanssa ja tällä halutaan kiinnittää nuoria vahvemmin terveelliseen ja turvalliseen opiskeluun ja vapaa-aikaan.

Valtuustoryhmien kommentit suunnitelman strategisista painopisteistä

Valtuustoseminaarissa syksyllä 2023 hyvinvointisuunnitelma oli yhtenä aiheena käsittelyssä ja suunnitelmasta pyydettiin tuolloin kommentteja valtuustoryhmiltä. Valtuustoryhmien sovittiin erityisesti mieltävän, millaisia strategisia panostuksia hyvinvointisuunnitelmaan halutaan ja millaisia alatavoitteita strategian tavoitteiden alle toivotaan.

Kommentteja saatiin seminaarissa yhteisesti sovitussa aikataulussa neljältä valtuustoryhmältä kahdeksasta. Poliitiikalta saadut evästyksiset ja ohjeistukset huomioitiin lopullisessa hyvinvointisuunnitelmassa. Useammassa evästyksessä nostettiin muun muassa mielen hyvinvointi.

Vanhus- ja vammaisneuvoston lähetekeskustelut

Suunnittelija osallistui vanhus- ja vammaisneuvoston vuoden 2024 ensimmäisiin kokouksiin. Tuolloin pidettiin lähetekeskustelut hyvinvointisuunnitelmasta ja neuvostot antoivat evästyksiä päivitykseen liittyen.

Vanhusneuvoston lähetekeskustelu pidettiin kokouksessa 22.1.2024, § 4. Vanhusneuvosto muun muassa toivoi kaupungilta paikkoja, joissa voisi avustettuna päästä asioissaan eteenpäin. Lisäksi järjestöyhteistyön tehostaminen ja järjestöjen toiminnan edistäminen kaupungin puolelta nostettiin tärkeänä esiin. Tähän ehdotettiin yhtenä toimenpiteenä erityistä hyte-avustusta järjestöille. Esteettömyyden parantaminen ja vammaisten huomioiminen nostettiin myös keskusteluun.

Vammaisneuvoston lähetekeskustelu pidettiin kokouksessa 8.2.2024, § 4. Vammaisneuvostossa nostettiin esiin muun muassa esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden parantaminen. Lisäksi toivottiin, että päätöksenteossa kuunneltaisiin paremmin vammaisia. Tarkemmat vaikuttajatoimielinten evästyksen löytyvät kirjattuna ko. kokousten pöytäkirjoihin.

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta pyydettiin lausunto maaliskuussa 2024 kaupungin hyvinvointisuunnitelmaluonnoksesta painottuen tavoitteisiin ja suunniteltuihin toimenpiteisiin. Tuolloin suunnitelmaluonnos oli kierroksella toimialoilla ja lausunto pyydettiin tiedostaen, että luonnos voi vielä muuttua ennen lopullista esitystä.

Lausunnossa todetaan muun muassa, että Karkkilan hyvinvointisuunnitelma on tärkeä ja ajankohtainen asiakirja, joka päivitetään valtuustokauden lopulle johtuen sote-uudistuksesta sekä kaupungin uudesta strategiasta. Suunnitelmaan on nostettu vahvemmin esiin esimerkiksi turvallisuuden teema ja lisäksi se toimii Karkkilan tasavaro- ja yhdenvertaisuussuunnitelmana. Karkkilan hyte-tavoitteiden todettiin olevan hyvin linjassa alueellisen hyvinvointisuunnitelman kanssa ja vastaavat yhteistä tavoitelaamme alueellisessa hyvinvoinnin edistämisessä. Toimenpiteissä on alueelliselle hyvinvointisuunnitelmalle tuttuja tavoitteita sekä sopivasti kunnan omia tavoitteita. Lausunnossa saatujen huomioiden ja kehittämissuositusten pohjalta hyvinvointisuunnitelmaluonnosta ja etenkin sen tavoitteita ja toimenpiteitä muotoiltiin jonkin verran.

Osallisuus liikenneturvallisuussuunnitelmatyössä

Osana liikenneturvallisuussuunnitelmaa on vuonna 2021 tehty nykytilan analyysi. Liikenneturvallisuuden sekä liikenneturvallisuustyön nykytilaa kartoitettiin muun muassa asiantuntijoille, koululaisille ja hallintokunnille suunnatuilla kyselyillä. Esimerkiksi koululaiskyselyyn vastasi 313 koululaista. Kyselyn kohderyhmänä oli peruskoulujen 3.–9.-luokkien oppilaat sekä lukion oppilaat.

Kartoituksissa ja kyselyissä esiin nousseisiin ongelmiin suunniteltiin toimenpiteitä ja ratkaisuja niin liikenneympäristön parantamisen kuin liikennekasvatuksen ja viestinnän keinoin. Koottu aineisto löytyy Karkkilan kaupungin [verkkosivuilta](#).

5 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA RAPORTOINTI

Tavoitteena on, että hyvinvointisuunnitelma on kaupunkiorganisaatiossa tunnettu ja ahkerasti käytetty asiakirja, joka toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työvälineenä ja poliittisen päätöksenteon tukena.

Hyvinvointisuunnitelman toteutumista seuraa 06.02.2024 apulaiskaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksellä nimetty Hytetu-työryhmä, joka vastaa siitä, että suunnitelma huomioidaan osana organisaation vuosittaista talouden ja toiminnan suunnittelua koko valtuustokauden ajan. Vuosittaisen raportoinnin yhteydessä arvioidaan toimenpiteiden toteutumista ja tarvittaessa toimenpiteitä voidaan täsmentää, laajentaa tai muuttaa.

Kaupunginvaltuustolle raportoidaan vuosittain kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä. On tarkoituksenmukaista rytmittää hyvinvointiraportointi vastaisuudessa alkuvuoteen, jotta tarkastuslautakunta voi arviointikertomuksessaan ottaa myös kantaa hyvinvointiraporttiin.

Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointikertomus laaditaan valtuustokauden lopulla ja seuraava hyvinvointisuunnitelma hyvinvointikertomuksen ehdotuksiin ja uuteen kaupunkistrategiaan pohjautuen seuraavan valtuustokauden alussa 2025–2026.

6 HYVINVOINTISUUNNITELMAN KÄSITTELY

Suunnitelman laatijat

Suunnittelija Satu Ahjoniemi

Sivistysjohtaja Arto Jormalainen

Lasten ja nuorten työryhmä 01/2024 asti.

HYTETU-työryhmä 02/2024 alkaen.

Suunnitelman hyväksyminen:

Kaupunginhallitus 20.5.2024

Kaupunginvaltuusto 27.5.2024

LÄHTEET

AVI 2024. Nuorten syrjäytyminen. Tiedolla johtamisen palvelu. <https://beta.tieto.avi.fi/nuorten-syrjaytyminen>

Helsingin sanomat 2018. Mikä ratkaisee, kenestä tulee syrjäytynyt? Tällainen on sinun ikäluokkasi, kolmekymppinen helsinkiläinen. Toim. Aalto Maija. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005887193.html>

Hyvinvointia edistävä toiminta helposti löydettäväksi – hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kansallisen palvelukonseptin määrittelyä. Hakamäki Pia, Nick Reetta, Valli Nelli, Kuitunen-Kaija Outi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023062861198>

Ikääntyneiden mielen hyvinvoinnin nykytila Suomessa. Raportti 8/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-123-8>

Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030. Toimintaohjelma 2023–2025. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:36. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-969->

Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020–2030. Vorma Helena, Rotko Tuulia, Larivaara Meri, Kosloff Anu. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4139-7>

Kulttuurihyvinvointi – vaikutusten mittaaminen hyvinvoinnin osoittajana. Työpaperi 10/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-839-2>

Kuntalaki (410/2015). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>

Kuntaliitto 2023. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. <https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen>

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150523>

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023). <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230681>

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190166>

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986). <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609#P6c>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210612>

Lastensuojelulaki (417/2007). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue 2024. Alueellinen hyvinvointisuunnitelma.

MDI 2024. Karkkilan lasten ja lapsiperheiden sijoittuminen. Selvitys.

Osallisuuden edistäjän opas. Ohjaus 10/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-088-0>

Oppilas ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287>

Päihde- ja riippuvuusstrategia. Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030. Kotovirta E., Markkula J., Pajula M., Paavola M., Honkanen R., Tuominen I. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:17. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9891-9>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2021. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisarkkitehtuuri. Versio 1.0. 11/2021. Lohtander M., Hätönen H., Katainen J., Lundqvist T., Siira T. & Hovi M. https://stm.fi/documents/1271139/48496181/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edistamisen+kokonaisarkkitehtuuri_2021_11.pdf/1ee1af2c-84a0-67fd-b39a-ce343a6939d4/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4minen+kokonaisarkkitehtuuri_2021_11.pdf?t=1640004797802

Sosiaali- ja terveysministeriö 2022a. Suomen kestävä kasvun ohjelma. Hankeopas STM:n toiseen valtioneuvostushakuun vuosille 2023–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2022:13. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9888-9>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2022b. Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9999-2>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Viitattu 01/2024. Päivitetty 12/2023. <https://stm.fi/hyvinvoinnin-edistaminen>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2024. Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024–2027. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:4.

TEAvisari 2024. <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy>

Valtioneuvosto 2021a. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:14. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-864-2>

Valtioneuvosto 2021b. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Toimeenpanosuunnitelma. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:27. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-670-9>

Warpenius K., Markkula J. (2023). Ehkäisevän päihdetyön rakenteet kunnissa ennen ja jälkeen sote-uudistuksen – vuosien 2020 ja 2023 kuntakyselyiden tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 35/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. <http://urn.fi/URN:978-952-408-119-1>

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325>

LIITTEET

LIITE 1. Lastensuojelulain mukaisen suunnitelman tarkennus

Lastensuojelulain (417/2007) 12 § mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.

Lastensuojelulain mukaan kunnan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta,
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista,
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Tässä liitteessä perehdytään hyvinvointisuunnitelmaa yksityiskohtaisemmin erityisesti edellä mainittuihin asioihin. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sisältö on laaja-alainen ja koskee lapsen ja nuoren kasvuoloja, niiden epäkohtien ehkäisemistä, vanhemmuuden tukea sekä lasten ja nuorten palveluja.

LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOT JA HYVINVOINNIN TILA KARKKILASSA

Keskustelu lasten hyvinvoinnista on jumittunut sosiaali- ja terveystalveluiden tarjontaan ja sen ongelmiin sen sijaan, että keskitytään lasten hyvinvointia tukeviin asioihin. Psykoterapian saatavuuden turvaaminen ja henkilöstön riittävyys nähdään lähes ainoana kehittämiskohteina. Hoitoon pääsyn kynnyksen tulisi olla riittävän matala. Mielenterveysongelmiin liittyy yhä ennakkoluuloja, minkä vuoksi osa hoitoa tarvitsevista lapsista ei päädy hoitoon tai tulee sinne verrattain myöhään. Toisaalta erikoissairaanhoidon pääty lapsia, jotka eivät sinne kuulu.

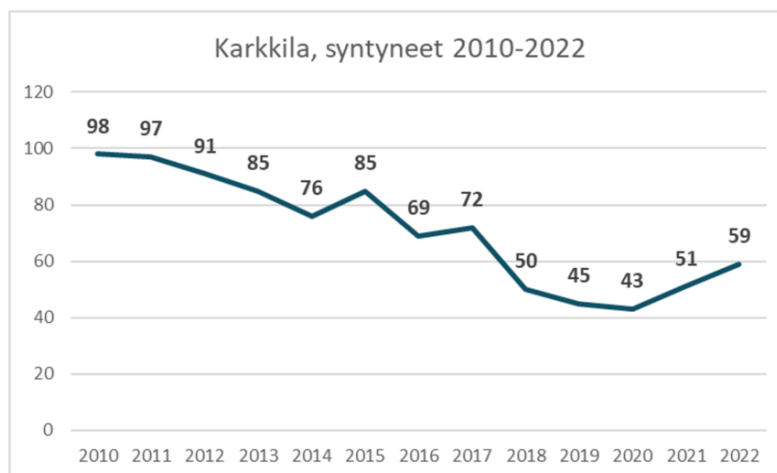
Painopistettä hyvinvoinnin ja mielenterveyden tukemisessa tulisi siirtää lasten tavanomaiseen arkiympäristöön. Kun lapsi toimii normiodotuksista poikkeavasti, ajatellaan usein, että ammattiavun tulisi korjata lapsi, kaikki lasten poikkeava käyttäytyminen tai oireilu ei johdu häiriöstä eikä edellytä hoitoa. Karkkilassa olisikin perusteltua toimia positiivisen diskriminisaation tavoin, kohdentaa raskaampia palveluja keskimääräistä enemmän oppimisen esteitä oleville kuin tasalaatuista palveluja yhdenmukaisiksi.

Lasten kehitykseen kuuluu paljon yksilöllistä vaihtelua, eikä lapsia tulisi verrata toisiinsa vaan kannustaa kehittymään omalla polullaan. Monet arkipäivän keinot tukevat lasten kehitystä ja hyvinvointia, eikä aina ole tarvetta asiantuntijapalveluihin.

Käyttäytymistä ohjaavat synnynnäiset ominaisuudet, kasvatus ja opetus sekä ympäristön reaktiot. Tavanomaisesta poikkeava käyttäytyminen herättää ihmisissä aina epävarmuutta. Erityisesti lapsijoukossa poikkeava käytös johtaa usein kiusaamiseen tai sulkemiseen ryhmän ulkopuolelle. Tähän ongelmaan pitäisi löytää ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä. Jos aikuiset eivät puutu tilanteeseen, voivat seuraukset pahimmillaan johtaa hoitoa vaativaan mielenterveyden häiriöön ja olla korjaamattomia.

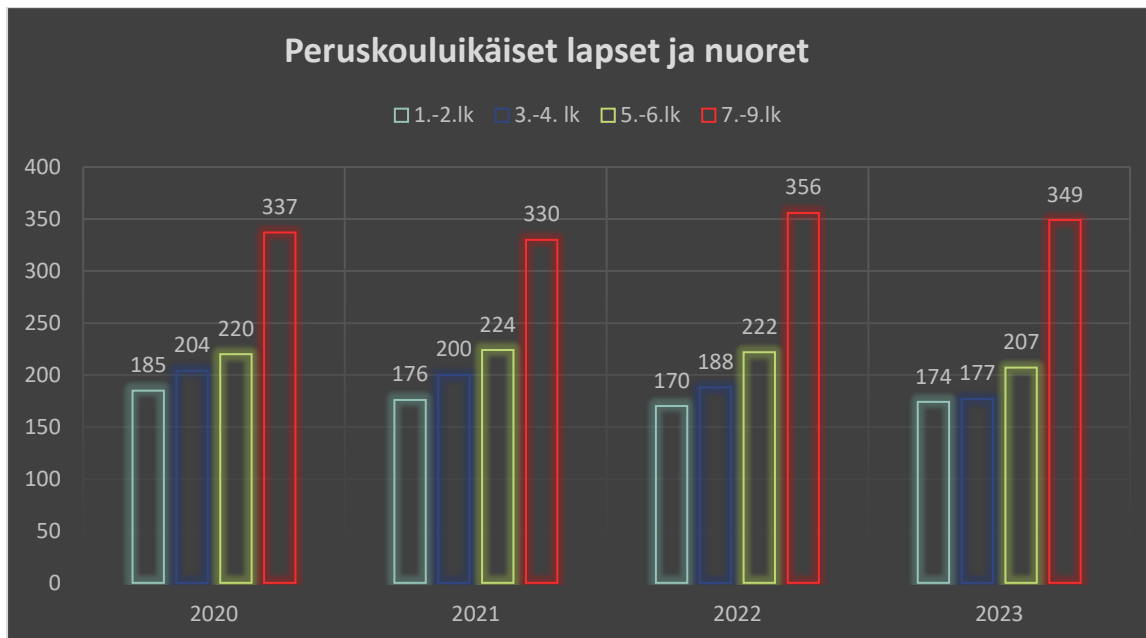
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämiseen liittyy oleellisesti ennuste lapsimäärän kehitymisestä ja samalla mahdollisuuksista ylläpitää tai kehittää palvelurakennetta. Karkkilan kaupungin perusopetuksen ikäluokkien koot ovat laskeneet 10 vuodessa n. 120:sta 90:een / ikäluokka. Viimeisten 5 syntyneiden ikäluokkien lasten määrät ovat olleet 50 kahta puolta. Alla oleva taulukko kuvaa kehitystä (kuva 1). Kouluissa ikäluokkien pieneneminen ei toteudu näin rajuna, koska muuttoliikkeen ansiosta kaupungin kouluihin on muuttanut oppilaita noin luokallisen verran vuosittain.

Syntyneet vuosina 2010-2022 (Tilastokeskus 2023)

Kuva 1. Vuosina 2010–2022 syntyneet

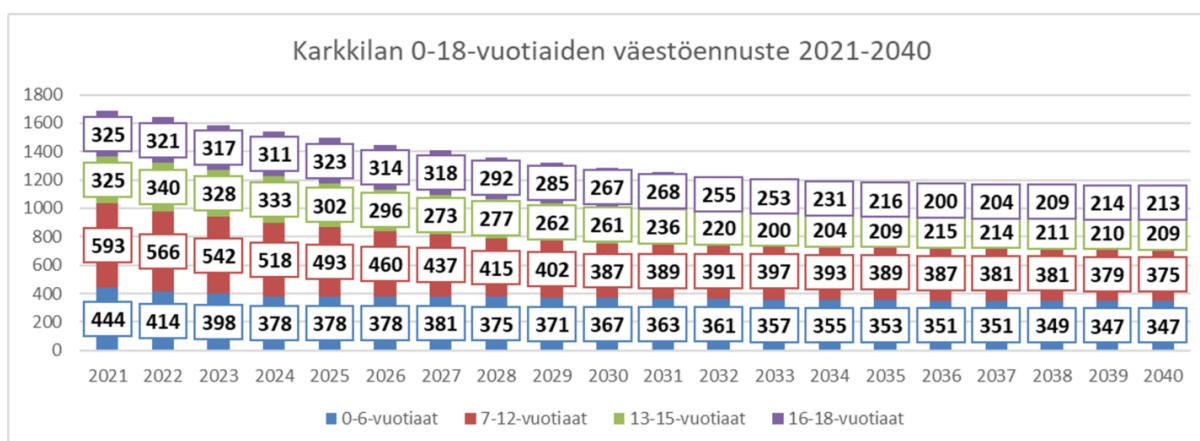
Karkkilan perusopetuksen kokonaisoppilasmäärä on laskenut vuoden 2020 946:sta vuoteen 2023 933:een, vähennystä on ollut 13 oppilaalla, vähennys näkyy erityisesti alakoulun oppilasmäärissä (kuva 2).

Kuva 2. Lapset ja nuoret (1.–9. lk.) ikäryhmittäin

Oppilasmäärä alkaa laskea vuodesta 2024 alkaen voimakkaasti, kun pienet ikäluokat tulevat kouluun (kuva 3). Ennuste ei ota huomioon muuttoliikettä, suuntaan tai toiseen. Vuodesta 2024 vuoteen 2030 lapsimäärä vähenee 44:llä.

Tilastokeskuksen väestöennuste 2021-2040 (Tilastokeskus 2023)

Kuva 3. 0–18-vuotiaiden ennuste vuoteen 2040. Tilastokeskus

Kuvasta on nähtävissä, miten lasten määrän arvioidaan vähenevän vajaan. Kouluverkko on pientynyt vuosien aikana kolmeen alakouluun, mutta palvelurakennetta kokonaisuutena on syytä tarkastella. Kouluja voidaan kehittää esim. pienten lasten oppimiskeskuksiksi yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Palveluita tulee kehittää ennaltaehkäisevään suuntaan.

Isompien oppilaiden osalta yläkoulun ja lukion oppilasmäärät ovat suurimmillaan kymmeneen vuoteen. Muuttoliike, maahanmuuttajat ja toispaikkakuntalaisten opiskelu Karkkilassa ovat kasvattaneet koulut suurimmilleen.

Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä ilmiöitä Karkkilassa

Lasten ja nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn vaikuttavat [monenlaiset ilmiöt](#), esimerkiksi yksinäisyyden vähentäminen, osallisuuden vahvistaminen, vanhemmuus ja turvalliset aikuiset, päihteiden käytön ehkäisy ja mielenterveyden edistäminen (kuva 4). On tärkeää tunnistaa nämä oireet ja keskittyä varhaiseen tukeen sekä palvelujärjestelmän toimivuuteen.

Kuva 4. Lasten ja nuorten kasvuoloihin liittyviä ilmiöitä

Hyvinvoinnin kannalta pitää saada aikaiseksi muutos siinä, että lapset ja nuoret voivat lähtökohtaisesti paremmin omassa arkiympäristöissään, kodissa, päiväkodissa, koulussa ja vapaa-ajalla. Negatiivisten ilmiöiden selättämiseksi tulee asettaa tavoitteet.

Kuva 5. Nuorten kasvuympäristöön liittyviä ilmiöitä

Kuva 5 näyttää, [mitkä ilmiöt ovat kunnallisen nuorisotyön toimijoiden ja järjestötoimijoiden mukaan aiempaa enemmän tai vähemmän näkyvillä nuorisotyössä.](#)

Huoli syrjäytymisen periytymisestä ja ongelmien kasautumisesta yhdistää kaikkia nuorisosalalla toimivia tahoja. Kysely on tehty ennen covid-19-pandemian alkua.

Usko tulevaisuuteen on yksi keskeisimmistä nuorten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Tuoreesta selvityksestä käy ilmi, että viime vuosien poikkeuksellisesta maailmantilanteesta huolimatta suomalaisten nuorten tulevaisuususkon vahvistuminen viimeisten viiden vuoden aikana. Jopa kaksi kolmasosaa (58 %) nuorista uskoo tyytyväisyytensä elämään vahvistuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana, kun taas vain joka kymmenes nuori (11 %) ennakoii hyvinvointinsa heikkenevän.

Tulokset osoittavat, että yhteiskunnassamme on tehty ainakin osin oikeita asioita kuluneiden vaikeiden vuosien aikana. Toisaalta selvityksestä käy ilmi, että viimeaikaiset tapahtumat ovat vaikuttaneet kielteisesti siihen, miltä maailman tulevaisuus nuorista näyttää. Olemme ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin tilanteessa, jossa Suomessa asuvat nuoret pelkäävät eniten sotaa. Tulevaisuususkolla ja sen menettämällä on monia vaikutuksia niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Tutkimusten perusteella tiedetään, että tulevaisuususkon on jopa tärkein yksittäinen nuorten elämäntyytyväisyyteen vaikuttava tekijä. Vastaavasti sen menettäminen johtaa moniin vaikeuksiin elämän eri osa-alueilla sekä henkisessä hyvinvoinnissa.

Elämäntyytyväisyyden ja hyvinvoinnin lisäksi tulevaisuutta koskevat odotukset vaikuttavat myös merkittävällä tavalla nuorten tekemiin elämänvalintoihin liittyvätpä ne perheen perustamiseen, koulutukseen tai työuraan. Ilmeisenä vaarana on, että tulevaisuuteen liittyvän epävarmuuden ja pessimismin kasvun seurauksena nuoret alkavat laskea omia odotuksiaan elämästä, esimerkiksi muutoksia työelämäasenteissa. Jos emme puutu kehitykseen, nuoret eivät enää uskalla haaveilla asioista, joita aiemmat sukupolvet ovat pitäneet itsestään selvyyksinä: elinkelpoinen planeetta, pysyvät työ, omistus-asunto, perhe. Tulevaisuususkon vahvistaminen tuo merkityksellisyden elämään.

Nuorten tulevaisuususkon palauttamiseen ei ole olemassa yksittäisiä ihmelääkkeitä, sen sijaan tarvitaan lukuisia järeitä, konkreettisia ja pitkäjänteisiä toimia yhteiskunnan eri sektoreilla. Yksi väline tässä keinovalikoimassa on [tulevaisuuskasvatus](#), jonka yhtenä tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten uskoa tulevaisuuteen ja omaan pärjäämiseen riippumatta siitä, millaiseksi tulevaisuus muotoutuu tai mitä yllättävää siellä tapahtuu. Tulevaisuuskasvatus ei ratkaise ilmastokriisiä tai pysäytä työn mur-

rosta, mutta sen avulla voidaan vahvistaa nuorten henkilökohtaista resilienssiä eli kykyä sietää tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta sekä kehittää heidän proaktiivista tulevaisuussuhdetta eli halua ja kykyä vaikuttaa itse sen muotoutumiseen. Nuorten tulevaisuususkon palauttamiseksi on ryhdyttävä välittömästi toimeen kaikissa palveluissa. Tulevaisuuteen uskova nuori voi myös hyvin.

Seurantatietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista

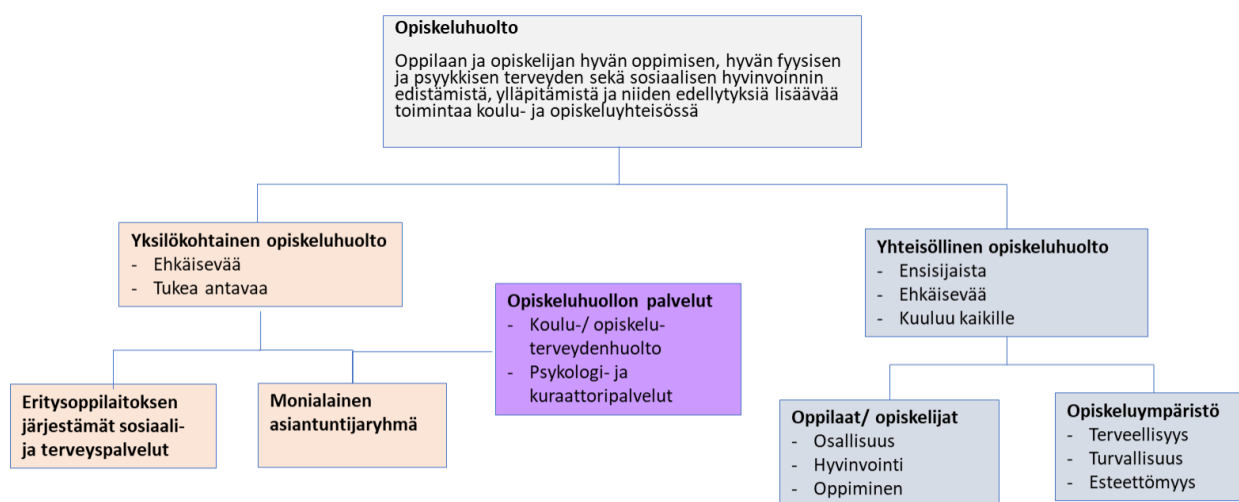
Seurantatietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista saadaan muun muassa vuosittaisilla Move! -mittauksilla sekä kouluterveyskyselyllä. Kouluterveyskyselyn ja Move! -mittausten tulokset antavat yleiskuvan siitä, mihin suuntaan lasten ja nuorten hyvinvointi on menossa. Tuloksista on kerrottu tarkemmin kaupungin vuosittaisten hyvinvointiraporttien yhteydessä.

HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT TOIMET JA PALVELUT KARKKILAN KAUPUNGISSA

Koulutuksen järjestäjäkohtainen oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma

Opiskeluhuolto on oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemista kouluissa ja oppilaitoksissa. Se on ensisijaisesti ehkäisevää ja yhteisöllistä. Tavoitteena on hyvinvointia tukeva toimintakulttuuri sekä yksilökohtainen varhainen ja tarpeenmukainen tuki sitä tarvitseville. Opiskeluhuoltotyötä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2014/STM 2015), joka koskee lapsia ja nuoria sekä muita opiskelijoita esiopetuksen alusta toisen asteen opintojen loppuun. Opiskeluhuoltotyöllä voidaan ehkäistä kiusaamista ja häirintää sekä tarjota yksilöllistä tukea ja apua sekä kiusaamista kokeneille, että siihen osallistuneille.

Opiskeluhuolto voidaan katsoa muodostuvan sekä yksilökohtaisesta että yhteisöllisestä opiskeluhuollosta (kuva 6). Tässä liitteessä ei lähdetä avaamaan tarkemmin näiden sisältöjä.

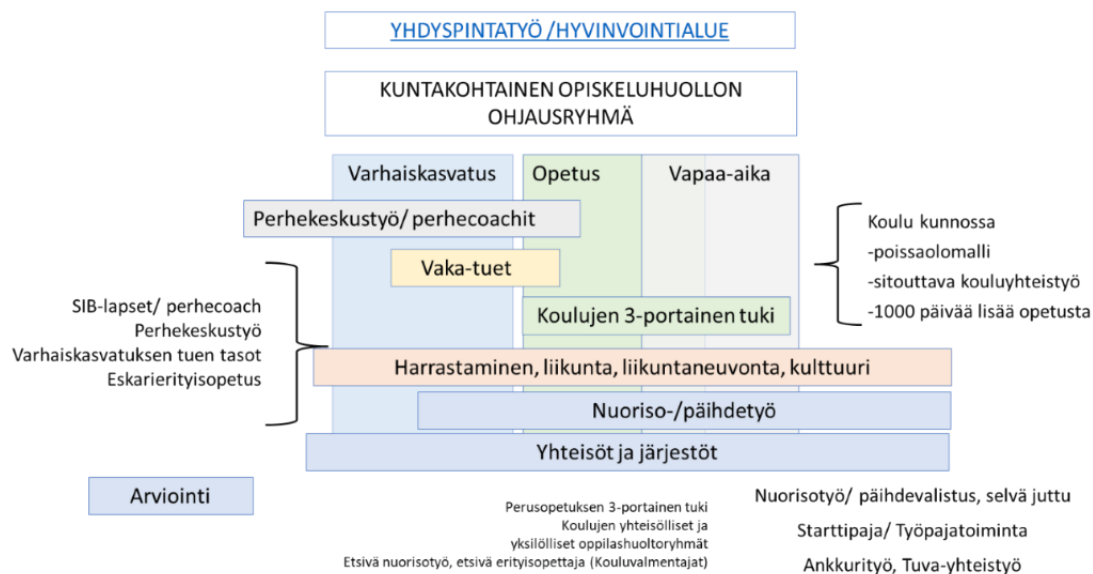

Kuva 6. Opiskeluhuollon kokonaisuus

1.1.2023 voimaan tulleen oppilas- ja opiskeluhuoltolain 13 § (25.5.2022/377) mukaan koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma. Kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmat tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. **Karkkilan kaupungin oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma on hyvinvointisuunnitelman liitteenä ja se on hyväksytty kasvatus- ja opetuslautakunnan kokouksessa 26.3.2024.**

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki edellyttää, että kunnissa on oltava koulutuksen järjestäjäkohtainen kohtainen opiskeluhuollon ohjausryhmä, joka koordinoi kunnassa tapahtuvaa lapsia ja nuoria koskevaa opiskeluhuoltoa, kasvuoloja ja hyvinvoinnin tilaa. Karkkilan ohjausryhmä on laajentanut toimivaltaansa koskemaan myös varhaiskasvatusta sekä nuorisolain mukaista alle 29 vuotiaisiin asti ulottuvaa nuorisotyötä. Lasten ja nuorten tukemista Karkkilassa kokonaisuudessaan kuvaa alla oleva kaavio. Kaavio pitää sisällään sekä Karkkilan kaupungin että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen toimintaa.

Lasten ja nuorten tukemisen rakenne

Kuva 7. Lasten ja nuorten tukemisen rakenne Karkkilassa

Hyvinvoinnin edistäminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksessa luodaan perusta elinikäiselle oppimiselle. Huoltajalla on aina ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää sekä vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve yhteistyössä huoltajien kanssa.

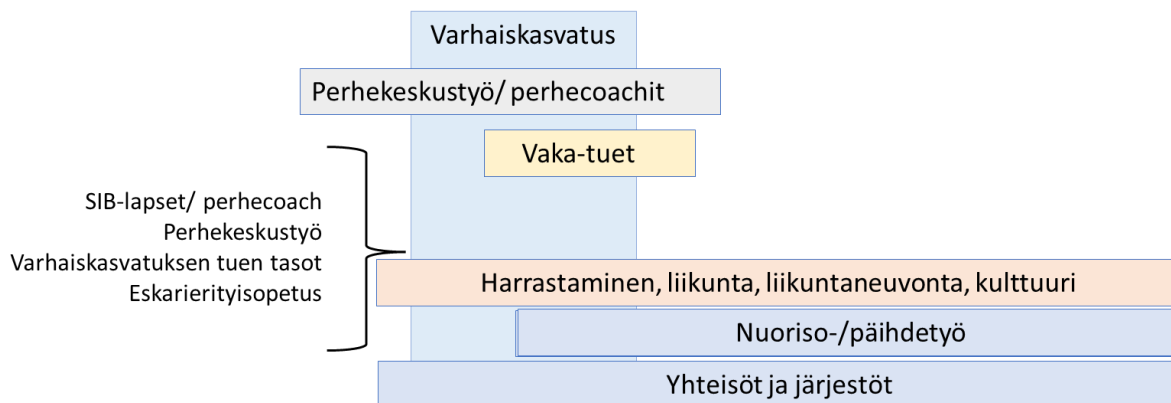
Kaikki lapset tarvitsevat kasvussaan ja oppimisessaan yksilöllistä tukea. Karkkilassa lapsen tarvitsema tuki järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti lapsen omassa varhaiskasvatusyksikössä erilaisin joustavin järjestelyin, ellei lapsen etu edellytä hänen siirtämistään toiseen ryhmään tai yksikköön. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuen määrä ja vahvuus vaihtelevat lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022). Lapsen tuen tarpeen mukaan hänelle tarjotaan pedagogista, rakenteellista tai hoidollista tukea. Erityisopetusta antavat varhaiskasvatuksen konsultoivat erityisopettajat, jotka myös tukevat henkilöstön työtä ryhmissä. Varhaiskasvatuksessa tehdään monialaista yhteistyötä lastenneuvolan, lastensuojelun, kasvatusta- ja perheneuvolan, terapia- ja psykologipalveluiden ja muiden sosiaalitoimen palvelujen kanssa.

Karkkilan varhaiskasvatus on saanut valtion erityisavustusta varhaiskasvatustien mukaisen tuen uudistamisen edistämiseksi vuosille 2022–2023 sekä digitaalisiin taitoihin ja osaamiseen liittyvän toiminnan (luku- ja mediataidot) kehittämiseen varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja alkuopetuksessa vuosille 2022–2023. Avustuksilla on pystytty lisäämään henkilöstöresursseja sekä kiinnittämään huomiota digitaalisiin välineisiin sekä menetelmiin monilukutaidon oppimisessa.

Lapsi tuo varhaiskasvatukseen mukanaan aiemmat kokemuksensa, joista merkittäviä ovat huoltajien ja lapsen väliset vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet. Lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa.

Varhaiskasvatuksen aloitus on lapselle ja perheelle suuri elämänmuutos. Lapsen hoidon aloitus on myös alku henkilöstön ja huoltajien väliselle kasvatusyhteistyölle. Varhaiskasvatuksessa on luotu yhteistyön rakenteet ja tiedon siirron käytännöt lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti.

Karkkilan varhaiskasvatuksessa tehdään tiiviisti yhteistyötä Karkkilan kirjaston sekä vapaa-aika ja liikuntapalveluiden kanssa. Varhaiskasvatus on mukana Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmassa. Ohjelman tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle liikkumisen ilo sekä riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus.

Kuva 8. Lasten tukemisen muodot varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys pohjautuu näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Oppimista tapahtuu päivän aikana kaikissa vuorovaikutustilanteissa, ja sitä tuetaan oppimisympäristöä muokkaamalla sekä luomalla mahdollisuuksia asioiden käsittelylle. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on tärkeä rooli oppimismotivaation herättäjänä ja kaikille lapsille myönteisten tunnekokemusten mahdollistajana. Oppimisessa yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Lapset oppivat leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana. Vuosien 2022–2023 Karkkilan varhaiskasvatuksessa painopistealueina ovat lapsen sensitiivinen kohtaaminen ja myönteiset oppimiskokemukset. (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

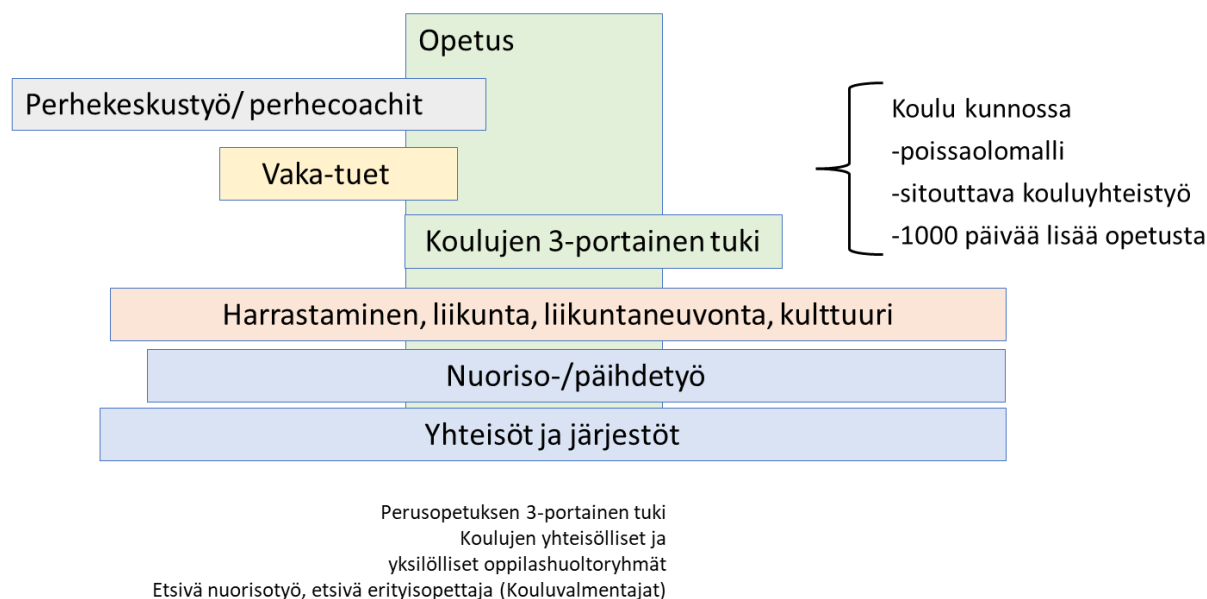
Karkkilan varhaiskasvatuksessa leikki ja leikillisuus ohjaavat oppimisympäristöjen ja toiminnan suunnittelua. Ne muodostavat inklusiivisen toimintakulttuurin ytimen. Oppimisympäristöjä suunniteltaessa luodaan edellytykset monipuoliselle leikille ja vuorovaikutukselle sekä luovuudelle ja mielikuvitukselle. Leikki nähdään tärkeänä osana myös lasten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta, jossa heille tarjoutuu mahdollisuus oppia ja kokea yhdessä. Vuorovaikutustaitoja tuetaan arjen kohtaamisten lisäksi erilaisen tunnetaitomateriaalien avulla. (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri rakennetaan siten, että se tukee lasten osallisuutta omaan toimintaan ja oppimiseen. Lasta autetaan liittymään ryhmän jäseneksi ja häntä kannatellaan vuorovaikutustilanteissa. Lapsen yksilöllisyyttä ja ainutkertaisuutta kunnioitetaan. Lapselle annetaan mahdollisuus oman lapsiryhmänsä toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa omien mielenkiinnonkohteidensa kautta. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat. Pienryhmätoiminnalla varmistetaan myönteiset oppimiskokemukset sekä jokaisen lapsen sensitiivinen kohtaaminen vahvuuksineen ja tuen tarpeineen.

Hyvinvoinnin edistäminen perusopetuksessa

Koulu on keskeinen lapsen kehitysyhteisö ja hyvinvoinnin areena. Peruskoulu antaa perustan elämään ja varmistaa koulutuksellisen tasa-arvon.

Varhainen puuttuminen sekä lasten ja nuorten yksilöllisempi huomioiminen kasvatuksen ja koulutuksen pohjana edellyttää joustavia opetus- ja muun tuen järjestelmiä. Mitä varhaisemmassa vaiheessa oppilaan ympärillä käynnistyvät tarvittavat tukipalvelut, sitä hallittavimmilla, kevyemmilla, inhimillisemmilla ja edullisimmilla tukikeinoilla selvittää. Varhaisen tunnistamisen jälkeen tulee edelleen kehittää hallintokuntien välistä yhteistyötä siten, että oppilas ja perhe saavat saumattoman, oman tarpeensa mukaisen tuen ilman aika- ja tietokatkoksia. Tuki tulee olla saatavissa lapsen ja nuoren omaan elinympäristöön, sen tulee liikkua joustavasti kodin, vapaa-ajan ja koulun välillä. Koulu tarjoaa myös luontevan ympäristön lapsen kasvuun tukevaan toimintaan, esimerkiksi vanhempainohjaukseen.

Kuva 9. Lasten tukemisen muodot perusopetuksessa

Kaaviosta on nähtävissä, että varhaiskasvatuksessa alkaneet tukimuodot kantavat myös koulun puolelle. Ja nuorisotyön toimenpiteet alkavat vaikuttaa myös alaluokilta alkaen. 3. sektorin vaikutus muuttaa muotoaan harrastustarjonnan suuntaan. Länsi-Uudenmaan 7 kunnan Koulu kunnossa -yhteishankkeessa on mukana Turun yliopisto sitouttavan koulu yhteistyön ja koulupoissaolojen tutkimisen osalta.

Olennaista yksilökohtaisessa työssä on oppilaan koulunkäyntiin, kasvuun, kehitykseen ja ihmissuhteisiin liittyvien pulmien varhainen tunnistaminen, tuen tarjoaminen kouluympäristössä ja vapaa-ajan palveluissa.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen järjestämä kouluterveydenhuolto tavoittaa valtaosan perheistä. Laajat terveystarkastukset mahdollistavat tuen tarpeen varhaisen tunnistamisen ja oikeiden palvelujen piiriin ohjaamisen perheiden tarpeiden mukaisesti. Kouluterveydenhuollolla on myös tärkeä rooli lasten ja nuorten fyysisen terveyden edistämiseksi. Tästä esimerkkinä lasten ja nuorten hyvän ravitsemuksen edistäminen, ruokakasvatus sekä ylipainon ennaltaehkäisy. Hyvä palvelujärjestelmän tunteminen mahdollistaa oppilaan ohjaamisen tarvittaviin palveluihin.

Huoltaja ja oppilas osallistuvat aktiivisesti arjen toiminnan ja toimintaympäristön suunnitteluun: oppilaiden osallisuutta ja hyvinvointia yhteisön jäsenenä seurataan ja tuetaan yhteisöllisenä oppilashuolttona, jota suunnittelee ja toteuttaa oppilaat, huoltajat ja koulun henkilökunta yhdessä.

Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä varmistetaan, että jokainen perusopetuksen päättävä nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon. Jos oppilas tarvitsee tukea hakeutuessaan perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin, hänellä on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8. ja 9. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen painopisteenä on kehittää oppilaan jatko-opintovalmiuksia sekä ohjata oppilas hänelle sopiviin jatko-opintoihin.

Kouluympäristössä tapahtuva opiskeluhoito pystyy universaalina palveluna tukemaan ja edistämään yhdenvertaisuutta ja tasoittamaan perhetaustasta juontuvia hyvinvointieroja. Opiskeluhoiton tehtävä on hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen oppilaitosyhteisössä. Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoito tarjoaa tukea riittävän varhain sitä tarvitseville. Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä, koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuolttona.

Koulu- ja oppilaitosnuorisotyö kasvattaa kouluilla ja oppilaitoksissa toimivien ammattilaisten määrää ja mahdollistaa erilaisten ryhmätoiminnallisten ja non-formaalien toimintojen toteuttamisen. Työmuodon avulla pystytään tukemaan lasten ja nuorten kehitystä, kasvua ja koulunkäyntiä nuorisotyöllisin menetelmin.

Yhteisöllistä hyvinvointia vahvistavia toimintamalleja on tarpeen edelleen kehittää hyödyntäen hyviä kokemuksia jo toteutetuista ja hyväksi havaituista toimintamalleista. Koulutilojen monipuolista käyttöä lisätään yhteistyössä teknisten palveluiden kanssa. Lisäksi turvataan lapsille ja nuorille monipuoliset harrastus- ja toimintamahdollisuudet.

Oppilaiden yksilöllisiin kasvua, kehitystä ja koulutusta tukemaan tarjotaan joustavia yhteistyössä toteutettuja palveluita. Koulupoissaoloihin ja koulunkäynnin keskeytyksiin tarvitaan vahvemmin monialaista työskentelyä kodin, koulun, lastensuojelun, oppilashuollon, erityisnuorisotyön ja LUVN:n tukipalveluiden välillä.

Hyvinvoinnin edistäminen toisen asteen opinnoissa

Karkkilan lukio on Karkkilan kaupungin ainoa toisen asteen oppilaitos. Lukiossa opiskelee noin 180 opiskelijaa, joista suurin osa on karkkilalaisia nuoria. Koko lukioyhteisö pyrkii edistämään nuorten hyvinvointia. Ryhmänohjaajat ja aineenopettajat kohtaavat nuoria päivittäin ja seuraavat jatkuvasti heidän hyvinvointiaan ja opintojen edistymistä. Opiskelijoita ohjataan käyttämään tilannesidonnaisesti koulukuraattorin, terveydenhoitajan, koulupsykologin, erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja rehtorin palveluita. Ongelmatilanteita käsitellään yhteisöllisesti tai yksilöllisesti edellä mainittujen muodostamassa monialaisessa opiskeluhooltoryhmässä. Karkkilan etsivän nuorisotyön edustajat käyvät säännöllisesti lukiossa tapaamassa opiskelijoita. Alaikäisten opiskelijoiden kohdalla yhteistyötä voidaan tehdä ankkuriin kanssa.

Kaikille toisen asteen opiskelijoille mahdollistetaan mm. opiskeluvaikeuksien ilmetessä työpajajakso, jolloin hän ei menetä opiskelupaikkaansa. Opiskelijan jäädessä koulutuksesta pois, tulee eri organisaatioiden reagoida tilanteeseen nopeasti ja yhteistyössä. Työmalleja on edelleen kehitettävä monialaisesti. Ennalta ehkäisevä etsivä nuorisotyö tukee toisen asteen opiskelijoiden arkea ja opiskelua yksilötyön ja ryhmätoimintojen avulla. Opiskelijoilla tulee olla tarjolla riittävän monipuoliset ja joustavat opetusjärjestelyt sekä käytänteet monialaisen yhteistyön rakentamiseksi opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Oikea-aikaisuus, ohjauksen yksilölliset ratkaisut

Vaativaa erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan yhteistyöverkostot muodostuvat huoltajien lisäksi oppilaitoksen, työelämän, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutus- ja palveluverkostojen edustajista. Monialaisessa yhteistyössä ohjaus rakentuu opiskelijan kokonaistilanteen ympärille. Riittävän varhain aloitettu ohjausyhteistyö mahdollistaa ohjattavan elämän ja tarvittavien palveluiden saumattoman kokonaisuuden, joka tukee koulutukseen siirtymistä, tarvittavan osaamisen hankkimista ja opintojen jälkeistä sijoittumista työelämään. Yhteistyö on edellytys sujuvalle siirtymälle, tiedonsiirrolle ja tuen jatkuvuudelle.

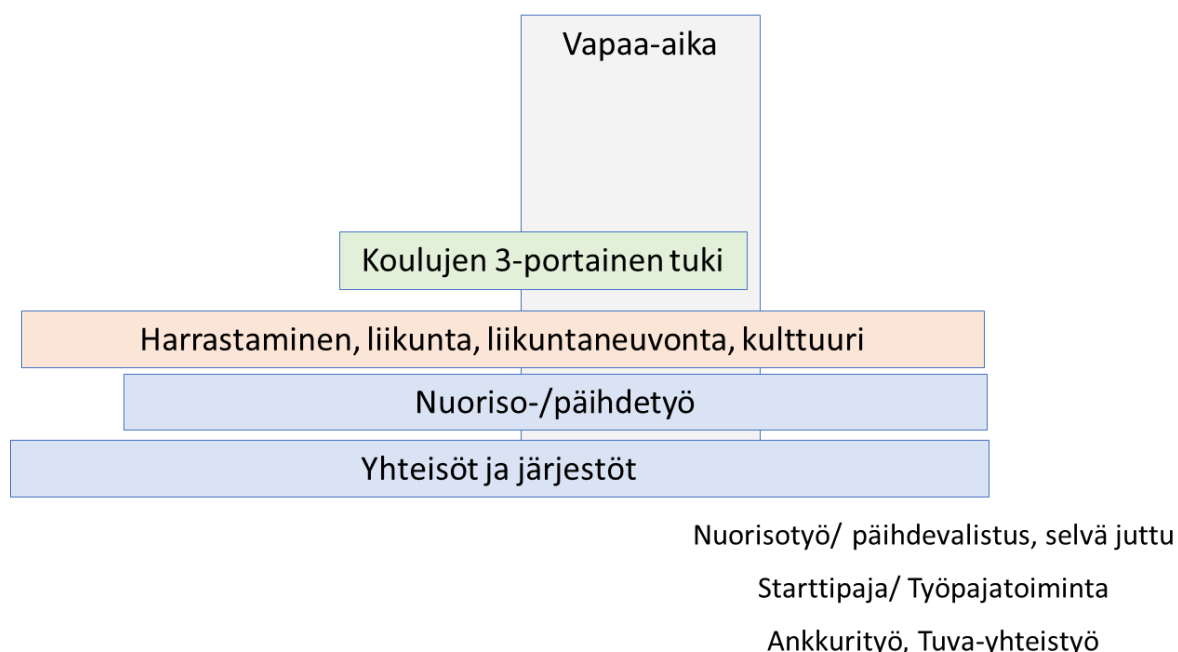
Ohjausta tulee olla tarjolla erilaisiin opiskelu- ja urapolun vaiheisiin matalalla kynnyksellä niissä ympäristöissä, missä opiskelija kulloinkin toimii. Riittävällä ja oikea-aikaisella ohjauksellisella tuella voidaan tukea opiskelijaa hakeutumaan hänelle sopivaan suuntaan ja ennaltaehkäistä opintopolkuun liittyviä pulmia jo ennakkoon. Oikea-aikaisuus tarkoittaa myös opiskelijan kysymyksiin ja ohjaustarpeisiin viiveetöntä ja yksilöllistä tarttumista.

Opiskelijoita tulee kannustaa osallisuuteen. Se on omiin asioihin vaikuttamista, mukana oloa ja oman opiskelupolun aktiivista rakentamista. Osallisuuden kokemusta tukee tuntemus omasta toimintakyvystä ja osaamisesta sekä nähdäksi tulemisesta sellaisena kuin kokee olevansa. Kokemukselliset menetelmät syventävät oppimista ja tuovat näkyväksi tulevaisuudessa tarvittavia taitoja ja sisältöjä. Tekemällä, kokeilemalla hakeutuja saa myös varmistusta itselle sopivista opiskeluvaihtoehdoista.

Toimintakykyajatteluun perustuvassa koulunkäynti-, opiskelu- ja toimintakyvyn kuvaamisessa näkökulma erityiseen ja vaativaan erityiseen tukeen on kokonaisvaltainen. Toimintakykyä ei kuvata vain hakijan toimintarajoitteiden kautta vaan näkyväksi tulevat myös toimintakyvyn vahvuudet ja voimavarat, joita voidaan hyödyntää opintojen suunnittelussa.

Opintojen sujuminen edellyttää riittävää tiedonsiirtoa eri toimijoiden kesken. Tiedonsiirron tehostamiseen ja yhtenäistämiseen onkin eri toimijoilla vahva yhteinen tahtotila. Turvallinen tiedonsiirto eri hallintokuntien välillä edistää opiskelijan tavoitteiden toteutumista.

Hyvinvoinnin edistäminen vapaa-ajan palveluissa

Kuva 10. Nuorten tukemisen muodot vapaa-ajan palveluissa

Karkkilan kulttuurin ja vapaa-ajan palvelualue tuottaa lapsille ja nuorille suunnattuja erilaisia palveluja. Näitä kuvataan tarkemmin seuraavilla sivuilla. Olemassa olevia palveluita tulee kehittää edelleen sekä mahdollisuuksien mukaan osallistaa nuoria enemmän palveluiden suunnitteluun. Kuva 10 esittää vapaa-aikatoimen kokonaisuuden palvelut, joita avataan tarkemmin yksikkökohtaisissa kappaleissa.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyön keskeisenä tehtävänä on vahvistaa nuorten osallisuutta sekä mahdollistaa matalan kynnyksen toimintaan osallistuminen. Nuorisolain mukaan kunnan tehtäviin kuuluu nuorisotyö ja -nuorisopolitiikka. Kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisotyössä keskiössä on nuoren elämä, heidän asiansa ja huolensa, sosiaalisten suhteiden parantaminen, osallisuus, aito kohtaaminen nuoren ja aikuisen kesken sekä puolueettomuus ja kunnioitus.

Karkkilassa nuorisotyöhön kuuluu perusnuorisotyö, etsivä nuorisotyö sekä nuorten työpajatoiminta. Perusnuorisotyön kohderyhmänä ovat 7–17-vuotiaat sekä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan kohderyhmää ovat 16–29-vuotiaat. Nuorisopalveluiden tavoitteena on tehdä nuorisotyötä, joka on kaikkien karkkilalaisten nuorten saavutettavissa sekä työtä tehdään ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta.

Perusnuorisotyö

Perusnuorisotyössä yhtenä tärkeimpänä toimintamuotona on avoin nuorisotyö, jota toteutetaan nuorisotalolla. Tärkeää onkin turvata nuorille tila, joka on nuorten näköinen, viihtyisä ja turvallinen sekä riittävä ohjaajaresurssi, jonka avulla tilat pystytään pitämään auki. Perusnuorisotyössä näkökulma on ennaltaehkäisevässä työssä. Nuorisohjaajien rooli on olla nuorten puolella, toimia turvallisina ja läsnä olevina aikuisina sekä kohdata nuori aidosti. Nuorisotyössä myös puolueettomuus ja kunnioitus nuoria kohtaan on tärkeää. Nuorisotyöllä tuetaan myös vanhemmuutta tarjoamalla matalan kynnyksen harrastustoimintaa koulupäivien jälkeen sekä loma-ajan toimintaa, jotta lapsilla ja nuorilla olisi järkevää tekemistä vapaa-ajalla, kun huoltajat ovat töissä.

Jokaiselle lapselle ja nuorelle on tärkeää kuulua ja olla osa jotain toimintaa tai ryhmää. Osallisuuden kokemuksella pystytään lisäämään terveyttä ja hyvinvointia sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Osallisuutta edistämällä pystytään vähentämään myös eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Lapsia ja nuoria tulee kannustaa osallisuuteen ja heidän mielipiteitään tulee kuulla heitä koskevassa päätöksenteossa. Karkkilassa toimiikin nuorisovaltuusto, jonka tehtävänä on edustaa karkkilalaisia nuoria kunnallisessa päätöksentekojärjestelmässä, toimia linkkinä nuorten ja päätöksentekijöiden välillä, ottaa kantaa ajankohtaisiin asioihin ja tehdä aloitteita. Nuorisovaltuuston toimintakausi on kaksi vuotinen ja siihen voi hakea 13–18-vuotias karkkilalainen nuori. Nuorisovaltuuston ohjauksesta vastaa nuorisopalvelut.

Yksi keino lisätä lasten ja nuorten osallisuutta on tarjota monipuolista, mieluista ja hyvinvointia tukevaa vapaa-ajan harrastustoimintaa. Nuorisolakiin on kirjattu 25.11.2022 Harrastamisen Suomen mallin mukainen nuorten harrastustoiminta, jonka tarkoituksena on edistää nuorten hyvinvointia mahdollistamalla perusopetukseen osallistuvalla nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän jälkeen tai ennen sen alkamista. Lakiin on myös kirjattu, että kun kunta järjestää harrastustoimintaa, sen tulee kuulla nuoria heidän harrastustoihistaan, yhteen sovittaa olemassa olevia harrastamisen hyviä toimintatapoja sekä edistää koulun ja harrastuksen järjestäjien yhteistyötä. Karkkilaan on luotu Karkkilan harrastamisen malli, jonka avulla pystytään turvaamaan karkkilalaisille lapsille ja nuorille harrastuskoulupäivän jälkeen. Harrastustoimintaan osallistuminen on lapselle ja nuorelle aina vapaaehtoista.

Ehkäisevä päihdetyö kuuluu kunnan tehtäviin ja se on osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytön aiheuttamia haittoja, lisätä ymmärrystä päihteiden käytöstä ja niihin liittyvistä ilmiöistä. Karkkilassa ehkäisevän päihdetyön työryhmä on moniammatillinen ja ryhmässä on nimetyt edustajat nuorisopalveluista, varhaiskasvatuksesta ja kouluilta.

Perusnuorisotyö tekee tiiviisti yhteistyötä eri nuorten parissa toimivien tahojen, koulujen ja nuorten vanhempien kanssa. Työhön kuuluu moniammatillinen yhteistyö kuten Karkkila-Vihti-Lohja alueella toimiva Ankkuritiimi, ehkäisevä päihdetyö, koulukohtaiset opiskeluhuoltoryhmät sekä yhteistyö paikallisten järjestöjen kanssa. Moniammatillista yhteistyötä ja verkostoyhteistyötä vahvistamalla mahdollistetaan nuorille suunnatut tukipalvelut oikea-aikaisesti.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on tarjota nuorelle turvallinen ja luotettava aikuiskontakti. Tavoitteena on, että etsivään nuorisotyöntekijään voi nuori ottaa yhteyttä matalalla kynnyksellä ja vapaaehtoisesti. Etsivän nuorisotyön toimintaa ohjaa nuorisolaki (Nuorisolaki 1285/2016).

Työpajatoiminta

Karkkilassa toimii nuorten työpaja Ruukinpaja, jonka kohderyhmää ovat 16–29-vuotiaat karkkilalaiset nuoret. Nuorten työpaja työllistää ja kouluttaa karkkilalaisia nuoria sekä auttaa elämän hallintaan liittyvissä asioissa. Työpajalla nuoren on mahdollista saada starttivalmennusta ja työvalmennusta.

Starttivalmennus on matalan kynnyksen toimintaa, joka on suunnattu 16–25-vuotiaille karkkilalaisille nuorille. Starttivalmennuksessa keskitytään mm. elämänhallinnallisten asioiden hoitamiseen ja päivärytmin löytämiseen sekä harjoitellaan sosiaalisten taitojen vahvistamista. Starttivalmennuksessa lähtökohtana on saada nuori luottamaan itseensä ja omiin kykyihinsä. Lisäksi starttivalmennuksen aikana tehdään erilaisia kädentaidon töitä, retkiä, oppilaitos ja työpaikkavierailuja. Starttivalmennus jakson aikana nuorelle tarjotaan vahva tuki ohjaajilta.

Työvalmennuksen kohderyhmää ovat 17–29-vuotiaat karkkilalaiset nuoret. Työvalmennuksessa nuori osallistuu Ruukinpajan erilaisiin ja monipuolisiin työtehtäviin. Pajajakson alussa nuorelle laaditaan suunnitelma sekä nuoren toiveet huomioidaan nuorta sijoittaessa työpajan toimintoihin. Pajajaksoon kuuluu myös säännöllinen ja suunnitelmallinen nuoren arviointi ja nuorta osallistetaan arvioinnissa. Lisäksi nuorille järjestetään erilaisia koulutuksia, yritysvierailuja, viikoittaista liikuntaa sekä hyvinvointiin liittyviä teemapäiviä.

Työpajan lähtökohtana on tukea ja kannustaa nuorta löytämään oma polku sekä kiinnostuksen kohde. Elämänhallinnan asiat ja niiden tukeminen ovat työpajan toiminnassa arkipäivää. Jokainen nuori kohdataan omana itsenään, tukea annetaan yksilöllisesti ja yhteisöllisesti sekä nuorten osallisuus on toiminnassa huomioitu. Työpajan toiminnalla vähennetään syrjäytymistä, tarjotaan ohjattua ja tuettua työtä sekä mahdollisuutta kouluttautua oppisopimuksella. Toisinaan pajajakso voi olla myös nuorelle ”aikalisä”, jonka aikana nuori saa mahdollisuuden pohtia omaa paikkaansa yhteiskunnassa.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tehtävänä on järjestää liikuntapalveluja, tukea kansalaistoimintaa, tarjota liikuntapaikkoja, sekä järjestää terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen.

Liikuntapalvelut järjestää erilaisia liikuntaryhmiä ja tapahtumia sekä kannustaa omaehtoiseen liikkumiseen. Liikuntapalvelut koordinoi ja hallinnoi Karkkilan kaupungin liikuntatilojen käyttöä. Karkkilassa

alle 18-vuotiaiden karkkilalaisten liikunnan harrastus- ja valmennusryhmille sekä alle 18-vuotiaille yksityiskäyttäjille myönnetään vapautus liikuntatilojen maksuista. Maksuttomuuden avulla lasten ja nuorten harrastusmaksut pystytään Karkkilassa pitämään kohtuullisina.

Liikuntapalveluiden yhtenä liikkumista edistävänä palveluna on liikuntaneuvonta. Liikuntaneuvontaan voi ilmoittautua itse tai liikuntalähetteen avulla. Liikuntalähetteen voi nuorelle kirjoittaa esimerkiksi terveydenhuollon ammattilainen, sosiaalitoimi tai etsivä nuorisotyö. Tällä hetkellä liikuntaneuvontaa on järjestetty nuorille aikuisille 18–29-vuotiaille ja sitä vanhemmille. Tarve olisi luoda liikuntaneuvonnan malli lapsille ja nuorille 7–17-vuotiaille sekä perheille. Näin ollen tavoittaisimme varhaisessa vaiheessa ne lapset ja nuoret, jotka liikkuvat terveytensä kannalta liian vähän.

UKK-instituutti on laatinut liikuntasuosituksen eri kohderyhmille. Suositukset on laadittu alle kouluikäisille (kuva 13), 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille (kuva 14) sekä 18–29-vuotiaita nuoria koskevien aikuisten liikkumisen suositukset (kuva 15). Liikuntapalvelut huomioi toiminnassa liikuntasuosituksen, kannustaa lapsia ja nuoria lisäämään arkiliikuntaa ja auttaa tarvittaessa löytämään itselleen sopivan harrastuksen. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden ja järjestöjen kanssa liikkumisen edistämiseksi.

Kuva 11. Alle kouluikäisten liikkumisen suositukset. Vauhti virkistää. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016: 21.

Kuva 12. UKK-instituutti

Viikoittainen liikkumisen suositus 18–64-vuotiaille

UKK-instituutti

Kuva 13. Liikkumisen suositukset 18–64-vuotiaille.

Kulttuuripalvelut

Kaupungin kulttuuripalveluiden tehtävänä on luoda edellytyksiä kulttuurin ja taiteen monipuoliselle kokemiselle, tekemiselle ja saatavuudelle Karkkilassa. Kulttuurin ja taiteen parissa toimiminen tuottaa parhaimmillaan pysyvää hyvinvointia.

Lastenkulttuurilla tarkoitetaan taiteen ja kulttuurialojen ammattilaisten lapsille tuottamaa ja yhdessä lasten kanssa tekemää kulttuuria, kulttuuriperinnön välittämistä sekä lasten itsensä luomaa, esimerkiksi leikkiin perustuvaa kulttuuria. Lastenkulttuuri edistää lasten ja nuorten hyvinvointia tarjoamalla turvallisia ja laadukkaita kokemuksen ja tekemisen mahdollisuuksia. Luovuuteen innostaminen, elinympäristön viihtyvyys sekä kulttuuriperinnön ja -identiteetin tuntemus ehkäisevät syrjäytymistä, vahvistavat vuorovaikutustaitoja ja auttavat minäkuvan rakentamisessa.

Karkkilassa tärkeänä lastenkulttuurin väylänä toimii kulttuurikasvatussuunnitelma (KOPS), joka valmistui ja otettiin käyttöön vuonna 2023. KOPS tuo kulttuurisisällöt osaksi varhaiskasvatuksen ja koulun arkea. Perusopetuksessa kulttuurikasvatus tavoittaa KOPSin avulla kunkin ikäluokan kokonaisuudessaan. Sisällöissä huomioidaan monipuolisesti eri taiteenlajit, kulttuurin kokemuksen muodot (esitykset, työpajat, retket), paikalliset erityispiirteet ja toimijat sekä lasten kokemusmaailman ajankohtaiset ilmiöt.

Suoraan kouluissa ja varhaiskasvatuksessa toteutettavan kulttuuritarjonnan lisäksi kulttuuripalvelut tuottaa maksuttomia kulttuurisisältöjä myös lapsiperheille ja nuorille. Toimintaa voidaan järjestää niin kaikille avoimina yleisötapahtumina kuin kohdennetusti esim. lukion tai nuorten työpajan kautta. Maksuttomia kulttuuriharrastuksia on tarjolla harrastamisen hankkeen kautta kouluikäisille. Hanketta koordinoi nuorisopalvelut, mutta kulttuuripalveluiden asiantuntemusta voidaan hyödyntää tarjontaa suunniteltaessa.

Kulttuuripalveluissa tehdään laajaa yhteistyötä niin kaupunkiorganisaation sisällä kuin vapaan kentän toimijoiden kanssa. Kohde- ja tila-avustuksilla, yhteistyösopimuksilla, tapahtumatoimijoiden houkuttelevalla ja viestinnällä pyritään edistämään lastenkulttuuritarjontaa myös muiden kuin kaupungin järjestämien tapahtumien ja harrastusten muodossa. Uusiin avauksiin ja ideoihin suhtaudutaan ennakkoloukkottomasti.

Kulttuuripalvelut hallinnoi Kansankulman kokoontumistilaa, jonka käyttö on kaikille kaupunkilaisille maksutonta. Kansankulmaa voi varata niin yleisötapahtumia, omatoimista harrastamista kuin yhdistysten kokouksia varten. Yhteiskäytössä olevaa kokoontumisen paikkaa voivat hyödyntää esimerkiksi perhepäivähoitajat, karkkilalaiset nuoret, sekä lapsille ja nuorille toimintaa järjestävät aikuiset.

Karkkila on kuulunut vuodesta 2018 alkaen valtakunnalliseen Kaikukortti-verkoston. Kaikukortilla pääsee maksutta esim. museoon, teatteriin, elokuvaan ja työväenopiston kursseille. Kaikukortin tavoitteena on parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien nuorten, aikuisten ja perheiden mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taidetta. Kaikukortin voi saada vähintään 16-vuotias henkilö, mutta aikuisen kanssa tapahtumiin voivat maksutta osallistua myös hänen alaikäiset lapsensa ja lapsenlapsensa.

Kulttuuripalvelut edustaa Karkkilaa Nuori Kulttuuri-verkostossa, joka on OKM:n rahoittamaa lasten ja nuorten kulttuurin harrastamista ja kulttuurisen nuorisotyön toteutumista edistävää verkostotoimintaa. Tavoitteena on, että kulttuurisen nuorisotyön edistämiseen Karkkilassa voidaan jatkossa kohdentaa nykyistä enemmän resurssia nuorisopalveluiden puolelta.

Taiteen perusopetus

Taiteen tekeminen tukee lasten ja nuorten kokonaisvaltaista jaksamista ja hyvinvointia. Taiteen perusopetuksen pitkäjänteinen harrastaminen tukee oppimista ja tuottaa lapsille ja nuorille onnistumisen ja

oppimisen kokemuksia, jotka tukevat mielenterveyttä ja kriisinsietokykyä, identiteetin kehittymistä ja antavat rauhaa syventyä ja kehittyä.

Taiteen perusopetuksessa vahvistetaan luovaa ajattelua ja toimintaa, aisti- ja tunneherkkyyttä ja tuetaan vuorovaikutustaitoja. Yksilöllisyys huomioiden vuorovaikutustaidot ja yhteistoiminnallinen tekeminen kehittyvät. Taiteen kautta tapahtuva itseilmaisuus on turvallinen kanava purkaa ja käsitellä monenlaisia, vaikeitakin, tunteita. Taiteen perusopetuksessa luodaan uusia kaverisuhteita mielekkään harrastamisen parissa toisia kunnioittaen ja huomioiden. Lisäksi lapsi ja nuori pääsee ryhmäytymään toisin kuin koulunsa ryhmän kanssa, mikä voi tuoda helpotusta esim. koulukiusaamistilanteissa.

Taiteen perusopetus voi tarjota koko elämää rikastuttavaa verkostoitumista kansallisesti ja kansainvälisesti sekä lisätä sosiaalista ja kulttuurista pääomaa ja arvokkaita taitoja toimia työelämässä ja yhteiskunnan jäsenenä.

Karkkilassa taiteen perusopetusta annetaan kuvataiteesta yleisen oppimäärän mukaan, musiikista laajan ja tanssista yleisen sekä laajan oppimäärän mukaan. Taiteen perusopetuksen opintojen piirissä oli Karkkilassa keväällä 2023 vähän alle 300 lasta ja nuorta ja lukuvuonna 2022–2023 pidettiin noin 3600 oppituntia (45min) opetusta. Taiteen perusopetus on tasolta toiselle etenevää ammattilaisten toteuttamaa taiteenharrastamista. Taiteiden harrastamisesta pyritään tekemään mahdollisimman saatettavaa kaikille halukkaille.

Taiteen perusopetuksen oppilaitokset tekevät yhteistyötä keskenään, koko koululaitoksen ja muiden alueen toimijoiden kanssa sekä tuottavat konsertteja, näyttelyitä ja esityksiä, jotka rikastuttavat Karkkilan kulttuuritarjontaa ja joihin myös muilla kuin oppilaitosten opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua. Yhteistoimintamuotoja Karkkilan kaupungin kanssa ovat mm. elämyspolku-, kaikukortti- sekä koulujen kerhotoiminta. Opistot ovat mukana Karkkilan tapahtumissa ja järjestävät mm. kesäleirejä.

Karkkilan Kuvataidekoulu: <https://www.karkkilankuvataidekoulu.fi/>

Karkkilan musiikkikoulu: www.kamuko.fi

Tanssiopisto Vinha: www.vinha.net

Museopalvelut

Museoiden yleisenä toiminta-ajatuksena on kerätä ja vaalia kulttuuriperintöä, ja tuoda sitä esille yleisölle omassa toiminnassaan esimerkiksi näyttelyinä, tapahtumina tai julkaisuina. Hyvinvointivaikutukset tulevat näkyviin sekä elämyksen kautta virkistävinä kokemuksina että oppimisen kautta. Koko yhteisölle tarjotaan myös mahdollisuus kokea jotain samaa.

Karkkilan kaupungin museopalveluiden toiminnot ovat suunnattu pääosin kaikenikäisille. Päiväkotijäsen- ja koululaisryhmille on maksuton sisäänpääsy kaikkiin Karkkilan kaupungin ylläpitämiin museokohteisiin.

Museot toimivat oppimisympäristöinä. Ne kasvattavat ymmärrystä omista juurista ja jakavat tietoa menneestä, olevasta ja tulevasta. Monet näyttelyt voi ottaa osaksi esimerkiksi historian, kuvataiteen, biologian tai kielten opetusta. Päiväkotijäsen- ja koululaisryhmille maksutta tarjottavat opastukset avaavat näyttelyiden teemoja. Museoiden luomia opetus- ja sekä muita syventäviä materiaaleja on saatavilla myös verkossa. Museon sivuilta löytyy myös linkit verkossa oleviin kahdeksaan karttapohjaiseen kävelykierrokseen, joista saa tietoa muun muassa Högforsin tehtaan ja Karkkilan kaupungin historiasta, Koskireitistä sekä puistoissa esillä olevista veistoksista. Karkkilan museokohteet kuuluvat myös koulu- ja päiväkotijäsenille suunnattuun Elämyspolkuun.

Haasteita museopalveluiden lasten ja nuorten toiminnan tuottamiseen tuo resurssien vähyys ja pedagogisen henkilöstön puute.

Kirjasto

Kirjasto edistää lasten ja nuorten lukemiskulttuuria ja hyvää lukutaitoa tarjoamalla ajanmukaisen ja monipuolisen aineistokokoelman sekä erilaisia monilukutaitoa tukevia tapahtumia. Monipuolinen lukutaito on avain hyvinvointiin ja välttämätön taito nyky-yhteiskunnassa, sillä se on kaiken oppimisen perusta, edellytys itsensä kehittämiseksi ja aktiiviselle osallistumiselle yhteiskuntaan. Lukeminen rikastuttaa mielikuvitusta, alentaa stressitasoa ja herättää iloa.

Kirjasto tekee tiivistä ja säännöllistä yhteistyötä koulutoimen ja varhaiskasvatuksen kanssa, jonka johdosta kirjasto tavoittaa miltei kaikki kaupunkimme lapset ja nuoret. Maksuttomana palveluna kirjasto on tasa-arvoisesti kaikkien saatavilla.

Kirjastokortti on monelle lapselle ensimmäinen oma kortti, jonka myötä lapsi saa samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muut kirjaston käyttäjät. Kirjasto on matalan kynnyksen paikka, jossa harjoitellaan käyttämään yhteiskunnan palveluja ja hoitamaan omia asioita. Kirjaston käyttö rohkaisee lasta tulemaan itsevarmaksi kansalaiseksi.

Kirjaston tulevan peruskorjauksen yhteydessä lapsille ja nuorille suunnitellaan tarkoituksenmukainen ja monenlaista toimintaa tukeva kirjastotila, josta löytyy sekä hiljaista tilaa opiskeluun että kohtaamiisiin ja tapahtumiin sopivia tiloja.

Vapaa sivistystyö

Karkkilan työväenopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, jonka tehtävänä on sekä valmentaa että tukea ihmisiä ja yhteisöjä oppimaan ja siten selviytymään jatkuvasti muuttuvassa maailmassa. Työväenopiston merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä sekä toimintakyvyn ylläpitämisessä on merkittävä. Opisto tarjoaa asukkaille mahdollisuuden omaehtoiseen opiskeluun, itsensä kehittämiseen ja kansalaisvalmiuksien lisäämiseen. Palveluiden tulevaisuuden turvaamiseksi rakennetaan jatkuvasti kestävä yhteistyötä monipuolisesti kaupungin eri toimijoiden kanssa.

Työväenopisto tarjoaa vuosittain noin 170 kurssia ja lähes 5000 opetustuntia alueen asukkaille. Vuonna 2022 opiston kursseilla kävi 0–19-vuotiaita 99 ja 20–29-vuotiaita kurssilaisia 25. Opisto tekee kiinteää yhteistyötä kaupungin toimijoiden, kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten kanssa. Tulevaisuuden näkymiä suunnitellaan jatkuvan oppimisen ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Työväenopiston tarjonnasta löytyy muun muassa kädentaitoja, liikuntaa, kieliä, musiikkia ja muita taitteita sekä yleisluentoja. Opisto on aikuisoppilaitoksena tarkoitettu ensisijaisesti aikuisille, mutta monissa aineissa (etenkin musiikki ja taideaineet) opetus soveltuu myös nuorille ja kouluikäisille lapsille. Lisäksi opistossa toimii joitakin erikseen lapsille ja nuorille suunnattuja ryhmiä (nuorisoteatteri) sekä koko perheelle suunnattuja kursseja. Opiston ryhmät ovat avoimia kaikille, myös muiden kuntien asukkaille. Karkkilan kaupunki on mukana Kaikukortti-verkostossa, sen tarkoituksena on parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien henkilöiden mahdollisuutta nauttia taiteesta ja kulttuurista. Työväenopiston kurssit ovat osa kaupungin Kaikukortti-toimintaa.

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN YHTEISTYÖ

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään paljon yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Jaottelu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijoista voidaan tehdä esimerkiksi jaottelemalla toimijat sektoreihin.

Julkisen sektorin toiminta perustuu julkiseen demokratiaan ja byrokraattiseen hallintoon, joiden pohjalta julkisen sektorin organisaatiot tuottavat verovaroin rahoitettuja julkisia palveluja. Julkiseen sektoriin kuuluvat muun muassa valtio, hyvinvointialueet ja kunnat. Sektoriin luetaan esimerkiksi valtion hallinto, yliopistot, Kansaneläkelaitos, valtion liikelaitokset, sosiaaliturvarahastot, aluehallintovirastot, maakunnat sekä kuntayhtymät. Julkisen sektorin alueeseen voidaan laskea kuuluvaksi EU sekä kansainvälisen yhteistyön ja sopimusten tuottamat velvollisuudet ja sitoumukset.

Yksityinen sektori viittaa markkinaehtoisesti toimivaan yksityiseen sektoriin. Yksityisen sektorin esimerkkiorganisaatio on yksityisesti omistettu yritys, jonka toiminnan keskeinen lähtökohta on liiketoiminta ja markkinoilla tapahtuva voiton tavoittelu. Yksityiseen sektoriin voidaan määritellä kuuluvaksi myös muun muassa yhtiöt, osuuskunnat, itsenäiset yrittäjät ja ammatinharjoittajat sekä myös jotkut voittoa tavoittelemattomat yhteisöt kuten seurakunnat.

Kansalaisyhteiskunnassa tapahtuu monenlaista toimintaa ja vuorovaikutusta erilaisissa verkostoissa, yhteisöissä ja liikkeissä. Tyypillistä toiminnalle on, että se perustuu vapaaehtoisuuteen ja ryhmän yhteisiin arvoihin.

Kolmas sektori on kansalaistoimintaa. Se pitää sisällään erilaiset rekisteröityneet järjestöt, yhdistykset, liitot ja säätiöt, jotka voivat järjestäytyä myös paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla toimiviksi.

Neljäs sektori on kansalaistoimintaa, joka ei ole muodollisesti organisoitunutta. Neljännelle sektorille on ominaista verkostomaisuus, vapaamuotoisuus ja yhteisöllisyys. Neljännen sektorin toimijoita ovat erilaiset muodollisesti järjestäytymättömät yhteisöt.

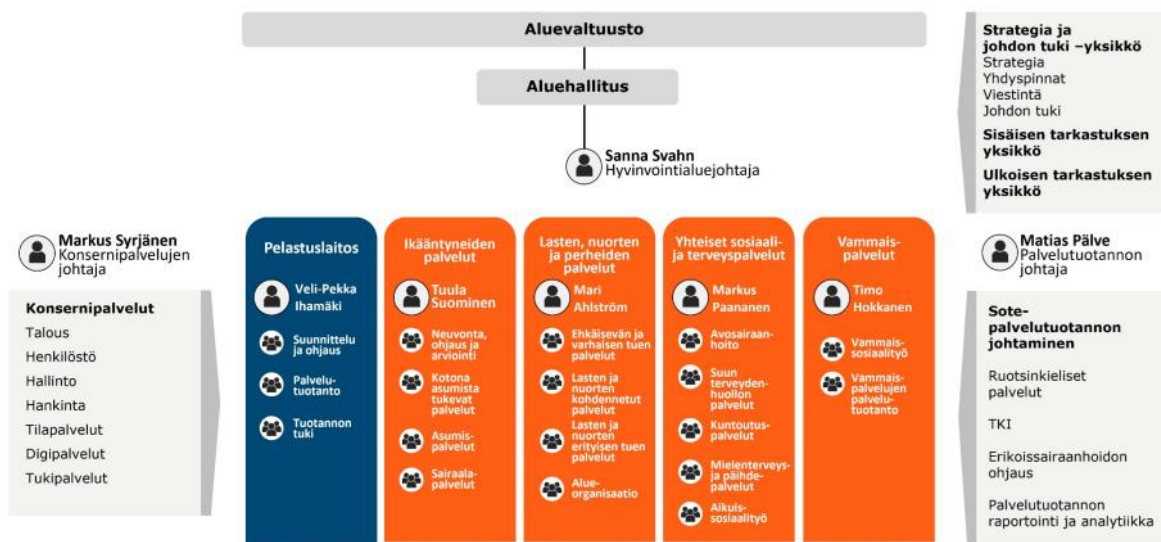
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijoiden tunnistamisen lähtökohtana on kaikkien yhteiskunnan sektorien mahdollisimman laaja-alainen huomioiminen. Seuraavaksi on kerrottu yhteistyöstä kaupungin keskeisten yhteistyökumppanien kanssa.

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

[Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue](#) järjestää sosiaali- ja terveystalvet, pelastustoimen talvet sekä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoritalvelut Espoon, Hangon, Inkoon, Karkkilan, Kauniaisten, Kirkkonummen, Lohjan, Raaseporin, Siuntion ja Vihdin asukkaille.

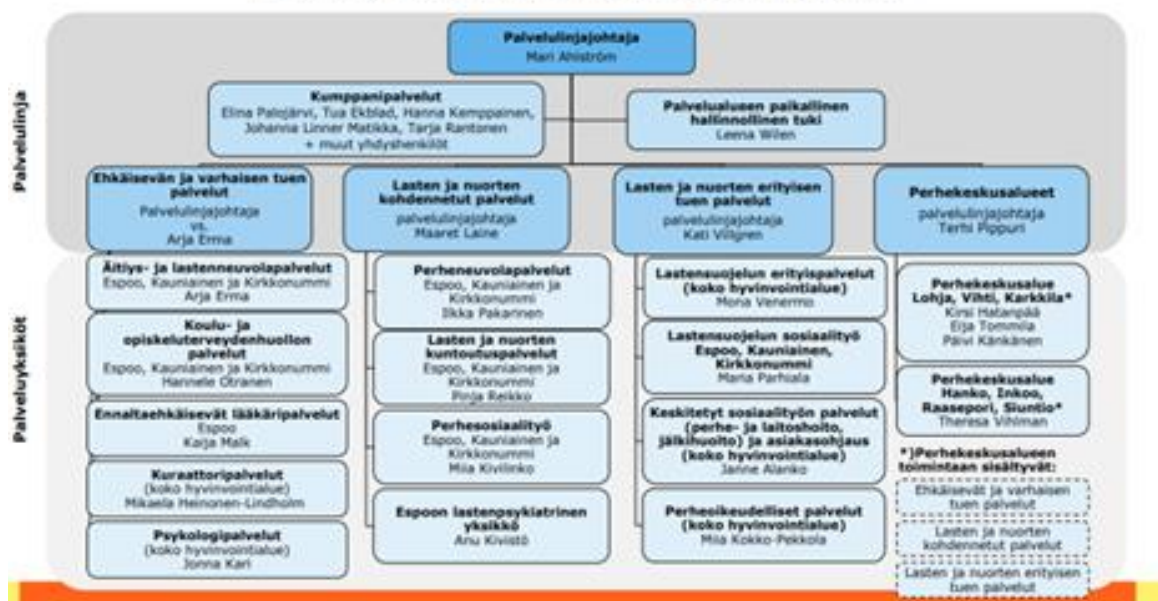
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tuotanto-organisaatio muodostuu viidestä palvelualueesta, jotka ovat ikääntyneiden talvet, lasten, nuorten ja perheiden talvet, yhteiset sosiaali- ja terveystalvet, vammaistalvet sekä pelastuslaitos.

Hyvinvointialueen organisaatio- ja johtamisrakenne

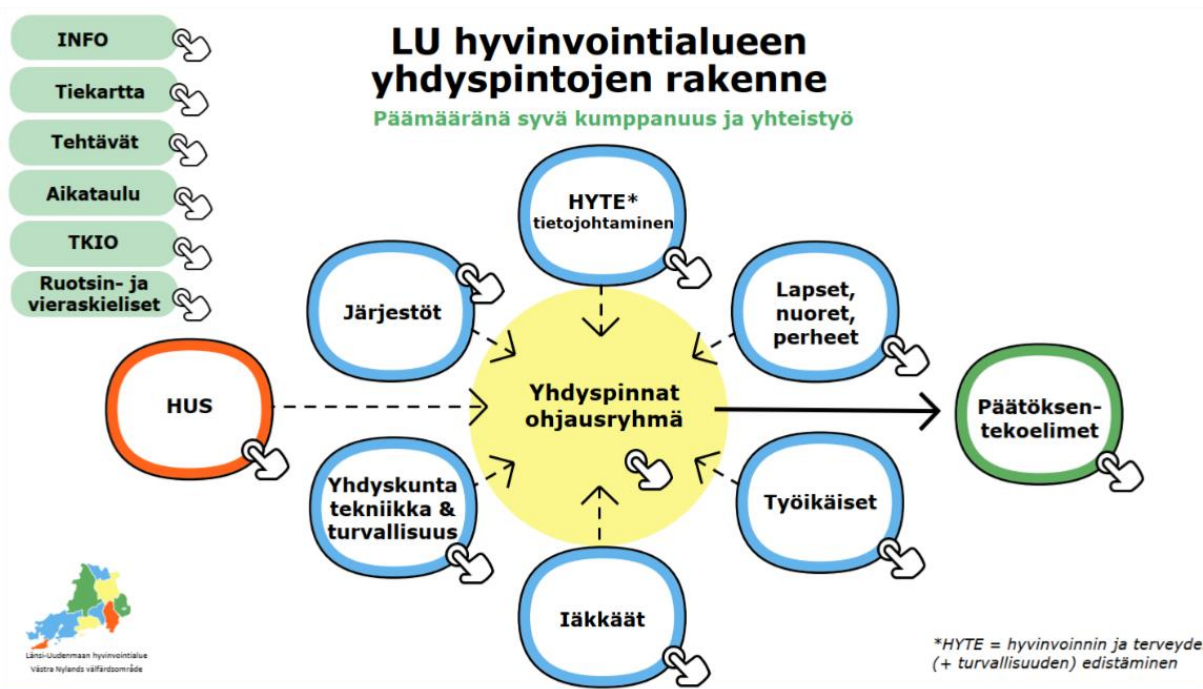
Kuva 14. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen organisaatio- ja johtamisrakenne

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Kuva 15: Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palvelualue järjestää oppilaiden ja opiskelijoiden kouluterveydenhoito-, kuraattori- ja psykologipalvelut. Kuva 15 avaa tarkemmin organisaation lasten, nuorten ja perheiden palvelualueen palvelulinjoihin. Kolmen palvelulinjan lisäksi on kaksi perhekeskusaluetta, joista Karkkilan kaupunki kuuluu toiseen Lohjan, Vihtin ja Siuntion kanssa.

Kuva 16. Yhdyspintojen rakenne Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella

Yhdyspintatyöllä tarkoitetaan hyvinvointialueorganisaation, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden toiminnallisilla yhdyspinnoilla tapahtuvaa työtä. Tavoitteena on yhdessä edistää asukkaan hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta sekä monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta. Karkkilan kaupungilla on edustajia Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen yhdyspintatyöryhmissä.

Yhteistyö kolmannen ja neljännen sektorin kanssa

Karkkilalaiset yhteisöt ja järjestöt tekevät yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden kanssa jo pikkulapsivaiheesta alkaen. Karkkilan seurakunnalla on perhekerhoja sekä päiväkerhoja lapsiperheille. Mannerheimin lastensuojeluliiton Karkkilan yhdistyksellä on mm. perheliikuntaa, iltasatutuokioita sekä retkiä ja perhetreffejä. MLL tarjoaa palveluja myös nuorille; nuortennetti ja –puhelin (MLL keskusjärjestö). Lisäksi järjestetään lastenhoitokursseja, joiden avulla nuori voi hankkia työmahdollisuuksia tilapäisenä lasten hoitajana.

POHDINTAA

Keskustelu lasten hyvinvoinnista on jumittunut sosiaali- ja terveystalveluiden tarjontaan ja sen ongelmiin sen sijaan, että keskitytään lasten hyvinvointia tukeviin asioihin. Psykoterapian saatavuuden turvaaminen ja henkilöstön riittävyys nähdään lähes ainoina kehittämiskohteina. Hoitoon pääsyn kynnyksen tulisi olla riittävän matala. Mielenterveysongelmiin liittyy yhä ennakkoluuloja, minkä vuoksi osa hoitoa tarvitsevista lapsista ei päädy hoitoon tai tulee sinne verrattain myöhään. Toisaalta erikoissairaanhoidon päätyy lapsia, jotka eivät sinne kuulu.

Painopistettä hyvinvoinnin ja mielenterveyden tukemisessa tulisi siirtää lasten tavanomaiseen arkiympäristöön. Kun lapsi toimii normiodotuksista poikkeavasti, ajatellaan usein, että ammattiavun tulisi korjata lapsi, kaikki lasten poikkeava käyttäytyminen tai oireilu ei johdu häiriöstä eikä edellytä hoitoa.

Lasten kehitykseen kuuluu paljon yksilöllistä vaihtelua, eikä lapsia tulisi verrata toisiinsa vaan kannustaa kehittymään omalla polullaan. Monet arkipäivän keinot tukevat lasten kehitystä ja hyvinvointia, eikä aina ole tarvetta asiantuntijapalveluihin.

Käyttäytymistä ohjaavat synnynnäiset ominaisuudet, kasvatus ja opetus sekä ympäristön reaktiot. Tavanomaisesta poikkeava käyttäytyminen herättää ihmisissä aina epävarmuutta. Erityisesti lapsijoukossa poikkeava käytös johtaa usein kiusaamiseen tai sulkemiseen ryhmän ulkopuolelle. Jos aikuiset eivät puutu tilanteeseen, voivat seuraukset pahimmillaan johtaa hoitoa vaativaan mielenterveyden häiriöön.

Nuoren ajattelun ja vastuullisuuden herättelemine sekä tuki päihteisiin liittyvissä asioissa on tärkeää. Nuorten asemaa osana kuntaa/kaupunkia vahvistetaan lisäämällä dialogisuutta eri ikäisten kuntalaisten kesken. Päihteiden käytön ennaltaehkäisyä ja hoitoa tehostetaan. Lisäksi nuoren toimintakykyä ja hyvinvointia vaarantavien mielenterveyspulmien hoitamista tulee tehostaa oikea-aikaisin toimenpitein.

LIITE 2. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Karkkilan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma

Kasvatus- ja opetuslautakunta 26.3.2024 § 25

Sisällys

1 Opiskeluhuollon tavoitteet ja toimintaperiaatteet	1
2 Opiskeluhuollon kokonaisuus	1
2.1 Opiskeluhuollon järjestäminen	2
2.2 Opiskeluhuollon monialaiset yhteistyöryhmät	3
2.2.1 Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä	4
2.2.2 Koulutuksen järjestäjäkohtainen opiskeluhuollon ohjausryhmä	5
2.2.3 Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä	6
2.2.4 Tapauskohtaisesti koottava asiantuntijaryhmä	6
2.3 Opiskeluhuoltosuunnitelmat ja niiden seuraaminen	7
2.3.1 Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma	7
2.3.2 Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma	7
3 Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat	7
3.1 Ohjaus ja nivelvaiheyhteistyö	8
3.1.1 Esiopetuksesta alakouluun	8
3.1.2 Kouluvalmiuden arviointi	10
3.1.3 Alakoulusta yläkouluun	10
3.1.4 Yläkoulusta toiselle asteelle	11
4 Yksilökohtainen opiskeluhoolto	13
4.1 Hoidollispedagoginen luokka alakoulussa	14
4.2 Opiskeluhooltokertomusten laatiminen	15
4.3 Opiskeluhooltorekisterin salassapito- ja kirjaamiskäytänteet	16
5 Opiskeluhuollon monialaiset palvelut	16
5.1 Kouluterveydenhuolto	16
5.2 Psykososiaaliset palvelut — koulupsykologi ja koulukuraattori	17
Psykologi	18
Koulukuraattori	18
5.3 Opiskeluhoolto ja lastensuojelu	19
5.4 Muut opiskeluhooltoon tukevat palvelut	20
6 Turvallinen arki	23
7 Opiskeluhoitotyön toteuttaminen ja seuranta	23
Liite 1 Perusopetus: Kiusaamisen vastainen suunnitelma ja suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	24
Liite 2 Perusopetus: Kiusaamistapausten selvittämisen toimintamalli	26
Liite 3: Perusopetuksen poissaoloihin puuttumisen malli	29
LIITE 4 Karkkilan lukion opiskeluhooltosuunnitelma	30
LIITE 5 Karkkilan lukio: Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa	32

1 Opiskeluhuollon tavoitteet ja toimintaperiaatteet

Tämä asiakirja on Karkkilan kaupungin koulutuksen järjestäjäkohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaitosyhteisössä tehtävää työtä, jolla edistetään, ylläpidetään ja luodaan edellytyksiä oppilaan ja opiskelijan hyvälle oppimiselle, hyvälle psyykkiselle ja fyysiselle terveydelle sekä sosiaaliselle hyvinvoinnille. Opiskeluhoitoa on sekä perusopetuslaissa tarkoitettu oppilashuolto että lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opiskelijahuolto. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §.) Opiskeluhoitosuunnitelma on laadittu opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten. Suunnitelman päivittämisestä vastaa Karkkilan kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmä.

Karkkilan kaupungin opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoitoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoitona. Ensisijaisesti opiskeluhoitoa toteutetaan ennaltaehkäisevänä, koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §.)

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Sitä toteutetaan koko oppilaitosyhteisöä tukevana monialaisena yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhoitona oppilaiden ja heidän huoltajiensa, opetus-, sosiaali- ja terveystoimen ja muiden tahojen (palveluverkostojen) kanssa.

Opiskeluhoito on laaja-alaista oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemista esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Se on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää ja yhteisöllistä työtä. Tällä tarkoitetaan yksikön hyvinvointia tukevaa toimintakulttuuria, jolla huolehditaan oppilaiden ja yhteisön hyvinvoinnista.

2 Opiskeluhoollon kokonaisuus

Opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoito tarkoittaa toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia koko opetuksen palvelualueella. Opetussuunnitelman mukaisen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon avulla tuetaan oppimista sekä tunnistetaan, lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia sekä opiskeluun liittyviä muita ongelmia. Opetuksen toteuttamisesta ja oppimisen tukitoimista säädetään koulutusta koskevissa laeissa ja niistä määrätään opetussuunnitelmien perusteissa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 6 §)

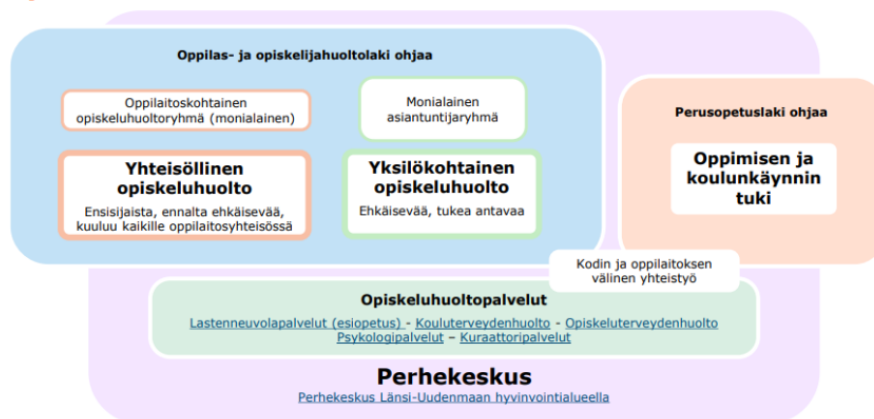
Opiskeluhoitopalveluilla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 § mukaisia kouluterveydenhuollon palveluja, 17 § mukaisia lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluja ja 17 a § mukaisia psykologipalveluja sekä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 27 c § mukaisia kuraattoripalveluja. Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010, 17 §) ja oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013, 8 §). Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue (LUVN) vastaa opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen sekä

1

Karkkilan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma

koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä alueella sijaitsevien yksiköiden opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Kuva 1 osoittaa opiskeluhoollon kokonaisuuden Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella.

Opiskeluhoollon kokonaisuus Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella

Kuva 1. Opiskeluhoollon kokonaisuus Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella (Lähde: Alueellinen opiskeluhoolltosuunnitelma 2024)

Opiskeluterveydenhuolto sisältää opiskelijan terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, jotka on järjestetty yhtenäisenä kokonaisuutena. Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013, 7 §) mukaan opiskeluhoollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Opiskeluhoollon psykologipalveluista säädetään myös terveydenhuoltolaissa (1326/2010, 17 a §).

2.1 Opiskeluhoollon järjestäminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä vasten laaditaan koulutuksen järjestäjäkohtainen opiskeluhoolltosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä myös vastaa, että opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolltosuunnitelma toteutuu. (Oppilas- ja opiskeluhoolltolaki 1287/2013, 9 § & 13 §.)

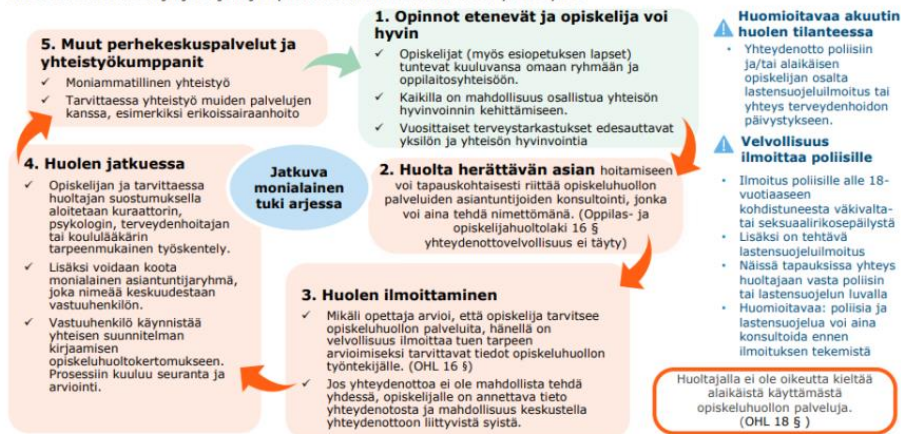
Hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollotopalvelujen järjestämisestä opiskelijoille. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen organisaatiossa opiskeluhoollon palvelut sijoittuvat osaksi perhekeskuspalveluja. Perhekeskuksella tarkoitetaan palvelujen kokonaisuutta, joka sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia, terveyttä, kasvua ja kehitystä edistävät palvelut sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut. Opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Palvelut on järjestettävä ensisijaisesti oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestäjän on tarjottava tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi. (Oppilas- ja opiskeluhoolltolaki 1287/2013, 9 §)

Opiskeluhoollto järjestetään monialaisena, suunnitelmallisena yhteistyönä Karkkilan kaupungin ja LUVN:n kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolltoa

toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §, 4 § & 9 §)

Opiskeluhoillon palvelujen polku Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella

Koskee koulutuksen järjestäjien ja opiskeluhoillon ammattilaisten yhteistyötä

Kuva 2. Opiskeluhoillon palvelujen polku Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella (Lähde: Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma 2024)

Oppilaille on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti lasten ja nuorten terveyskeskuspsykologin ja koulukuraattorin kanssa ja päästävä tarvittaessa terveydenhoitajan vastaanotolle. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä koulupsykologin tai koulukuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulutyöpäivänä sen jälkeen, kun sitä on pyydetty, kiireellisissä tapauksissa samana tai seuraavana työpäivänä.

Karkkilassa toimii kaksi opiskeluhoillon kuraattoria, toinen esiopetuksessa ja alakouluilla, toinen yläkoululla sekä lukiolla. Karkkilassa toimii kaksi kouluterveydenhoitajaa, joista toinen toimii alakouluilla ja toinen pääosin yläkoululla sekä lukiolla.

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoito, jota opetukseen tai koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §, 6 § & 9 §)

2.2 Opiskeluhoillon monialaiset yhteistyöryhmät

Opiskeluhoillon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoitoryhmien toiminta on osa opiskeluhoillon kokonaisuutta. Lakisääteisiä opiskeluhoillon ryhmiä ovat alueellinen opiskeluhoillon yhteistyöryhmä, koulutuksen järjestäjäkohtainen opiskeluhoillon ohjausryhmä, oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sekä monialainen asiantuntijaryhmä.

Opiskeluhuollon lakisäätöiset ryhmät, suunnitelmat ja asiakirjat

Kuva 3: Opiskeluhuollon lakisäätöiset ryhmät, suunnitelmat ja asiakirjat (Lähde: Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma 2024)

2.2.1 Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

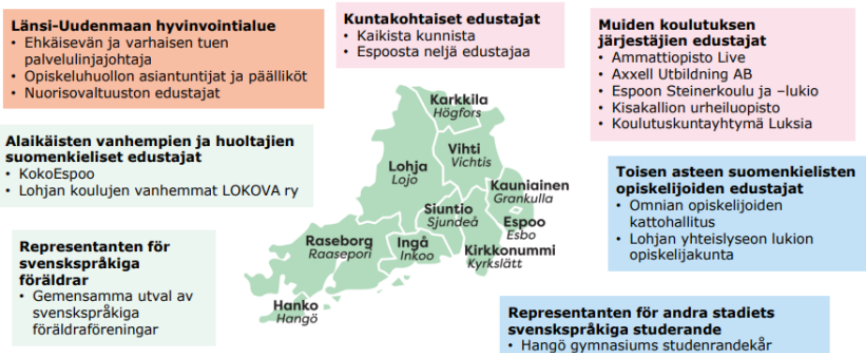
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella toimii monialainen alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä. Moniammatillisen yhteistyön avulla vähennetään tarvetta lähettää tukea tarvitseva nuori korjaaviin palveluihin. Yhteistyön lisääminen ja yhdenmukaistaminen vähentää päällekkäistä työtä, poistaa varhaisen tuen toteutumisen esteitä ja laskee erikoissairaanhoidon tarvetta. Yhteistyön kehittämisen keskeisiä ideoita ovat varhainen tunnistaminen, yhden arvioinnin periaate, tutkittujen menetelmien hyödyntäminen, osaamisen lisääminen, moniammatillinen konsultaatio ja verkostotyö.

Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä on oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013, 14 a §) velvoittama yhteistyörakenne (kuva 4). Se on hyvinvointialueen valtuustokausittain kokoama edustuksellinen ryhmä, joka toimii hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä muodostettiin yhteistyötahoille lähetettyjen nimeämispyyntöjen perusteella.

Alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän tehtäviä on muun muassa alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman valmistelu hyvinvointialueen aluevaltuustolle, seurata alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista sekä lisäksi opiskeluhoitopalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosi-aali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista sekä käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhoollon yhteistyökysymyksiä.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä

Yhteistyötahojen edustus lakisääteisessä rakenteessa

Kuva 4. Alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä
(Lähde: Alueellinen opiskeluhoollonsuunnitelma 2024)

2.2.2 Koulutuksen järjestäjäkohtainen opiskeluhoollon ohjausryhmä

Koulutuksen järjestäjäkohtainen monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä on oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013, 14 §) velvoittama yhteistyörakenne. Se vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Karkkilan kaupungin lakisääteisellä monialaisella koulutuksen järjestäjäkohtaisella opiskeluhoollon ohjausryhmällä toimii oppilashuollon johtoryhmä. Ryhmän puheenjohtajana ja koollekutsujana toimii sivistysjohtaja. Muita johtoryhmän jäseniä ovat varhaiskasvatusjohtaja, rehtorit, erityisopetuksen edustajat, lukion opinto-ohjaaja sekä edustaja nuorisotoimesta. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kouluterveydenhuollon- ja psykologipalvelujen esihenkilöt, sekä kuraattori. Lisäksi ohjausryhmään kutsutaan opiskeluhoollon yhteistyötahoja käsiteltävien asioiden mukaisesti. Kaupunginjohtaja nimeää kaupungin työntekijät, LUVN:n edustajat kutsutaan tarvittaessa.

Oppilashuollon ohjausryhmän tehtävät ja tavoitteet ovat:

- ✓ Paikallisen monialaisen yhteistyön suunnittelu ja toteuttaminen
- ✓ Oppilaan yhtenäisen koulupolun suunnittelu
- ✓ Alueellisista ilmiöistä keskusteleminen ja niihin reagoiminen ennaltaehkäisevästi
- ✓ Ennaltaehkäisevän ja pedagogisen yhteistyön suunnittelu ja koordinointi
- ✓ Nivelvaiheyhteistyön suunnittelu ja kehittäminen sekä muiden oppilashuollollisten yhteisten toimintatapojen ja -mallien luominen

Muilta osin koulutuksen järjestäjä päättää yhteistyössä opiskeluhoollon palveluja tuottavien tahojen kanssa tarkemmin opiskeluhoolloryhmien kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Opiskeluhoolloryhmät voivat tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 §.)

2.2.3 Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä

Oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä tai muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 §).

Oppilaitoskohtainen (yhteisöllinen) opiskeluhoitoryhmä vastaa koulun yhteisöllisestä opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmään kuuluvat rehtori, erityisopettajat, terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori ja muut oppilaiden hyvinvoinnista vastaavat henkilöt, yläkoulussa myös nuorisopalveluiden edustaja ja oppilasedustus. Ryhmä kokoontuu säännöllisin väliajoin.

Opiskeluhoitoryhmää johtaa nimetty rehtori. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen. Karkkilassa alakouluissa on yhteinen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä. Lisäksi alakouluissa kokoontuvat koulukohtaiset opiskeluhoitoryhmät. Esiopetuksen päiväkodin johtaja ja konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja (kveo) kutsutaan näihin tarvittaessa mukaan.

Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä

- tekee kokonaistarvekartoituksen ja määrittelee käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut
- suunnittelee toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi ja tukitoimien järjestämiseksi
- ohjaa yhteistyön järjestämisen kodin ja koulun ja muiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- laatii suunnitelman väkivallalta, kiusaamiselta, häirinnältä suojaamiseksi (omavalvonta)
- huomioi Karkkilan kaupungin hyvinvointisuunnitelman

Karkkilan esiopetuksessa ja kouluissa laaditaan syksyisin koulukohtaiset painopistealueet, jotka kirjataan koulujen ja esiopetuksen vuosisuunnitelmiin.

2.2.4 Tapauskohtaisesti koottava asiantuntijaryhmä

Yksittäistä opiskelijaa tai tiettyä opiskelijaryhmää koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Asiantuntijaryhmiin valitaan henkilöt, jotka toimivat vastuullisina toimijoina opiskelijan hyvinvointia toteuttaessa. Kyseisen ryhmän kokoaa se henkilö, jonka työtehtäviin asian käsittely kuuluu. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö toimii yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa nimetessään ryhmän jäseniä. Jäsenten nimeäminen edellyttää opiskelijan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 §.) Tapauskohtaisesti koottavan asiantuntijaryhmän toiminnasta lukee enemmän luvussa 4 yksilökohtainen opiskeluhoolto.

Ryhmän tapaamisista laaditaan opiskeluhoitokertomus. Asiakirjaa säilytetään kaupungin yleisten ohjeiden mukaisesti.

2.3 Opiskeluhooltosuunnitelmat ja niiden seuraaminen

Hyvinvointialueuudistus vaikutti opiskeluhooltosuunnitelmiin. Vuoden 2023 alusta voimaan tulleiden lakimuutosten myötä opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä edellytetään oman opiskeluhooltosuunnitelman laatimista. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma yhteinäistää koulujen ja oppilaitosten käytäntöjä sekä keventää mahdollisesti jatkossa koulujen ja oppilaitosten suunnittelutyötä. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä opiskeluhooltosuunnitelma korvaa aiemmin lakisääteiset oppilaitoskohtaiset opiskeluhooltosuunnitelmat.

2.3.1 Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma

Hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen, alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhooltopalvelujen järjestämiseksi. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 a §)

Alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman tulee sisältää muun muassa opiskeluhooltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet, suunnitelman hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi, hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmista ilmenneet arviot opiskeluhooltopalvelujen kokonaistarpeesta, suunnitelman opiskeluhooltopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta sekä toimenpiteet alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 a §).

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2024–2026 hyväksyttiin aluevaltuustossa 13.02.2024 § 4. Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma on liitteenä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa, joka on osa alueellista hyvinvointisuunnitelmaa.

2.3.2 Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma, joka on tämä asiakirja. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhoollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 §, muutettu lailla 377/2022.)

Karkkilan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelma on liitteenä Karkkilan kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa, joka sisältää myös lastensuojelulain (417/2007, 12 §) mukaisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman.

3 Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhooltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta ja vuorovaikutusta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoolltoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 4 §)

7

Karkkilan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelma

Yhteisölliseen opiskeluhooltoon kuuluu koko päiväkotij- ja koulu yhteisön sekä yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvoinnin kehittäminen, seuraaminen ja arviointi.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on ennaltaehkäisevää tukea koko oppilaitosyhteisölle

Kuva 5. Yhteisöllinen opiskeluhoolto.
(Lähde: Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma 2024.)

3.1 Ohjaus ja nivelvaiheyhteistyö

3.1.1 Esiopetuksesta alakouluun

Alakouluun tulee esiopetukseen oppilaita vuosittain eri päiväkodeista. Esiopetuksen ja alakoulun nivelvaiheen yhteistyön ja tiedonsiirron vuotuinen eteneminen on kuvattu seuraavassa kaaviossa.

YLEISEN JA TEHOSTETUN TUEN OPPILAAT	ERITYISEN TUEN OPPILAAT
Ajankohta	Vastuuhenkilö ja koollekutsuja
Toimenpide ja tarkoitus	Mukana olevat henkilöt
marraskuu	
<p>Kartoitus (vain lukumäärä) erityistä tukea tarvitsevista oppilaista (pienluokkaa tarvitsevista sekä erityisellä tuella yleisluokissa olevat)</p> <p>Käsitellään eskarista tulevat, pienluokilla jatkavat sekä yläkoulun pienluokkaa tarvitsevat oppilaiden lukumäärä.</p> <p>Arvioidaan myös tehtyjen luokkien toimivuus ja pienluokan opettajien toiveet</p>	<p>Kartoitus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koollekutsuja: Nyhkälän koulun rehtori - mukana: rehtorit, elat, pienluokan opettajat, psykologi, varhaiskasvatuksen eo ja kveo, päiväkodin johtaja tarvittaessa

<p>Esiopetuksessa tehdään kaikille lapsille kartoit- tus. Seulovat kartoitukset tekee varhaiskas- vatuksen konsultoiva erityisopettaja. Tulosten perusteella ohjataan psykologin tarkempiin tut- kimuksiin kouluvalmiuden arvioimiseksi.</p>	
<p>tammi-helmikuu</p>	
<p>Tammikuussa alkukartoitus opetuksen järjestämisen näkökulmasta. Suunnitellaan alustavat pien- luokkaan sijoittelut.</p>	<p>Alkuvuodesta vielä mahdollisia kouluvalmiustutkimuksia ja palautepalavereja (samalla moniammatilli- nen/ yksilöllinen opiskeluhoitoryhmä)</p> <p>Alkukartoitus: -koollekutsuja kveo -mukana: kveo, psykologi, pienluokkien opettajat, laaja-alaiset erityis- opettajat ja alakoulujen rehtorit</p>
<p>helmi-maaliskuu</p>	
<p>Tarvittaessa psykologin kouluvalmiustutkimukset jatkuvat Tarvittaessa vielä erikseen yksilöllinen koulu- suunnitelmapalaveri tukitoimista</p>	<p>Tutkimusten jälkeen huoltajien kanssa palautepalaveri (psykologi kut- suu) (yksilökohtainen OHR), jossa mukana huoltajien suostumuksella kveo, vo ja tarvit- taessa koulun erityisopettaja tai kouluku- raattori, terveydenhoitaja sekä lapsen kanssa työskenteleviä terapeutteja. Ko. yk- silökohtaisessa opiskeluhoitoryh- mässä käsitellään lapsen tuen tarpeita kou- lua varten.</p>
<p>maalis-huhtikuu</p>	<p>-Tarvittaessa yksilöllisiä koulusuunnitelmapalavereja (psykologi tai kveo kutsuu)</p>
<p>Pedagoginen tiedonsiirto yleisen ja tehostettu tuen oppi- laista (huhtikuun alku) - kokouksessa kirjataan terveyteen ja tukitoi- miin liittyvät asiat ja toimitetaan asianomaiselle (terveydenhoitaja tai kuraattori). Erityisopettaja toimittaa tiedot terv.hoitajalle tai kurattorille. - Kveo toimittaa laaja-alaiselle erityisopettajalle mahdolliset lausunnot ja pe- dagogiset asiakirjat (pedagogiset paperit eivät vielä valmiita) -Yleisluokkien muodostaminen: laaja-alaiset erityisopettajat ja rehtori muodostavat tulevat ekaluokat yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa</p> <p>Pedagoginen tiedonsiirto esikoulusta</p>	<p>Pedagoginen tiedonsiirto yleisen ja tehostettu tuen oppilaista (huhtikuun alku) -koollekutsuja kveo -mukana: vo, kveo, laaja-alaiset erityisopettajat, S2-opettajat, rehtorit</p> <p>Yleisluokkien muodostaminen -koollekutsuja ela -mukana varhaiskasvatus (kveo, Nina esi- opetuksen päiväkodin johtaja), ekaluokkien elat ja rehtori</p>

9

kouluun opetuksen järjestämiseksi erityisen tuen oppilaille Jos opettaja ei ole tiedossa, tämä siirtyy elokuuhun. Elokuussa pienluokan opettaja konsultoi varhaiskasvatusta.	Tiedonsiirto erityisen tuen oppilaista -koollekutsuja kveo -mukana kveo ja pienluokan erityisopettaja
toukokuu-alkusyksy	
Tiedonsiirtopalaveri yleisen ja tehostetun tuen oppilaista - käsitellään opetuksen järjestämisen kannalta oleelliset asiat Syksyllä laaja-alainen erityisopettaja kutsuu koolle, jos tiedonsiirtopalaveria ei ole voitu pitää toukokuussa	Tiedonsiirtopalaveri yleisen ja tehostetun tuen oppilaista -koollekutsuja kv eo -mukana vo, luokanopettaja, laaja-alainen erityisopettaja ja tarvittaessa kveo ja psykologi Syksyllä koolle kutsuu erityisopettaja (mikäli ei ole keväällä pidetty)

3.1.2 Kouluvalmiuden arviointi

Kouluvalmiuden arviointi tehdään tarvittaessa niiden oppilaiden kohdalla, joilla on havaittavissa tehostetun tai erityisen tuen tarvetta esikoulun aikana. Kouluvalmiuden arviointi tehdään esikoulun lastentarhanopettajan, kiertävän erityislastentarhanopettajan ja lasten ja nuorten terveyskeskuspsykologin yhteistyönä.

Kouluvalmiuden arvioinnin ensivaiheessa arviointiin valittujen lasten vanhemmat ja esikoulun henkilökunta täyttävät lapsista Viivi-kyselylomakkeen, jolla kartoitetaan lapsen kehitykseen, käyttäytymiseen ja tunne-elämään liittyviä vahvuuksia ja haasteita. Psykologi käsittelee lomakkeet ja pitää vanhemmille ja esikoulun henkilökunnalle palautekeskustelun. Kartoituksen tulosten ja keskustelun perusteella lapsi voidaan ohjata psykologin yksilötutkimuksiin tai hänelle voidaan suunnitella ja suositella kouluun tukitoimia; esimerkiksi avustajapalveluita, erityisopetuksen lisätukea, opetuksen eriyttämistä tms. yksilöllisiä järjestelyjä.

Mikäli on ennakoitavissa, että lapsella on laaja-alaisempaa tuen tai kuntoutuksen tarvetta (erityinen tuki, jatkotutkimusten tarve, toiminta- tai puheterapiakuntoutuksen ym. tarve), psykologi arvioi jatko-ohjauksen tarpeen ja tekee tarvittaessa psykologin yksilötutkimukset ja lausunnot. Niiden pohjalta suunnitellaan yhteistyössä esikoulun ja koulun henkilökunnan kanssa kouluun tarvittavat tukitoimet, ja psykologi tekee mahdolliset viranomaispäätöksiä varten tarvittavat lausunnot. Mikäli lapsi lähetetään jatkotutkimuksiin erikoissairaanhoidon, tarvittavat lausunnot päätöksiä varten tulevat sieltä.

Kouluvalmiustutkimusten tuloksista pidetään aina palautekeskustelut vanhemmille ja esikoulun henkilökunnalle. Mikäli suosituksena on erityinen tuki, palautekeskusteluun kutsutaan mukaan koulun erityisopetuksen edustaja, jolloin keskustelu on samalla koulun opiskeluhoollon yksilöllinen monialainen asiantuntijapalaveri, ja tieto lapsen tuentarpeista siirtyy kouluun.

Kaikista tehostetun tai erityisen tuen tarpeessa olevista, kouluvalmiustutkimuksissa olleista lapsista toimitetaan psykologin lausunnot kouluviranomaisille tuen järjestämistä varten.

3.1.3 Alakoulusta yläkouluun

Oppilaskohtainen tiedonsiirto luokittain

Tiedonsiirtoprosessin käynnistää yläkoulun oppilaanohjaaja ottamalla yhteyttä alakoulujen luokan- ja laaja-alaisiin erityisopettajiin. Maaliskuussa tiedonsiirtopalaverissa ovat yläkoulusta mukana oppilaanohjaaja, erityisopettajat, S2-opettaja ja alakoulusta luokanopettajat, erityisopettajat ja S2-opettaja.

Oppilaan oppimisen tuen ajantasainen kirjaaminen on tärkeää, jotta opetuksen järjestämiseen liittyvät tiedot siirtyvät oikein alakoulusta yläkouluun.

Nivelvaiheen tukeminen alakouluista yläkouluun

Oppilaiden kaveritoiveet luokkien muodostamiseksi kartoitetaan Wilman kautta helmikuun aikana.

Toukokuussa pidetään tulevien 7.- luokkalaisten ja heidän huoltajien yhteinen vanhempainilta, jossa tutustutaan tuleviin luokkakavereihin ja luokanvalvojaan. Mukana illassa ovat koulun henkilökunnan lisäksi opiskeluhoollon edustus. Lisäksi 6. luokat tutustuvat yläkouluun tukioppilaiden ohjaamana koulupäivien aikana, järjestelyistä vastaa oppilaanohjaaja.

Elokuussa, koulujen alettua yläkoulussa järjestetään ryhmäytymispäivä, jolla tuetaan luokan yhteisöllisyyttä, tutustutetaan oppilaita toisiinsa ja pyritään rakentamaan luokan yhteishenkeä. Luokan yhteisöllisyyden tukemiseksi luokanvalvoja pitää ohjaustunteja 7. luokan syyslukukaudella.

Oppilaille järjestetään tarpeen mukaan myös henkilökohtaisia tutustumisia yläkouluun. Tapaamisista ja tutustumisista vastaa sosiaaliohjaaja.

Kuraattori, sosiaaliohjaaja ja erityisopettaja ovat mukana 7. luokkien toiminta- ja ryhmäytymispäivissä ja pitävät syksyn aikana teemaoppitunteja hyvinvointiin liittyen. Yhteistyötä tehdään myös liikunta- ja nuorisopalveluiden kanssa.

3.1.4 Yläkoulusta toiselle asteelle

Karkkilan lyhteiskoulun opiskelijoista noin puolet siirtyy Karkkilan lukioon ja noin puolet seudun ammatillisiin oppilaitoksiin. Toisen asteen osalta tässä rajoitetaan tarkastelemaan vain Karkkilan lukiossa toteutettavaa opiskeluhoolltoa. Lukion opiskeluhoollto on osa esiopetuksesta perusopetukseen ja toiselle asteelle ulottuvaa jatkumoa. Opiskeluhoollon toimivuutta ja yhteisiä käytänteitä arvioidaan ja kehitetään suunnitelmallisesti opetuksen järjestäjän toimesta. Kouluterveyskyselyt ja asiakastytyväisyyskyselyt antavat informaatiota opiskeluhoollollisten toimintojen toimivuudesta.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (Lukiolaki 1268/2013, 40 §). Siihen sisältyy fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja se otetaan huomioon kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä.

ERITYINEN TUKI/ TEHOSTETTU TUKI/ S2/ VALO

Ajankohta	Toimenpide	Vastuuhenkilö,	Paikalla	Jatko
-----------	------------	----------------	----------	-------

11

Karkkilan kaupungin opiskeluhoolltosuunnitelma

		koollekutsuja		
marras- joulukuu	Lukumäärän kartoitus: - pienluokalla jatkavat - yleisluokasta pienluokkaan - tehostetun oppilaat - S2-oppilaat, - valon oppilaat Tieto tuen tarpeen laadusta (esim. hope□pl, pl□hope, valo□yleisluokkaan)	Nyhkälän koulun rehtori	alakoulujen rehtorit alakoulujen elat pienluokkien opettajat hope-opettaja S2-opettajat Porrastetut ajat!	Nyhkälän rehtori ilmoittaa yhteiskoulun rehtorille lukumäärän ja tiedon pienluokan, hope-luokan, valoluokan ja S2-oppilaiden tarpeesta sekä koontilistan nimineen ja haasteineen, muut huomioitavat seikat
tammikuun alku	Opetuksen järjestämisistä koskevat asiat	Nyhkälän koulun rehtori porrastetut ajat!	Yhteiskoulun rehtori, alakoulujen elot Nyhkälän ja yhteiskoulun: pl:n opettajat, S2-opettajat, hope-opettajat - opo - ala- koulujen 6.lk:n opettajat, joilla er.tuen oppilaita	Pienluokkien, valoluokan ja S2-oppilaiden tuen tarpeesta tieto yläkouluun sekä muut huomiot opetuksen järjestämiseksi
maaliskuu	Kaikki pedagogiset selvitykset yläkoulun rehtorille Maahanmuuttajien (6lk) oppimis-selvitykset	Nyhkälä: yleisluokat, valo ja pienluokat Haukkamäki ja Tuorila: elat toimittavat yläkoulun rehtorille	Yhteiskoulun oppilaanohjaaja	Yleisluokkien oppilaiden tiedonsiirtopalaverit alakouluista yläkouluun.
Huhti-toukokuu	tiedonsiirtopalaveri yksittäisen oppilaan kohdalla tarvittaessa Kaikki oppilaspaperit siirretään yläkoululle	alakoulun pienluokan opettaja, elat tai hoitava taho, S2/valo-opet-	lähettävän koulun erityisopettaja, tuleva opettaja, huoltajat, tulkki	

	toukokuussa. Yksilökohtaiset oppilas-huoltokertomukset : viimeinen siirtyy huoltajan luvalla	taja ja oppilaan luokanopettaja		
--	--	---------------------------------	--	--

4 Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhoolto, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhoolto. Monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa toteutetaan tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä (luku 2.2.4). (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §.)

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteutumisessa on ensiarvoisen tärkeää avoimuus sekä oppilaiden ja huoltajien kunnioitus. Avoimuudella ja kunnioituksella rakennetaan luottamusta, joka edistää opiskeluhoolltoprosessin etenemistä. Kaikilla koulu yhteisön aikuisilla on vastuu oppilaiden hyvinvoinnista.

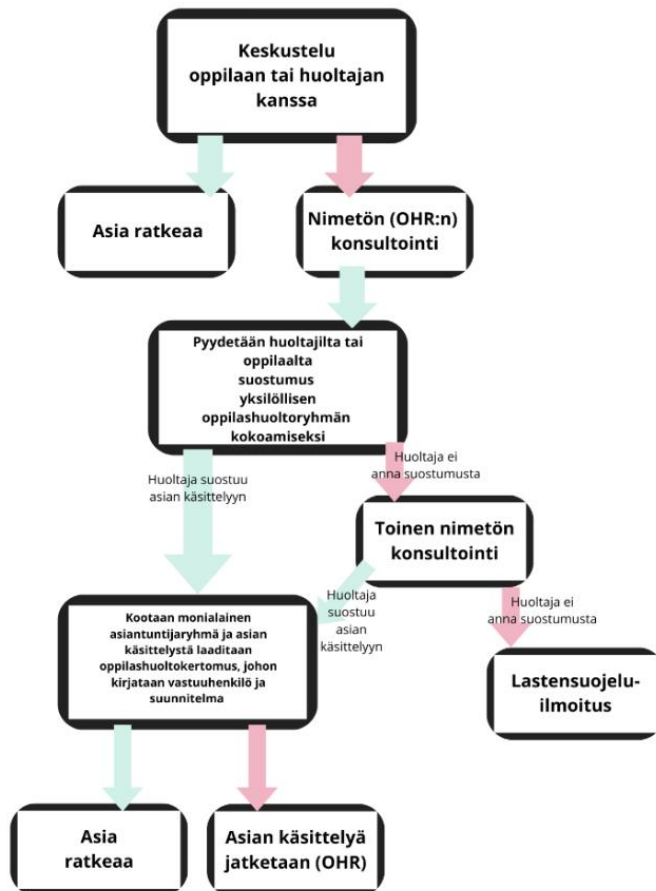
Yksilökohtaisen opiskeluhoolltoasian käsittelyä varten kootaan tarpeen mukaan monialainen asiantuntijaryhmä oppilaan ja/ tai huoltajan suostumuksella. Tähän tarvitaan suostumuslomake, jonka huoltaja voi allekirjoittaa palaverissa. Palaverista kirjataan yksilöllinen opiskeluhoolltokertomus.

Asiantuntijoina voivat toimia esimerkiksi:

- Kouluterveydenhoitaja ja – lääkäri
- Koulupsykologi ja kuraattori
- Muut asiantuntijat (esimerkiksi psykiatrinen sairaanhoitaja)

Ryhmän koollekutsujana toimii alakoulussa yleensä luokanopettaja ja yläkoulussa luokanvalvoja.

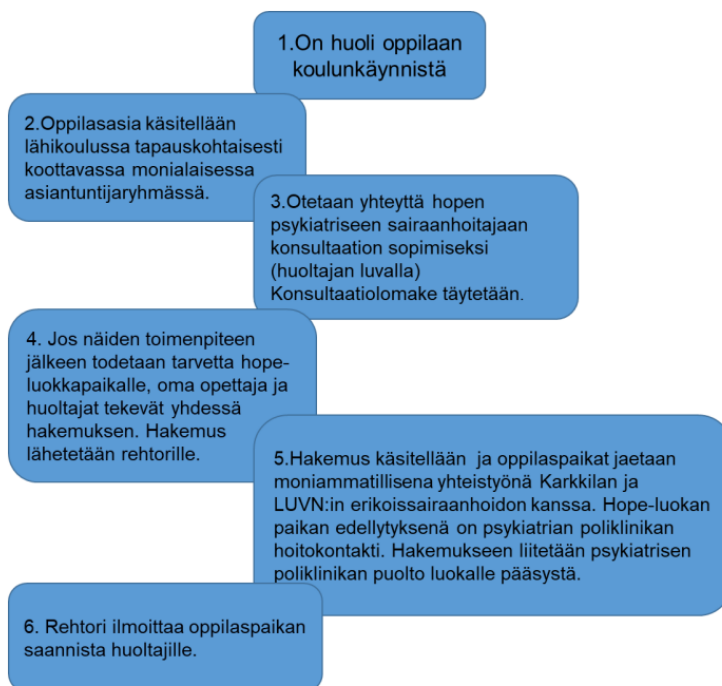
Seuraavassa kuvassa (kuva 6) havainnoidaan prosessia yksilökohtaisesta opiskeluhoolllost:

Kuva 6. Yksilökohtainen opiskeluhoitoprosessi

4.1 Hoidollispedagoginen luokka alakoulussa

Karkkilan alakoulujen oppilailla on tarvittaessa mahdollisuus opiskella hoidollispedagogisessa luokassa. Luokan toiminnassa on ollut vahvasti mukana psykiatrinen sairaanhoitaja. Luokalle pääsemisen valintaprosessia kuvataan seuraavassa kuvassa (kuva 7):

Kuva 7. Luokalle pääsemisen valintaprosessi:

4.2 Opiskeluhohtokertomusten laatiminen

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhohtokertomus. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhohton järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhohtokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Jokaisesta opiskeluhohtoryhmän tapaamisesta laaditaan opiskeluhohtokertomus, joka mapitetaan kronologisesti edellisten kanssa.

Kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet, kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- tiedot asian käsittelystä opiskelijahuoltoryhmän kokouksessa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot
- toteutetut toimenpiteet
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhohtokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

4.3 Opiskeluhoitokorttien salassapito- ja kirjaamiskäytännöt

Opiskeluhoitokortit sekä muut opiskeluhoitokortteissa laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan opiskeluhoitokorttiin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää rekisteriä. Rekisterin vastuuhenkilö päättää tietojen luovuttamisesta ja määrittää käyttöoikeudet rekisteriin.

Opiskeluhoitokorttiin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettäviä tietoja ei saa antaa sivulliselle, ellei siihen ole kirjallista lupaa asianomaiselta oppilaalta tai ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida suostumuksen merkitystä, hänen hoitajaltaan. Tiedon luovuttamiseen oikeuttavat myös eräät lait (Julkuuslaki 24 § ja Perusopetuslaki 40 §).

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja koulupsykologi kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti kuraattori kirjaa asiastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

5 Opiskeluhoollon monialaiset palvelut

Kuva 8. Monitoimijainen yhteistyö opiskeluhoollon palveluissa.
(Lähde: Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma 2024.)

5.1 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Se on lakisääteistä ja maksutonta perusterveydenhuollon ehkäisevää palvelua, jota on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana koululta. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tavoitteena on yhdessä vanhempien sekä opiskelijahuollon kanssa tukea ja edistää lapsen kasvua ja kehitystä kannustamalla ja ohjaamalla heitä terveisiin elämäntapoihin. Kouluterveydenhuollosta vastaavat kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri. Kouluterveydenhuolto kattaa kaikki ikäluokat koko kouluajan.

Koko ikäluokan kattavat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä tapaamisen. Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, joista 1., 5. ja 8. luokan terveystarkastukset ovat laajoja. Laajassa terveystarkastuksessa kouluterveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi aina myös koko perheen hyvinvointia ja vanhemmat kutsutaan mukaan tarkastukseen. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta. Joskus oppilaan terveysasiat tarvitsevat tarkempia tutkimuksia ja selvittelyjä, jolloin terveydenhoitaja tai lääkäri ohjaa oppilaan muiden asiantuntijoiden tutkimuksiin. Näitä voivat mm. olla fysioterapia, ravitsemusterapia, laboratorio tai erikoissairaanhoito. Kouluterveydenhoitajan tai lääkärin vastaanotoilta voidaan ohjata myös esim. kuraattorin tai psykologin vastaanotoille.

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan asiakkaita yksilöllisen tarpeen mukaan. Terveydenhoitaja ottaa vastaan oppilaita kouluilla ennalta sovittuina aikoina. Vanhemmat voivat ottaa yhteyttä ja varata terveydenhoitajalle ajan oppilaan terveyttä ja hyvinvointia koskevissa asioissa. Kouluterveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat avoimet vastaanotot, joille oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltään painavista asioista. Koulun ensiapukaapin sisällöstä ja sen täydentämisestä vastaa kiinteistön omistaja. Opetuksen järjestäjä on myös vastuussa henkilökunnan ensiapuosaamisesta. Heti tapaturman satuttua valvova opettaja tekee tilannearvion ja antaa tarvittavan välittömän ensiavun. Mikäli tapaturma tarvitsee terveydenhuollon ammattilaisen arviota ohjaus omalle terveydenhoitajalle tai terveysasemalle.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on yhdessä muiden viranomaisten kanssa oppilaitosympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan tarkastamalla oppilaitokset kolmen vuoden välein (terveydenhuoltolaki 1326/2010). Oppilas ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) tuo opiskeluympäristöstä ja yhteisön hyvinvoinnista huolehtimisen kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien tehtäväksi säätäessään yhteisöllisestä opiskeluhuollosta. Tarkastukset ovat osa oppilaitoksen yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä ja ne toteutetaan laajassa yhteistyössä eri toimijoiden sekä oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Yhteinen tarkastusmalli hyödyttää kaikkia osapuolia.

Kun koululaisella ilmenee lääkehoitoa vaativa sairaus tai kun kouluun on tulossa säännöllistä lääkehoitoa tarvitseva lapsi (esimerkiksi diabeetikko), joka ei koulupäivän aikana itse pysty huolehtimaan lääkityksestään, huoltajien ja terveys- ja opetustoimen on yhdessä huolehdittava siitä, että lääkehoidon toteuttamisesta sovitaan. Sovittaviin asioihin kuuluvat esimerkiksi lääkityksen toteuttaja sekä tämän varahenkilö ja heidän tarvitsemansa perehdytys, lääkityksen toteutus (kuten annosmäärät ja -ajat), erityistilanteisiin varautuminen, ensiapukäytännöt sekä työnjako ja vastuut koulun toimijoiden, vanhempien ja lapsen kesken. Koulutuksesta vastaavat tahot kunnassa varmistavat, että lapsen tarvitsema lääkehoito koulussa toteutuu ja lääkehoitoon osallistuvia henkilöitä on saatavilla koko toiminta-ajan. Yksittäisen lapsen lääkehoitoon liittyvistä asioista tehdään kirjallinen suunnitelma. Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen (valtio-neuvosto.fi).

5.2 Psykososiaaliset palvelut — koulupsykologi ja koulukuraattori

Psykososiaalisen opiskeluhuollon tehtävänä on auttaa ja tukea oppilaita ja heidän perheitään erilaisissa koulunkäyntiin, kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa yhteistyössä vanhempien

kanssa ja heidän luvallaan. Työn tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään ongelmien syntymistä ja vaikeutumista varhaisella auttamisella ja ratkaisemaan jo syntyneitä ongelmia yhteistyössä koulun, vanhempien ja moniammatillisen verkoston kanssa.

Psykologi

Psykologi toimii oppilaitoksissa oman alansa asiantuntijana. Psykologiin voi olla yhteydessä kun herää huoli opiskelijan kehityksestä, oppimisesta ja koulunkäynnistä, tunne-elämästä ja mielen hyvinvoinnista tai käyttäytymisen säätelystä. Yhteydenottaja voi olla opiskelija itse, huoltaja, opettaja tai oppilaitoksen opiskeluhoollon muu työntekijä.

Psykologi:

- arvioi opiskelijan tuen tarvetta
- osallistuu opiskelijan tukitoimien suunnitteluun
- tarjoaa hoidollisia ja kuntoutuksellisia tukikeskusteluja
- antaa palveluohjausta ja neuvontaa
- konsultoi oppilaitoksen ammattilaisia
- osallistuu yhteisölliseen opiskeluhooltoon niillä kouluilla, joille on saatu rekrytoitua oma nimetty psykologi

Oppilaitosten opiskeluhoollon psykologipalvelut tuottaa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. Psykologipalvelusta tiedotetaan oppilaitoksen Wilmassa ja kotisivuilla. Oheisesta linkistä pääset Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen opiskeluhoollon psykologien sivuille: Psykologi koululaisille ja opiskelijoille | Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue (luvn.fi).

Koulukuraattori

Koulukuraattori toimii sosiaalialan asiantuntijana kouluissa. Kuraattorin tehtäviin kuuluvat koulu-yhteisön hyvinvoinnin, opetus- ja kasvatustyön sekä kotien ja koulun yhteistyön tukeminen ja kehittäminen. Kuraattoripalvelut tulee järjestää ensisijaisesti koko oppilasyhteisön kattavana ennaltaehkäisevänä, yhteisöllisenä toimintana. Oppilaat voivat keskustella myös henkilökohtaisesti kuraattorin kanssa. Keskustelumahdollisuutta voi pyytää oppilas itse tai hänen vanhempansa.

Koulukuraattori auttaa oppilaita, joilla on vaikeuksia koulunkäynnissä, ihmissuhteissa tai pulmatilanteita omassa kasvussa ja kehityksessä. Koulukuraattori toimii yhteistyössä oppilaan, hänen vanhempiensa, oppilasryhmien, opettajien, opiskelijahuollon asiantuntijoiden sekä muiden viranomaisten, kuten lastensuojelun kanssa. Hän antaa konsultatiivista tukea koulun eri henkilöstöryhmille ja oppilaiden vanhemmille esimerkiksi koulunkäyntivaikeuksiin tai kaveripulmiin liittyvissä asioissa. Hän osallistuu koulun yhteisöllisiin opiskelijahuoltoryhmiin sekä sovitusti yksilökohtaisiin oppilaskohtiin asiantuntijaneuvotteluihin. Keskustelut koulukuraattorin kanssa ovat luottamuksellisia.

Tarvittaessa koulukuraattori ohjaa oppilaita muihin palveluihin, kuten perheneuvolaan, nuori-soasemalle, lastensuojeluun tai psykologin vastaanotolle.

Koulukuraattorin asiakastyötä säätelee opiskeluhoollon ohella mm. lastensuojelulaki ja perusopetuslaki.

Yläkoulun kuraattorin yhteisöllisen opiskeluhoollon vuosikello

-Kuraattori esittäytyy kuudesluokkalaisille tutustumispäivänä (opo, kuraattori, tukioppilaat, rehtori) ja/tai keväällä järjestettävässä vanhempainillassa (rehtori, luokanvalvojat, opo, kuraattori, terveydenhoitaja).

18

Karkkilan kaupungin opiskeluhoollon suunnitelma

-Kouluvuoden alussa ensimmäisinä koulupäivinä esittäytyminen kaikille, joko auditoriossa tai luokissa tuntien alussa. Lisäksi viestiä opiskelijoille sekä huoltajille kuraattoripalveluista.

7. luokat

-Ryhmytymispäivän työpaja elo-syyskuussa (vahvuudet, ryhmytyminen, kaveritaidot tms.)

(tukioppilaat, nuorisopalvelut, kuraattori, etsivä erityisopettaja, opo)

-Hyvinvointitunnit opon tunneilla syyslukukauden aikana (kuraattori ja mahdollisuuksien mukaan terveydenhoitaja/psykologi)

-Tarvittaessa luokkakohtaisia tunteja esim. kaveritaitoihin liittyen (mm. kaveritaitojen portaat) / tuntien seuraamista ja havainnointia

8. luokat

-Tammi-maaliskuussa opon tunneilla oppitunnit mielen hyvinvointiin, stressiin ja arjen ajankäyttöön liittyen (kuraattori ja mahdollisuuksien mukaan jopo-ohjaaja)

-Tarvittaessa luokkakohtaisia tunteja / tuntien seuraamista ja havainnointia

9.luokat

-Joulukuussa oppitunti opon pitämän kyselyn pohjalta (tulevaisuus, epätietoisuuden sietäminen, mieliala)

-Toukokuussa eväitä elämään -päivään osallistuminen (kuraattori ja opo/jopo-ohjaaja sekä yhteistyötahona nuorisopalvelut, psykologi)

- Tarvittaessa luokkakohtaisia tunteja / tuntien seuraamista ja havainnointia

5.3 Opiskeluhoito ja lastensuojelu

Koulun henkilöstö toimii yhteistyössä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen perhekeskuspalvelujen kanssa. Koulun opetushenkilöstö ja opiskeluhoitohenkilöstö on velvollinen ohjaamaan oppilasta ja hänen perhettänsä hakemaan sosiaalipalveluja tai ottamaan oppilaan tai hänen perheensä suostumuksella yhteyttä sosiaalihuoltoon, jotta oppilaan ja hänen perheensä palveluiden ja tuen tarve arvioitaisiin.

Jos pyyntöä palvelutarpeen arvioimiseksi ei voida tehdä yhdessä oppilaan ja hänen perheensä kanssa on jokaisella koulun henkilökuntaan kuuluvalla velvollisuus tehdä viipymättä lastensuojeluilmoitus.

Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä salassapidon estämättä, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvitystä. Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus si- vuuttaa muussa lainsäädännössä säädetyn salassapidon.

Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen on velvoite sillä henkilöllä, jolla huoli lapsesta ensimmäisenä herää. Ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä on suositeltavaa, että asiasta on keskusteltu huoltajien kanssa. Kynnys ilmoituksen tekemiseen ei saisi olla liian korkea. Jo huoli lapsen tilanteesta riittää syyksi. Salassapitosäännökset eivät estä ilmoituksen tekemistä. Jos on epävarma siitä, tulisiko tietyissä tilanteissa tehdä lastensuojeluilmoitus, voi lastensuojeluviranomaiselta kysyä neuvoa ilmaisematta lapsen henkilöllisyyttä.

Jos lapsi kertoo häneen kohdistuvasta perheväkivallasta, pahoinpitelystä tai häneen kohdistuvasta seksuaalirikosepäilystä, on tiedon saanut henkilö velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen sekä ilmoituksen suoraan poliisille.

Opiskeluhuollon ja lastensuojelun yhteistyön käytänteitä kehitetään Lasten ja nuorten LANU-työryhmässä, johon osallistuvat koulun opiskelijahuoltohenkilöstön lisäksi paikalliset lastensuojelun työntekijät. Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys auttaa ja tukee lasten ja lapsiperheiden akuuteissa kriisitilanteissa. Yhteyden sosiaalipäivystykseen saa hätänumeron 112 kautta.

5.4 Muut opiskeluhoitoa tukevat palvelut

Koulukuljetukset

Koulukuljetukset järjestetään oppilaalle perusopetuslain mukaisesti. Koulukuljetusetuus myönnetään Karkkilan kaupungin koulukuljetusperiaatteiden mukaisesti.

http://www.karkkila.fi/default.asp?kieli=246&id_sivu=286&alasisivu=286

Kouluruokailu

Esiopetuksessa ja kouluissa tarjotaan lakisääteinen, maksuton kouluateria. Ruokailutilanteet ovat osa esiopetuksessa ja koulussa harjoitettavaa tapakasvatusta. Kouluruokailussa pyritään huomioimaan opetuksessa vaihtuvat teemat ja juhlat. Oppilaat voivat vaikuttaa oppilaskuntien kautta kouluruokiin erityisinä toiveruokapäivinä.

Erytysruokavaliot

Kouluissa ja päiväkodeissa on mahdollisuus saada erityisruokavaliota terveydellisistä tai vakaumuksellisista syistä. Erytysruokavalio tilataan lomakkeella. Erytysruokavaliota oppilaalle hakee lapsen huoltaja vuosittain lukuvuoden alussa. Lomake löytyy Karkkilan kotisivuilta: > Palvelut > Ruokapalvelut > Erytysruokavaliot. Lomakkeet toimitetaan valmistuskeittiölle lukuvuosittain.

Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Avustajapalvelu on yksi koulun tukitoimista vammaiselle tai muulle erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle. Se on myös yleisen ja tehostetun tuen muoto. Tukitoimien järjestäminen kuuluu opetuksenjärjestäjän velvollisuuksiin osana esi- ja perusopetusta. Kaupungin sivistysjohtaja päättää avustajaresurssin myöntämisestä.

Koulunkäyntiavustajat sijoitetaan eri kouluihin ja luokkiin kulloisenkin tarpeen mukaan. Tarve arvioidaan lukuvuosittain tai muun erityisen syyn vuoksi kesken lukuvuotta.

Koulunkäyntiavustajien sijoittumisesta kouluihin tekee päätöksen sivistysjohtaja. Ennen esitystä kuullaan rehtoreita ja otetaan huomioon erikoislääkärien, neuropsykologien tai vastaavien lausunnot oppilaiden avustajatarpeesta. Avustajatarve harkitaan sekä oppilasta koskevien asiantuntijalausuntojen että pedagogisesti tuntiresurssin antamissa puitteissa ja osana kaikkia opetussuunnitelmassa mainittuja muita tukitoimia, joilla lapsen oppimista voidaan tukea. Muita tukitoimia voivat olla kaikki yleisen tuen järjestelyt, pienempi opetusryhmä, osa-aikainen erityisopetus, luokan kertaaminen, pienluokkaopetus tai konsultaatiotuki.

Koulunkäyntiavustajat voivat toimia ohjaajina myös koululaisten iltapäivätoiminnassa. Avustaja toimii pääsääntöisesti useamman oppilaan yhteisenä avustajana. Avustaja tukee diabeetikon hoitoa koulupäivän aikana.

Avustajaresurssin kohdentamista tulee arvioida ja tarpeen mukaan kohdentaa uudelleen lukuvuoden aikana. Koulunkäyntiavustajan ja opettajan yhteistyö perustuu ammatilliseen vuorovaikutukseen ja yhdessä sovittaviin käytäntöihin. Työparityöskentelyn alussa luodaan joustavat toimintatavat ja sovitaan työn jakamisesta ottamalla huomioon kummankin vahvuudet.

Koulunkäyntiavustajan ja opettajan roolit ovat erilaiset. Opettajalla on vastuu opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja oppilasarvioinnista. Toimivan työparityöskentelyn edellytyksenä on molemminpuolinen luottamus ja työtehtäviin sitoutuminen.

Avustajaresurssien jakamista ohjaavat kriteerit:

- fyysinen rajoite
- turvallisuus
- sosiaaliset suhteet
- toiminnan ohjaus- oppimisvaikeudet - S2 -oppilaat.

Perheneuvola

Perheneuvola auttaa karkkilalaisten 0–12-vuotiaiden lasten kasvatukseen sekä sosiaaliseen ja tunne-elämän kehitykseen liittyvissä asioissa. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen perheneuvolan palvelu on luottamuksellista ja maksutonta. Perhe ottaa itse yhteyttä ohjaus- ja neuvontapuhelimeen. Kehottavilta tahoilta toivotaan kuitenkin perheen luvalla toimitettua kirjallista kuvausta siitä, millaisia haasteita lapsella on havaittu.

Perheneuvola sijaitsee Vihdissä, mutta alkukartoitus voi tapahtua myös Karkkilassa. Perheneuvola selvittää lapsen ja hänen perheensä tilannetta alkukartoituksella, jonka jälkeen perheneuvola tarjoaa tarpeen mukaan tarkempia tutkimusjaksoja sekä mahdollisesti yksilöllisiä hoidollisia jaksoja.

Perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä, jos vanhemmat tai esimerkiksi päivähoidon tai koulun henkilökohta tai opiskelijahuollon henkilökunta on huolissaan lapsen tunne-elämästä, käyttäytymisestä tai sosiaalisesta selviytymisestä. Lapsella on esimerkiksi merkittävää alakuloisuutta, ahdistuneisuutta, pelokkuutta, vihaisuutta, aggressiivista käyttäytymistä, sosiaalista eristyneisyyttä, itsetunnon haurautta, itsetuhoisuutta ja/tai antisosiaalista käyttäytymistä, kuten varastelua, tupakan/päihteiden käyttöä tai voimakasta auktoriteettien uhmaamista. Perheneuvolasta saa tukea myös perheen vuorovaikutussuhteiden ongelmissa tai pitkittyneen kriisitilanteen, kuten vanhempien eron tai vakavan onnettomuuden jälkeisessä tilanteessa.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen nuorisoasema

Nuorisoasema auttaa karkkilalaisia 13-17 -vuotiaita nuoria, toisen asteen opiskelijoita, lastensuojelun jälkihuoltonuoria sekä heidän perheitään tarjoamalla luottamuksellista keskusteluapua elämän solmukohdissa. Keskustelutukea voi saada esimerkiksi, jos nuorta ahdistaa tai masentaa tai hän kärsii yksinäisyydestä, peloista tai kiusaamisesta. Nuori voi tulla keskustelemaan ihmissuhde- tai kaveriasioista tai vanhempiin tai muihin perheenjäsenten välisistä suhteista. Nuorisoaseman palvelut ovat maksuttomia ja luottamuksellisia. Tapaamiset järjestetään joko terveysasemalla tai kouluilla Karkkilassa. Nuorisoasemalla työskentelee sosiaaliohjaaja ja psykiatrinen sairaanhoitaja. Nuori tai vanhemmat voivat itse ottaa yhteyttä puhelimitse tai tekstiviestillä varatakseen ajan tapaamiseen. Nuori voi ohjautua asiakkaaksi myös esimerkiksi koulun, terveydenhuollon, nuorisotyön tai lastensuojelun työntekijän tekemällä saatteella. Nuorisoasemalle nuori voi tulla yksin tai jonkun läheisen kanssa.

21

Karkkilan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma

Lastenpsykiatrian poliklinikka

HUS Lohjan sairaanhoitoalueen lastenpsykiatrian poliklinikka palvelee karkkilalaisia lastenpsykiatrasta erikoissairaanhoidoa tarvitsevia 0–12-vuotiaita lapsia ja heidän perheitään. Yksikön toimipiste sijaitsee Lohjalla.

Lohjan lastenpsykiatrian poliklinikka on ajanvarauspoliklinikka, jossa ei ole päivystystä. Hoitoon hakeutumiseen tarvitaan lääkärin lähete. Lähetteen saavuttua henkilökunta arvioi hoidon tarpeen lastenpsykiatrian kiireettömän erikoissairaanhoidon arviointilomakkeen avulla. Poliklinikalla arvioidaan lapsen ja perheen tuen sekä hoidon tarve ja pyritään etsimään keinoja tasapainoisen elämän turvaamiseen. Työryhmään kuuluvat kaksi lastenpsykiatria, kolme psykologia, viisi sairaanhoitajaa, toimintaterapeutti, sosiaalityöntekijä ja osastonsihteeri sekä yhteinen osastonhoitaja nuorisopsykiatrian kanssa. Lastenpsykiatrian poliklinikka tekee tiiviisti yhteistyötä kotikunnan perheneuvolan, sosiaali- ja koulutoimen sekä opiskelijahuollon kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään Lohjan sairaalan lastentautien poliklinikan kanssa. Poliklinikkakäynnit ovat maksuttomia.

Nuorisopsykiatrian poliklinikka

HUS Lohjan sairaanhoitoalueen nuorisopsykiatrian poliklinikat palvelevat karkkilalaisia 13–17-vuotiaita nuorisopsykiatrisen erikoissairaanhoidon tarpeessa olevia nuoria. Poliklinikat ovat ajanvarauspoliklikoita, jonne hakeudutaan lääkärin läheteellä. Nuorisopsykiatrian poliklinikalla on kolme työryhmää, joista yksi sijaitsee Lohjan keskustassa, yksi Vihdin Nummelassa. Tehostetun avohoidon työryhmä palvelee koko sairaanhoitoaluetta. Työntekijät tapaavat sekä nuorta että vanhempia, usein myös laajempaa verkostoa. Poliklinikkakäynnit ovat nuorelle maksuttomia.

Nuorisotyö

Nuorisotyön tavoite on tukea ja auttaa nuorta arjessa, sekä estää nuoren syrjäytymistä. Nuorisotyö on matalan kynnyksen palvelua, jonne nuoren on helppo tulla ja jossa on paikalla tuttu ja turvallinen aikuinen.

Etsivän nuorisotyön ja koulun yhteistyön tavoite on ennaltaehkäistä nuoren jäämistä toisen asteen koulutuspaikkojen ulkopuolelle. Koulun ja nuorisotyön yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää nuoren hyvinvoinnin kannalta.

Koulupoliisi

Karkkilan kouluille on nimetty oma koulupoliisi, jonka tehtävänä on tukea ja auttaa koulua turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Koulupoliisin tehtävä on luonteeltaan ennaltaehkäisevää, ja tarkoituksena on edistää turvallisuutta. Äkillisissä tilanteissa, joissa poliisi tarvitaan välittömästi koululle, otetaan yhteyttä yleiseen hätänumeroon (112).

Ankkuripoliisi

Ankkuripoliisin tehtävänä on tukea ja auttaa koulua turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Ankkuri-toiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen. Toimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat poliisi, sosiaalityöntekijä, nuorisotyöntekijä sekä psykiatrinen sairaanhoitaja.

6 Turvallinen arki

Turvallista arkea ohjaavat seuraavat toimintasuunnitelmat:

1. Pelastussuunnitelma:

Kouluilla on turvallisuutta koskevat toimintaohjeet. Turvallisuutta ohjaavia säädöksiä ovat pelastuslain- ja asetuksen edellyttämä ajan tasalla oleva pelastussuunnitelma. Kouluissa on turvallisuusvastaavat.

2. Kriisisuunnitelma

3. Kiusaamisen vastainen suunnitelma ja suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Opas: liite 1

4. Järjestyssäännöt/opetussuunnitelma

Käyttäytyminen ja seuraamukset, järjestyssäännöt. Käyttäytymiseen liittyvät seuraukset ja järjestyssäännöt kuvataan opetussuunnitelmassa.

5. Tasa-arvosuunnitelma

6. Poissaoloihin puuttuminen. Liite 2: Poissaoloihin puuttumisen malli.

7. Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa (Opetushallituksen julkaisu)

8. Lapsiin ja nuoriin kohdistuneiden väkivalta- ja seksuaalirikosepäilyjen selvittämisprosessi ja toimintaohjeita (päivitetty 31.8.2021)

7 Opiskeluhooltotyön toteuttaminen ja seuranta

Karkkilan opiskeluhoollon ohjausryhmä kehittää ja arvioi koulujen opiskeluhooltoryhmien toimintaa säännöllisesti.

Liite 1 Perusopetus: Kiusaamisen vastainen suunnitelma ja suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Turvallista arkea vahvistavia ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä

Järjestyssäännöt käsitellään jokaisen lukuvuoden alussa. Oppilaiden tulee tietää, mistä järjestyssäännöt löytyvät, tieto myös koteihin. Koulujen järjestyssäännöissä tulee olla maininta, että kiusaaminen on kiellettyä ja siihen puututaan aina.

Koulun toimintakulttuuri suhtautuu kielteisesti kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan. Kiusaamisen termin määrittely on tärkeää selventää.

Koko koulutasolla: Jokainen lukuvuosi aloitetaan esittelemällä koulun säännöt ja todetaan kiusaaminen kielletyksi.

Luokkatasolla: Sovitaan kuukauden jakso, jolloin opettaja käy luokassaan läpi kiusaamiseen liittyviä käsitteitä, KiVa-oppitunteja/ päivänavauksia yms. tehostetusti kaikille luokille, kiusaamiskyselyt/sosiogrammin laadinta (luokkaläpikäynnit), ohjeita avun hakemiseen jne). Käydään koulun säännöt läpi ja kaikki luokat laativat yhdessä säännöt omalle luokalle tai päivittävät niitä.

Säännöt auttavat sekä ennaltaehkäisemään kiusaamista, että puuttumaan siihen jämäkästi ongelmien jo alettua. Miettikää luokan kesken myös seuranta luokan omille säännöille. Muistutaan oppilaita heidän omasta roolistaan hyvän yhteisön rakentamisessa mm. erilaisuuden hyväksymisestä, heikompien tukemisesta, kiusaamiseen puuttumisesta ja avun pyytämisestä.

Järjestyssääntöjen päivittämisessä otetaan oppilaat mukaan tekemään/päivittämään koulun järjestyssääntöjä ja luokan omia sääntöjä (lapsilähtöisyys).

KiVa Koulu -toimenpideohjelma on kehitetty kiusaamisen vastaiseen työskentelyyn ja on tutkitusti yksi tehokkaimmin kiusaamista ehkäisevistä ohjelmista. KiVa Kouluissa on nimetty tiimi, joka vastaa sovitusti ohjelman mukaisista toimenpiteistä, mutta jokainen opettaja voi hyödyntää KiVa Koulu -materiaaleja opetuksessaan. Vuosittainen KiVa-kysely ja tulosten analysointi ja toimenpiteet.

Kodin ja koulun yhteistyö: Koulu on aktiivisesti yhteydessä koteihin tavoitteena luoda luottamuksellinen yhteistyön ilmapiiri. Näin ennaltaehkäistään ongelmien syntymistä ja helpotetaan molempinpuolista yhteydenottoa myös mahdollisissa ongelmatilanteissa.

Koulujen omat menetelmät mm. KouluKunnossa-hanke kouluunkiinnittymisen vahvistamiseksi ja koulupoissaolojen ehkäisemiseksi

Koulujen välinen yhteistyö sekä monialainen ja alueellinen yhteistyö: Koulujen välisellä yhteistyöllä voidaan mm. lisätä alueellista yhteisöllisyyttä, puuttua alueellisiin ilmiöihin sekä saada vertaistukea. Lisäksi alueelliset muut toimijat voivat olla työssä koulujen tukena, esimerkiksi nuorisotyö, seurakunta, yritykset ja yhdistykset.

Kummioppilastoiminta: Toiminnan tavoitteena on vahvistaa koulun yhteisöllisyyttä ja edistää uusien oppilaiden turvallista koulun aloittamista ehkäisemällä kiusaamista sekä yksinäisyyttä.

Ryhmyttäminen: Ryhmyttämistä tulee toteuttaa jokaisella luokalla suunnitelmallisesti, säännöllisesti ja aina tarvittaessa, esimerkiksi kun luokan ryhmydynamiikka muuttuu (uusi opettaja, uusia oppilaita). Aikuinen on vastuussa ryhmytyimisestä, sillä lasten oma ryhmytyminen mahdollistaa ei-toivotun ryhmytyymisen. Ryhmyttämistä toteutetaan oman luokan, eri luokkien ja koko koulun kesken.

Karkkilan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma: Liitteet

Oppilas- ja opiskelijahuoltotyö: Opiskeluhoultotyö on jaettu oppilashuoltolain mukaan seuraavasti: yksilökohtainen oppilashuolto ja yhteisöllinen oppilashuolto.

Pedagoginen asiantuntijaryhmä oppimisen järjestämistä koskevat asiat käsitellään pedagogisessa asiantuntijaryhmässä. Oppimisen pedagogisen tuen asiantuntijaryhmä keskittyy oppilaan oppimiseen, tuen järjestämiseen sekä kurinpidollisiin asioihin. Kaikki koulun luokat käydään läpi pedagogisen tuen osalta systemaattisesti vähintään kerran vuodessa.

Oppilaskunta: Jokainen oppilas kuuluu oppilaskuntaan. Oppilaskunnan hallitus on oppilaiden edustuksellinen yhteistyöelin, joka tekee aloitteita ja toimii virallisena oppilaiden äänen esijana sekä osallistuu yhteisten asioiden käsittelyyn. Oppilaskunnan hallituksessa on jokaisen luokan edustaja ja toimintaa ohjaa opetushenkilöstön edustaja(t).

Rikosilmoituksen ja/tai lastensuojeluilmoituksen teko, jos tarve vaatii. Ilmoituksen tekee ensisijaisesti se henkilö, jolla on paras tieto tapauksesta. Tarpeen mukaan sosiaalipäivystyksen konsultaatio lastensuojeluilmoituksen teosta. Konsultaatio päivystyspuhelimesta klo 8–16 p. 0444 675408 ja muina aikoina p. 112. Rikosasioissa voi konsultoida tarvittaessa oman koulun koulupoliisia.

Liite 2 Perusopetus: Kiusaamistapausten selvittämisen toimintamalli

Kiusaamisen määrittely:

Koulukiusaamisesta on kysymys silloin, kun sama oppilas (oppilaat) joutuu toistuvasti ja systemaattisesti toisen oppilaan (oppilaiden) negatiivisen toiminnan kohteeksi.

Kiusaaminen voi olla fyysistä tai henkistä, negatiivista sosiaalista toimintaa, sanallista tai hiljaista kiusaamista. Kiusattu/kiusatut ovat usein alisteisessa asemassa kiusaamistilanteessa.

Kiusaamista on se, että yhdelle ja samalle oppilaalle (oppilaille) aiheutetaan toistuvasti ja tahallisesti pahaa mieltä.

Kiusaamisesta ei ole kysymys silloin, kun kaksi tasaväkistä oppilasta riitelee tai tappelee keskenään. Kiusaamista ei myöskään ole satunnainen, milloin keneenkin kohdistuva negatiivinen toiminta. Näihinkin tilanteisiin koulussa aina puututaan.

Oppilaan oma kokemus on erittäin tärkeää, kun mietitään, onko kyseessä kiusaaminen. Jokainen tapaus, jonka oppilas kokee ahdistavana ja kiusaavana, on käsiteltävä kiusaamistapauksena ja on selvitettävä perusteellisesti.

Koulukiusaamisen kokemus ja sen vaikutukset yksilölle ja lähipiirille ovat kuormittavia ja raskaita. Kiusaaminen on määritelmänä hyvin monitulkintainen ja usein yksilöllinen kokemus. Aina ei myöskään ole yksiselitteisesti mahdollista nimetä erilaisissa konflikteissa kiusaajaa ja kiusattua vaan usein konflikteihin liittyy myös monia muita ihmisiä ja rooleja. Selvittämättömät konfliktit ja koulukiusaaminen lisäävät merkittävästi yksilöiden syrjäytymisriskiä.

Kiusaamista havaittaessa on jokainen koulun henkilökunnasta velvollinen puuttumaan siihen ja ohjaamaan asian käsittelyä eteenpäin. Huoltajat voivat ottaa kiusaamista epäiltäessä tai havaittaessa yhteyttä ensisijaisesti luokanopettajaan. Jos oppilas huomaa kiusaamista, hän voi mennä kertomaan koulussa kenelle tahansa aikuiselle, joka ohjaa asian käsittelyn tarvittaessa eteenpäin.

Tilanteesta tietoinen opettaja **haastattelee** kiusatun ja kiusaajan erikseen.

Opettaja **kirjaa** ylös kummankin osapuolen näkemyksen. Opettaja kirjaa haluamallaan tavalla esim. Wilmaan (muu toimenpide: tukivälilehti).

Kiusattu ja kiusaamiseen osallistunut/osallistuneet voivat osallistua **yhteiseen keskusteluun**. Keskustelu voidaan järjestää mikäli se sopii kiusatulle.

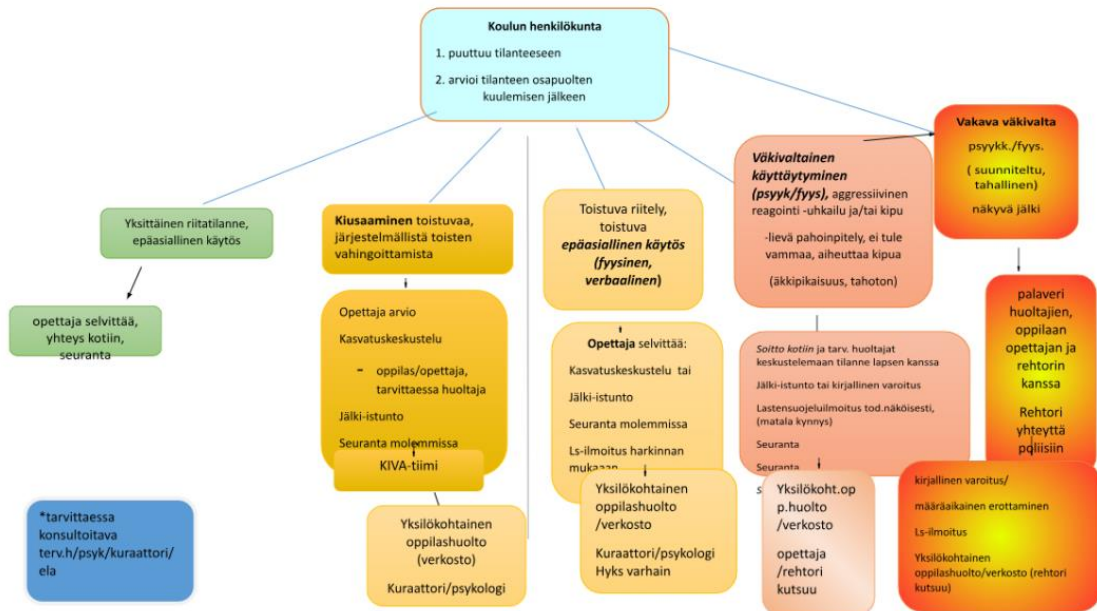
Osapuolet sopivat yhdessä tai erikseen, miten tästä jatketaan. Sopimus kirjataan ylös.

Kokoonnutaan tarkistamaan, ovatko sovitut asiat pitäneet.

Mikäli kiusaaminen tämän jälkeen vielä jatkuu, edetään selvityskaaviossa esitetyllä tavalla (kasvatuskeskustelu/KiVa-tiimi/ yksilökohtainen oppilashuolto).

Riita-, väkivalta- ja kiusaamistilanteiden selvityskaavio

päiv. 4.12.2023

Liite 3: Perusopetuksen poissaoloihin puuttumisen malli

Karkkilan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma: Liitteet

LIITE 4 Karkkilan lukion opiskeluhoitosuunnitelma

Karkkilan lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät lukiolaissa (714/2018) tarkoitetun koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Palveluiden järjestämisestä vastaavat Karkkilan kaupunki ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue (LUVN).

Koulu- ja oppilaitosyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen on osa opetusta ja perusopetuksen koulujen toimintakulttuuria, opiskelijahuoltoja sekä kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä. Lukiossa terveyden edistäminen on oman oppimisympäristön hyvinvoinnin, turvallisuuden edistämiseen liittyvää toimintaa, jota toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja kotien kanssa. Lukiolain (714/2018, 2 §) mukaisesti lukiokoulutuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Lisäksi koulutuksen tarkoituksena on antaa valmiuksia opiskelijoille elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

Karkkilan lukiossa toteutetaan opetussuunnitelman mukaista opiskeluhoolltoa. Opiskeluhoolto liittyy oppilaitoksen henkilöstön kasvatukseen ja opetustehtävään. Opiskeluhoolto on kaikkien lukioyhteisössä työskentelevien tehtävä. Lukion opiskeluhoollollista toimintaa johtaa rehtori.

Oppilaskuntaa kuullaan ennen suunnitelman vahvistamista (Lukiolaki 1268/2013, 27 §). Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Karkkilan lukion opiskeluhoolltosuunnitelma tarkistetaan vuosittain.

Karkkilan lukion opiskeluhoolltoryhmä

Karkkilan lukiossa toimii opiskelijahuolltoryhmä. Ryhmä on monialainen ja sitä johtaa rehtori. Ryhmään kuuluvat psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja. Ryhmään pyydetään sovittu koordinoiva erityisopettaja, muita opettajia ja asiantuntijoita. Ryhmän tehtävänä on suunnitella, kehittää, ohjata ja arvioida oppilaitoskohtaista yhteisöllistä opiskeluhoolltotyötä. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolltoryhmän keskeisenä tehtävänä on oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen.

Lukion yhteisöllinen opiskeluhoolto

Yhteisöllisen opiskelijahuollon lähtökohtana on opiskelijan ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Toteuttamisessa otetaan huomioon sekä aikuistuvan nuoren itsenäisyyden tukeminen että huoltajien osallistuminen. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä otetaan huomioon yhteistyö myös alueen muiden nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Opiskeluhoollon yhteisöllisen tuen tavoitteena on seurata lukiossa olevien erilaisten opiskelijoiden toimintaa yhteisötasolla. Tähän liittyvää tietoa saadaan myös yksilöllisistä ja opiskelijan kanssa käydyistä keskusteluista. Monet oppimisvaikeuksia tai syrjäytymistä aiheuttavat tekijät saavat alkunsa ryhmissä (esim. kiusaaminen, erilaiset klikit jne.). Myönteisen ryhmädynamiikan

Karkkilan kaupungin opiskeluhoolltosuunnitelma: Liitteet

tukeminen ja varhainen puuttuminen ryhmien toiminnan kielteisiin piirteisiin ovat tärkeitä yhteisöllisen oppilashuollon tehtäviä. Oppimisympäristön tulee antaa opiskelijalle mahdollisuuksia kasvaa ja oppia yksilönä sekä ryhmän jäsenenä.

Karkkilan lukion opiskeluhoito on osa esiopetuksesta perusopetukseen ja toiselle asteelle ulottuvaa jatkumoa. Opiskeluhoitoon toimivuutta ja yhteisiä käytänteitä arvioidaan ja kehitetään suunnitelmallisesti opetuksen järjestäjän toimesta. Kouluterveyskyselyt ja asiakastytyvyysskyselyt antavat informaatiota opiskeluhoitojen toimivuudesta.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön (Lukiolaki 1268/2013, 40 §). Siihen sisältyy fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämiseksi tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja se otetaan huomioon kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä.

Karkkilan lukion lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan osallisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta edistävät toimenpiteet. Yhteisölliseen opiskeluhoitoon kuuluu myös alueellinen yhteistyö. Karkkilan lukio tekee opiskeluhoitoon osalta yhteistyötä Karkkilan yhteiskoulun ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa.

Lukion turvallisuuden ja terveyden edistämisen periaatteet ja toimintamallit on kirjattu Karkkilan lukion järjestyssäännöissä ja Karkkilan lukion opiskeluhoitosuunnitelmassa. Näihin on kirjattu ohjeet siitä, kuinka koulun henkilöstön, opiskelijoiden ja myös kotien tulee eri tilanteissa menetellä.

Opiskeluhoitojen palvelujen järjestämisestä, yhteistyöstä ja eri tahojen kanssa sovituista vastuualueista löytyy tietoa Karkkilan kaupungin ja LUVN:n internetsivuilla. Tietoja käytetään soveltuvin osin myös lukiokoulutuksessa.

Lukion opiskeluhoitojen toimintaperiaatteet esitellään lukion kotisivuilla ja toimintasuunnitelmissa. Opiskeluhoitojen toimintaa esitellään lukion vanhempainilloissa ja yhteisissä tilaisuuksissa.

Lukion yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisen opiskeluhoitojen tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus. Toiminnassa otetaan huomioon opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoitoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoitoon sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §)

Oppilaanohjaaja kuulee 9. luokkalaisten huoltajia tiedonsiirtoon liittyvissä asioissa. Tiedonsiirtolomake ja oppimisen asiakirjat toimitetaan toisen asteen oppilaitoksiin, johon oppilas tulee valituksi. Yhteishaun tulosten varmistuttua kesäkuussa oppilaanohjaaja tavoittaa ne oppilaat, jotka tarvitsevat ohjausta lisähaun tekemisessä.

Karkkilan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma: Liitteet

LIITE 5 Karkkilan lukio: Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen kuolema

- Ilmoita asia rehtorille.
- Rehtori on yhteydessä menehtyneen lähiomaisiin.
- Ilmaistaan osanotto.
- Huomioidaan omaisten toivomuksia asian käsittelyssä mahdollisuuksien mukaan.
- Varmistaa perustietoja: mitä ja milloin on tapahtunut.
- Epäselvissä tilanteissa, esim. huhut liikenneonnettomuudesta, on tarpeen varmentaa tietojen todenperäisyys ennen niiden kertomista.
- Itsemurhatapauksissa on hyvä rohkaista omaisia siihen, että asiasta kerrotaan koulussa rehellisesti, sillä asia tulee yleensä tietoon kuitenkin.
- Rehtori suunnittelee yhteistyössä koulun kriisityötä tekevän henkilöstön (lähinnä oppilas-huoltoryhmän jäsenet) kanssa yleiset toimintalinjat.
- itsemurha- ja onnettomuustilanteissa on tärkeää tehdä yhteistyötä kaupungin yleistä kriisityötä tekevien ammattilaisten kanssa.
- Rehtori kertoo tapahtuneesta opettajille ja muulle henkilökunnalle.
- Opettajat kertovat asian luokissa.
- Opettajat keskustelevat luokan kanssa asian opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.
- Mikäli ryhmänohjaaja ei katso pystyvänsä aihetta käsittelemään, voi sen tehdä joku muukin luokkaa hyvin tunteva opettaja. On kuitenkin tärkeää, että keskustelussa on mukana joku luokalle entuudestaan tuttu ja turvallinen opettaja.
- Keskustelussa opettajan tukena voi olla mukana koulukuraattori tai terveydenhoitaja.
- Koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja ovat koululla niitä opiskelijoita varten, jotka tarvitsevat henkilökohtaisia keskusteluja.
- Koululla arvioidaan, onko opiskelijoita tai opiskelijaryhmiä, joita ohjataan jatkoavun piiriin.
- Huomioidaan rituaalit: suruliputus, luokassa kynttilä / kuva.

Muistotilaisuus

- Mahdollisuuksien mukaan päivän tai kahden kuluttua
- Mikäli menehtynyt kuuluu kirkkoon, voidaan tehdä yhteistyötä Karkkilan seurakunnan kanssa.
- Mikäli kuolema on tapahtunut loma-aikana, voidaan koulun alettua pitää yhteinen muistohetki.

Surunvalittelut ja hautajaiset

- Surunvalittelukukkien, adressin lähettäminen omaisille.
- Sovitaan omaisten kanssa, voivatko opiskelijat ja koulun edustajat osallistua hautajaisiin.

Opiskelijan lähiomaisen kuolema

- Samalla kun koulu saa tiedon opiskelijan lähiomaisen kuolemasta, kysytään kuinka perhe haluaa asiasta kerrottavan koulussa.
- Surevan nuoren keskittyminen ja koulusuoriutuminen on surun vuoksi vaikeaa. Surulle on annettava aikaa ja tilaa.
- Opettaja voi ohjata omaisensa menettäneen opiskelijan kouluterveydenhoitajan tai koulukuraattorin luo, jotka tarvittaessa huolehtivat jatkoavun saannista.

Karkkilan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma: Liitteet

Muut kriisitilanteet

- Käynnistetään välittömät pelastustyöt: ensiapu, hälytykset hätänumeroon 112.
- Tiedotetaan tapahtuneesta rehtorille.
- Varmistetaan, että tieto on oikea, mikäli tiedon luonteessa on epäselvyyttä.
- Rehtori kutsuu koulun kriisityötä tekevät koolle miettimään toimintalinjan.
- Otetaan yhteys kotiin (mikäli kyse yksittäisestä tai yksittäisistä opiskelijoista).
- Tieto opettajille.
- Opettajat kertovat asian opiskelijoille.
- Opiskelijoita ei saa lähettää kotiin järkyttävän onnettomuuden jälkeen ilman, että asiasta on keskusteltu koulussa.
- Rehtori vastaa yleisestä tiedottamisesta.
- Mahdollinen tiedote koteihin jaettavaksi.
- Muu tiedottaminen.
- Yhteys *Lasten ja nuorten työryhmään* (Oikean tahon keskustelisin laajemmassa ryhmässä)
- Yhteistyössä määritetään, tarvitaanko päivän tai kahden sisällä jälkipuintitilaisuus.
- Määritetään muu ammattiavun tarve.

Itsemurhauhkailut

- Itsemurhauhkailuihin suhtaudutaan aina vakavasti.
- Keskustele opiskelijan kanssa (lisäohje kriisikansiossa).
- Vie tieto välittömästi rehtorille, koulukuraattorille tai kouluterveydenhoitajalle. He varmistavat, että opiskelija saa tarvitsemansa tuen.
- Välittömässä uhkatilanteessa (et uskalla laskea opiskelijaa yksin kotiin)
 - Pyri saamaan itsellesi tilanteeseen työpari (kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, rehtori, muu opettaja)
 - Ota yhteys huoltajiin ja/tai hätänumero 112:een, jolloin ambulanssihenkilökunta tekee tilannearvion.

Tapaturmat

- Tapaturman sattuessa opettaja arvioi tilanteen.
- Lievät vammat esim. pienet haavat hoidetaan koulussa.
- Mikäli vamman vakavuudesta on pienintäkään epäilystä, lähetetään oppilas terveydenhoitajan tarkistettavaksi. Erityisesti päähän tai hampaisiin kohdistuneet iskut on otettava aina vakavasti.
- Ellei terveydenhoitaja ole tavoitettavissa tai mikäli tarvitaan jatkotutkimuksia, lähetetään opiskelija terveyskeskukseen.
- Kaikki tapaturmat, joissa on annettu hoitoa tai tarkkailtu opiskelijaa, kirjattava ylös.

Kuljetus ja tiedotus

- Huolehditaan, että opiskelija pääsee terveyskeskukseen.
- Kaikki Karkkilassa koulua käyvät hoidetaan asuinpaikasta välittämättä.
- Päivystykseen ilmoitettava, että opiskelija on tulossa (soitto/lähete opiskelijan mukaan).
- Kerro, mitä on tapahtunut ja kuka on tulossa (nimi ja syntymäaika)
- Terveyskeskus huolehtii opiskelijan paluukyydin järjestämisestä.
- Tapaturmasta on ilmoitettava huoltajalle mahdollisimman pian.

Tapaturmasta on täytettävä tapaturmavakuutuskaavake

- Tapaturmavakuutus korvaa matkan.
- Kaavakkeeseen on pyydettävä huoltajan allekirjoitus tietojen luovuttamisen sallimiseksi.

Karkkilan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma: Liitteet

- Kaavake toimitetaan täytettynä koulutoimistoon.

Tapaturman jälkihoito lääkärin ohjeen mukaan

- vanhempien vastuulla
- opiskelijan on toimitettava saamansa lääkärintodistus kouluterveydenhoitajalle

Väkivalta

Koulussa tapahtuva väkivallalla uhkaaminen, väkivaltainen käyttäytyminen

- pyritään rauhoittamaan tilanne
- pyritään turvaamaan muiden turvallisuus / väkivaltaisesti käyttäytyvän opiskelijan oma turvallisuus
- haetaan / haetutetaan tarvittaessa muuta henkilökuntaa avuksi
- tieto rehtorille
- tieto asianosaisten vanhemmille
- väkivaltatilanne selvitetään ja sovitellaan
- mahdolliset kurinpitoseuraamukset
- vakavissa ja / tai toistuvissa väkivaltatilanteissa ilmoitus poliisille ja lastensuojeluviranomaisille
- arvioidaan opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa opiskeluhuollollisten toimien tarve
- mikäli työntekijä on loukkaantunut, yhteys työterveyshuoltoon ja rikosilmoituksen tekeminen

Ulkopuolisen henkilön väkivaltainen käyttäytyminen koulussa

- pyritään rauhoittamaan tilanne
- tilanteen vaatiessa soitetään poliisi paikalle hätänumerosta 112
- opettaja, rehtori ja oppilashuoltoryhmä arvioivat jatkotoimenpiteiden tarpeen.

Koulukiusaaminen

Koulukiusaamisella tarkoitetaan, että joku opiskelija joutuu toistuvasti kiusaamisen kohteeksi. Kiusaaja voi olla yksi tai useampia. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista, pilkkaamista, ilveilyä, toisen tavaroiden luvaton ottamista tai rikkomista, yksin jättämistä, perättömien juttujen kertomista takanapäin tai mitä tahansa toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Kiusaaminen on tahallista toimintaa.

Kiusaamisesta ei ole kysymys, kun kaksi tasaväkistä opiskelijaa riitelee tai tappelee keskenään. Kiusaamista eivät myöskään ole satunnaiset, milloin kehenkin kohdistuvat hyökkäykset. Kiusaamista on se, että yhdelle ja samalle opiskelijalle aiheutetaan toistuvasti pahaa mieltä.

Opettajan on puututtava välittömästi kaikkiin havaitsemiinsa tai epäilemiinsä kiusaamistapahtumiin. Jokainen selvittely on kirjattava ylös ja aina on sovittava seurannasta.

Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (Lukiolaki 714/2018, 40 §).

TOIMENPITEET KIUUSAAMISTAPAUKSISSA

OPETTAJA

1. puuttuminen: selvittely, sovittelu
2. opettaja kirjaa selvittelyn ylös

Karkkilan kaupungin opiskeluhuoltosuunnitelma: Liitteet

3. tieto ryhmänohjaajalle, jos kiusaaminen jatkuu

↓

RYHMÄNOHJAAJA

1. selvittely, sovittelu
jos kiusaaminen jatkuu

↓

REHTORI,

RYHMÄNOHJAAJA

ja/tai KURAATTORI

1. sovittelu

2. tieto kotiin, jos alle 18-vuotias opiskelija

LIITE 3. Karkkilan kaupungin liikenneturvallisuussuunnitelma

Suunnitelman sisältö

Viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma on konkreettinen työkalu, jossa on kuvattu liikenneturvallisuuden keskeiset ongelmat, liikenneturvallisustyön ja viisaan liikkumisen tavoitteet sekä toimenpiteet tuleville vuosille. Suunnitelma laadittiin yhteistyössä Karkkilan kaupungin, Uudenmaan ELY-keskuksen, Liikenneturvan ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen kanssa.

Suunnitelman tavoitteena oli laatia Karkkilan kaupungin alueelle toteutusmahdollisuksiltaan realistinen ja sopivasti toimintaa ohjaava suunnitelma viisaiden liikkumistapojen edistämiseksi ja liikenneturvallisuuden parantamiseksi sekä käynnistää liikenneturvallisuuksiryhmän toiminta uudelleen. Suunnitelmassa esitettyjen painopisteiden ja toimenpiteiden avulla pyritään saamaan

liikenneonnettomuuksien määrä valtakunnallisten tavoitteiden mukaiseen laskuun sekä kestävien kulkumuotojen kulkutapaosuus suuremmaksi. Liikennekuolemien ja loukkaantumisten määrän vähentämisen ohella on tärkeää parantaa myös koettua liikenneturvallisuutta, joka vaikuttaa keskeisesti ihmisten elämänlaatuun.

Liikenneturvallisuuden sekä liikenneturvallisuuksiryhmän nykytilaa kartoitettiin asiantuntijoille, koululaisille, ja hallintokunnille suunnatuilla kyselyillä, onnettomuus-tarkasteluilla sekä kansalaisaloitteiden analyysillä. Kartoituksissa esiin nousseisiin ongelmiin suunniteltiin toimenpiteitä ja ratkaisuja niin liikenneympäristön parantamisen kuin liikennekasvatuksen ja viestinnän keinoin. Koottu aineisto löytyy Karkkilan internet-sivuilta.

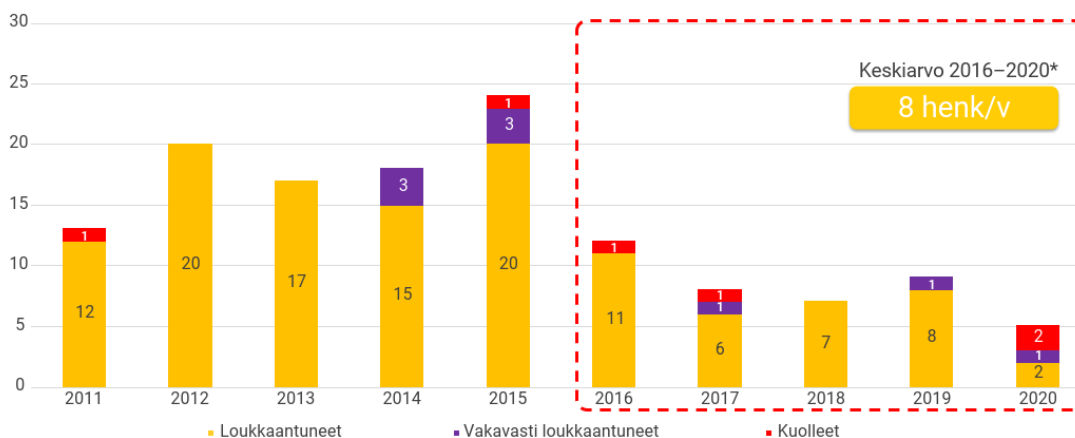
Liikenneturvallisuustilanne

Tilastokeskuksen tieliikenneonnettomuustilaston mukaan Karkkilassa tapahtui vuosina 2016–2020 keskimäärin 16 tieliikenneonnettomuutta vuosittain. Onnettomuuksista 6 johti henkilövahinkoon ja niissä menehtyi keskimäärin yksi ja loukkaantui 7 henkilöä vuosittain. Karkkilan alueella tapahtuneista tieliikenneonnettomuuksista aiheutui laskennallisesti 4,5 miljoonan euron vuosittaiset kokonaiskustannukset yhteiskunnalle.

Koko maan keskiarvoon verrattuna Karkkilassa tapahtui keskimääräistä vähemmän onnettomuuksia jalankulkijoille ja pyöräilijöille sekä autoilijoille,

kun taas mopoilijoiden ja moottoripyöräilijöiden osuus onnettomuuksiin joutuneista oli keskimääräistä suurempi. Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuoret (15–20-vuotiaat) ovat voimakkaasti yliedustettuina onnettomuustilastoissa ikäryhmän kokoon verrattuna. Myös työikäisten osuus (25–64-vuotiaat) on ikäryhmän kokoon verrattuna suurempi. Kaksi kolmasosaa (65 %) henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista tapahtui maanteillä, joista korostui valtatie 2. Maanteillä tapahtui eniten eläin-, liittymä- ja kohtaamisonnettomuuksia. Kaduilla ja yksityisteillä puolestaan jalankulku- ja pyöräilyonnettomuuksia sekä mopo- ja yksittäisonnettomuuksia.

Liikenteessä kuolleet ja loukkaantuneet Karkkilassa vuosina 2011–2020

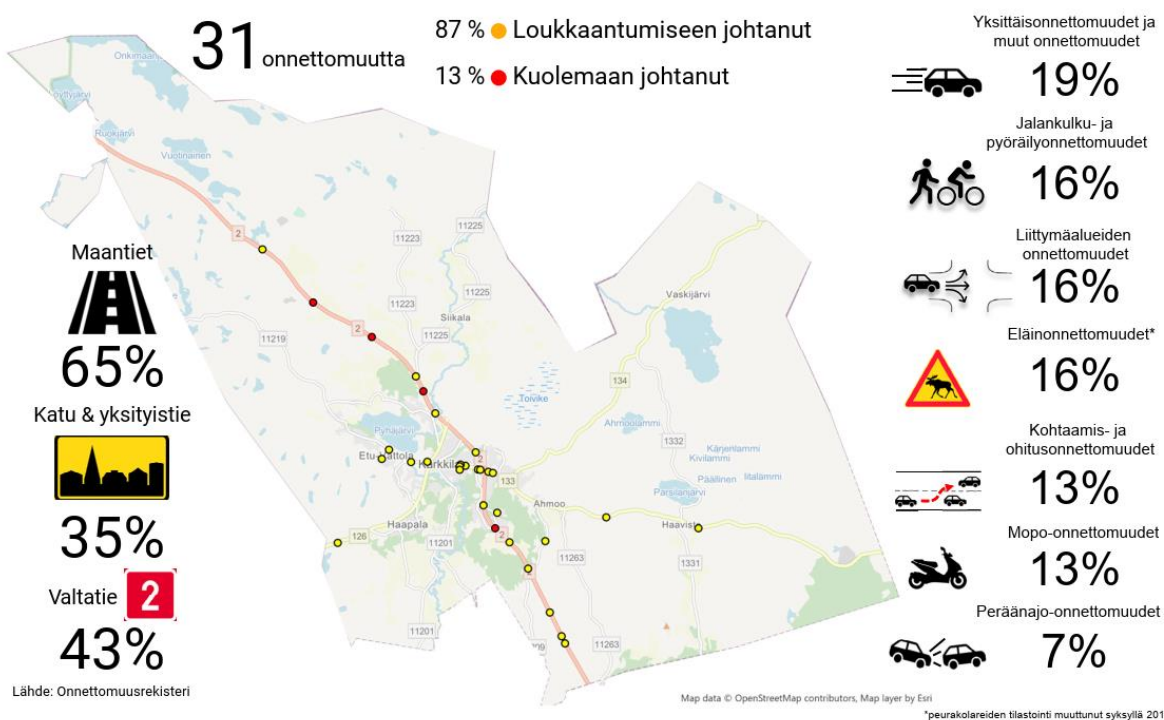
Lähde: Tilastokeskus * Yksityis- ja katuverkolla on tapahtunut viimeisen viiden vuoden aikana merkittävästi aiempaa vähemmän henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia.

Asiantuntijoille suunnatussa liikenneturvallisuus-kyselyssä lähes puolet vastaajista piti ylinopeuksia ja mopoilijoiden tempuilua yleisimpinä ja vakavimpina liikennerikkomuksina Karkkilassa. Myös heijastimien käyttämättömyys pimeällä liikuttaessa nousi esiin. Yleisimmiksi syiksi rikkomuksiin nähtiin välinpitämättömyys ja ajattelemattomuus. Kyselyn vastaajat olivat huolissaan erityisesti nuorten lasten liikenneturvallisuudesta Karkkilassa. Tärkeimmäksi liikenneturvallisuutta edistäväksi tekijäksi nostettiin vanhempien ja muiden aikuisten toimiminen esi-

merkinä liikenteessä. Liikenneympäristön ongelmakohtia kirjattiin 45 kpl ja ne sijoituivat pääosin Karkkilan keskustaan.

Koululaisille ja toisen asteen oppilaille suunnattuun kyselyyn vastanneet toivoivat lisää kävely- ja pyöräilyväyliä, parempaa talvikunnossapitoa ja valaistusta koulureittiensä varrelle. Moni vastaaja kertoi, että aikuisten esimerkki ja liikenneturvallisuudesta keskusteleminen kannustaisivat liikkumaan turvallisemmin. Kouluihin toivottiin lisää liikennekasvatusta.

Henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet 2016–2020

Onnettomuuskustannukset (keskiarvo 2016–2020)

Liikenneonnettomuuksista aiheutuvat kustannukset vuosittain

€ **4,5 M€**

Joista Karkkilan kaupungille kohdistuvien kustannusten osuus vuosittain

€ **0,9 M€**

Lähde: Tieliikenteen onnettomuuskustannusten tarkistaminen, Trafi 2016 ja Valmixa 2006

Tavoitteet ja painopisteet

Karkkilaan asetetun liikenneturvallisuusvision lähtökohtana on valtakunnallinen visio. Vision tueksi on asetettu määrällisiä tavoitteita, jotka on johdettu valtakunnallisten liikenneturvallisuustavoitteiden ja strategioiden pohjalta.

Karkkilan visio ja tavoitteet

- Kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua liikenteessä Karkkilassa.
- Tavoite vähentää liikennekuolemia ja vakavia loukkaantumisia 50 prosenttia vuoden 2020 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Kuoleet Ka 2016–2020 Tavoite 2030

† 1 → 0

Loukkaantuneet Ka 2016–2020 Enintään vuonna 2030

♿ 7 → 3

Vakavasti loukk. Tavoite 2030

1 → 0

Visio ja määrällisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä toimintaa ohjaamaan Karkkilaan sovittiin painopistealueet sekä seurantamittarit.

Painopisteet:

1. Koululaisten ja nuorten liikenneturvallisuus parantuu
2. Työikäisten liikenneturvallisuus parantuu
3. Ikääntyneiden turvallinen liikkuminen lisääntyy
4. Turvallisen kävelyn ja pyöräilyn suosio kasvaa

Liikenneturvallisuustilanteen ja liikenneturvallisuustyön seurantamittarit

* Kaaviossa on esitetty koko suunnitelmakauden mittarit, kaikkia mittareita ei seurata vuosittain.

Liikenneturvallisuustyön organisointi

Liikenneturvallisuutta voidaan edistää vaikuttamalla liikkujiin, liikenneympäristöön ja liikkumisvälineisiin. Liikenneturvallisuuden parantaminen edellyttää laajaa keinovalikoimaa ja siksi myös monien eri tahojen yhteistyötä. Samanaikaisesti tarvitaan käyttäytymiseen, tietoihin ja taitoihin, maankäyttöön, liikenneympäristöön ja liikkumisvälineisiin kohdistuvia toimia sekä liikenteen valvontaa. Liikenneturvallisuuteen vaikuttaminen edellyttää suunnitelmallista ja pitkäjänteistä työtä.

Liikenneturvallisuussuunnitelman myötä Karkkilan on perustettu poikkihallinnollinen liikenneturvallisuusryhmä, joka luo perustan kaupungissa tehtävälle liikenneturvallisuustyölle. Liikenneturvallisuusryhmä käsittelee niin liikenneympäristöön, liikennekasvatukseen ja viestintään kuin valvontaan liittyviä asioita ja toimenpiteitä. Ryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa ja siinä on edustajat kaupungin eri hallinnonaloilta, sidosryhmistä ja viranomaisilta.

Ryhmän kokoonpano on esitetty seuraavalla sivulla.

Liikenneturvallisuusryhmän tehtävänä on:

- koordinoida kaupungin liikenneturvallisuustyötä,
- kannustaa ja aktivoida kaupungin hallinnonaloja sekä muita tahoja liikenneturvallisuustyöhön,
- lisätä eri tahojen yhteistyötä liikenneturvallisuustyössä,
- käsitellä ajankohtaisia liikenneturvallisuusaiheita,
- tiedottaa asukkaita ja kaupungin päättäjiä liikenneturvallisuustilanteesta ja -työstä sekä
- seurata kaupungin liikenneturvallisuustyötä ja tilannetta.

Päätöksentekijät ovat keskeisessä asemassa, kun ennaltaehkäisevälle liikenneturvallisuustyölle suunnitellaan ja varataan resursseja. Kaupungin liikenneturvallisuustyöstä ja liikenneturvallisuustilanteesta, kuten onnettomuuksista sekä niiden aiheuttamista kustannuksista, on tärkeää viestiä säännöllisesti päättäjille, jotta heillä on riittävästi tietoa päätöksenteon tukena. Lisäämällä päätöksentekijöiden ymmärrystä liikenneturvallisuustyöstä ja -tilanteesta voidaan myös lisätä heidän arvostustaan ja sitoutumistaan liikenneturvallisuuden edistämiseen.

Liikennekasvatus ja viestintä

Liikkumisen turvallisuutta ja vastuullisuutta pyritään lisäämään vaikuttamalla liikennekäyttäytymiseen kasvatuksen ja viestinnän keinoin. Liikkuajat tarvitsevat riittävät tiedot ja taidot liikkuaan turvallisesti eri ikävaiheissa kulkutavasta riippumatta. Liikennekasvatus ei ole pelkästään uuden opettamista, vaan ajankohtaisista liikenneturvallisuusaiheista tulee myös muistuttaa säännöllisesti sekä pitää niitä esillä viestinnän keinoin. Kaupungilla on merkittävä rooli liikennekasvatus- ja viestintätyössä, sillä se tavoittaa kaikki asukkaat yhdessä tai useammassa elämänvaiheessa.

Kaupungin hallintokunnille ja muille Karkkilassa liikenneturvallisuustyötä tekeville on koottu liikennekasvatuksen ja viestinnän vuosikellot, jotka tarjoavat konkreettisia ideoita ruohonjuuritason työn toteuttamiseen. Vuosikelloihin on koottu esimerkiksi erilaisia koulutuksia, tapahtumia, tilaisuuksia ja toimintatapoja.

Parhainta liikenneturvallisuustyö on silloin, kun sitä tehdään osana arjen perustyötä. Liikenneturvallisuuden edistäminen ei useinkaan ole erillistä toimintaa, vaan se on tapa toimia. Liikenneturvallisuusasioiden esille nostaminen vaikkapa arjen kohtaamisissa ei vaadi suuria resursseja, mutta sillä voi olla suuria vaikutuksia.

Karkkilan kaupungin liikenneturvallisuusryhmässä on mukana edustajat seuraavilta tahoilta:

- Karkkilan kaupunki:
 - hallinto ja viestintä
 - kaupunkikehitys
 - liikennesuunnittelu
 - matkailu ja vapaa-aika
 - nuorisotyö
 - työsuojelu
 - varhaiskasvatus
- Karkkilan Latu ry
- Karkkilan Seudun Invalidit ry
- Liikenneturva
- Länsi-Uudenmaan poliisilaitos
- Uudenmaan ELY-keskus

Esimerkkejä liikennekasvatuksen ja viestinnän toimenpiteistä:

- Liikenneturvallisuusmateriaalit tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään kaikissa hallintokunnissa.
- Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstölle järjestetään Liikenneturvan tarjoamia verkkokursseja tai liikenneturvallisuuskoulutuksia, jotta he voivat ottaa liikenneturvallisuusaiheita esiin arjen toiminnassa lasten ja huoltajien kanssa.
- Liikenneturvallisuus on osa opetusta sekä perusopetuksessa että toisella asteella. Oppilaiden kanssa tehdään vuoden ympäri ajankohtaan sopivia tehtäviä ja harjoituksia.
- Kaupunki vinkkaa aktiivisesti paikallismedialle liikenneturvallisuusaiheista.
- Kaupungin työntekijöitä kannustetaan turvavarusteiden käyttöön esimerkiksi erilaisten kilpailujen ja haasteiden kautta. Kaupunki esim. panostaa liukkaan kauden kynnyksellä henkilöstönsä liukastumisen torjuntaan järjestämällä tietoisuutta sekä jakamalla liukasteita.

Opastusta, vinkkejä ja hyödyllisiä aineistoja **Kuntien liikenneturvallisuustyön käsikirjasta:**
www.liikenneturva.fi > Kuntaopas – Kuntien liikenneturvallisuustyö

Liikenneympäristön parantaminen

Liikenneympäristön toimenpideohjelma laadittiin yhteistyössä ELY-keskuksen ja kaupungin teknisen toimen kanssa. Lähtökohtana oli kustannustehokas sekä realistinen toimenpideohjelma, jossa keskityttiin ongelmallisimpien ja onnettomuusherkeimpien kohteiden parantamiseen. Toimenpideohjelmassa kiinnitettiin huomioita kestävien liikkumismuotojen edistämiseen ajoneuvoliikenteen olosuhteita unohtamatta. Toimenpideohjelma voi ajan saatossa muuttua uusien parannustarpeiden noustessa esille tai vanhojen tarpeiden poistuessa. Ohjelma toimii tienpitäjien taustatyökaluna.

Liikenneympäristön toimenpiteiden suunnittelu pohjautui laajaan nykytila-analysiin, joka sisälsi asiantuntija- ja koululaiskyselyt, aloitetarkastelun sekä kattavan onnettomuusanalyysin. Liikenneympäristön toimenpideohjelmaa työstettiin ja tarkennettiin maastokäynneillä sekä liikenneympäristön suunnittelupalaverissa. Rajalliset resurssit ja suunnitelman painopistealueet ohjasivat toimenpiteiden määrittelyä sekä priorisointia.

Liikenneympäristön toimenpiteet on asetettu kolmeen eri kiireellisyysluokkaan ja niiden edistämisestä vastaa joko Karkkilan kaupunki tai ELY-keskus. Kaikkien toimenpiteiden yhteenlaskettu kustannusarvio on noin. 4 miljoonaa euroa. Kustannusarviot ovat suuntaa antavia ja osa toimenpiteistä vaatii jatkosuunnittelua. Myös toimenpidelistoissa esitetyt kiireellisyysluokat ovat suuntaa antavia ja voivat muuttua esimerkiksi yleisen taloustilanteen tai hankkeen vaatiman erillisrahoituksen vuoksi.

Maanteiden toimenpiteiden laskennallinen henkilövahinko-onnettomuuksien vähenemä on 0,1 onnettomuutta vuodessa. Katuverkon toimenpiteiden osalta vastaavaa laskennallista menetelmää vaikutusten laskemiseksi ei ole, mutta erityisesti kevyen liikenteen ja koulujen ympäristöjen toimenpiteillä on merkittävä vaikutus sekä koettuun että todelliseen liikenneturvallisuuteen. On kuitenkin huomioitava, että liikenneympäristöön kohdistetut toimenpiteet eivät yksistään riitä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen, vaan tämä vaatii pitkäjänteistä ja kokonaisvaltaista liikenneturvallisuustyötä.

Kustannukset kiireellisyysluokittain

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	Kiireellisyysluokka 1 2022–2023		Kiireellisyysluokka 2 2024–2027		Kiireellisyysluokka 3 2028 –>		YHTEENSÄ	
	€	kpl	€	kpl	€	kpl	€	kpl
ELY	35 600	9	75 400	4	1 075 000	3	1 186 000	16
Kaupunki	25 500	10	590 000	18	2 300 000	4	2 915 500	32
YHTEENSÄ	61 100	19	665 400	22	3 375 000	7	4 101 500	48

Keskeisiä toimenpide-ehdotuksia:

- Keskusta-alueen liikenneturvallisuuden parantaminen (tien ylitysten turvallisuus ja nopeuksien hillintä):
 - Keskuskatu / Tammelantie / Turuntie
 - Tammelantie / Harjukatu
 - Keskuskatu / Huhdintie
 - Turuntie / Takkointie
 - Valtatie / Keskuskatu
 - Valtatie / Pusulantie
 - Torin ympäristö

- Nyhkälän koulun ympäristön liikenneturvallisuuden parantaminen
- Tuorilan koulun saattoliikennejärjestelyiden parantaminen
- Pusulantien tien ylitysten liikenneturvallisuuden parantaminen ja nopeuksien hillintä

Aineistot ladattavissa:

<https://www.karkkila.fi/sivut/FI/Liikenneturvallisuus>

Jatkotoimenpiteet ja seuranta

Suunnitelmatyön valmistumisen jälkeen koittaa tärkeä vaihe: suunnitelman toteuttaminen käytännössä. Esitettyjen toimenpiteiden toteutuksesta ovat vastuussa useat tahot, ensisijaisesti kaupungin eri hallinnonalat.

Karkkilan liikenneturvallisuusryhmä on avainasemassa suunnitelman käytäntöön viemisessä ja toteutumisen seurannassa. Ryhmä ei yksinään toteuta kaikkia esitettyjä toimenpiteitä, mutta pystyy monin tavoin edistämään niitä. Koska Karkkilan liikenneturvallisuusryhmä on juuri perustettu, sen on tärkeää vakiinnuttaa omat toimintatapansa ja varmistaa siten ryhmän toiminnan aktiivisuus ja jatkuvuus. Liikenneturva ja muut asiantuntijajäsenet tukevat ja aktivoivat ryhmän toimintaa. Lisäksi suunnitelman valmistuttua ryhmää avustaa ulkopuolinen liikenneturvallisuuskoordinaattori.

Liikenneturvallisuustyössä tarvitaan aitoa kiinnostusta aiheeseen. Liikenneturvallisuussuunnitelmasa esitetyt toimenpiteet vaativat lisäksi konkreettisia resursseja – rahaa ja henkilötyötä. Suunnitelma tulee sen vuoksi käsitellä ja tarpeen mukaan hyväksyttävä niillä tahoilla, jotka päättävät toiminnan resursseista.

Käytännön työn kannalta on tärkeää, että johto tukee ja kannustaa työntekijöitä liikenneturvallisuustyössä. Liikenneturvallisuus tulisi myös jatkossa sisällyttää suunnitelmiin ja asiakirjoihin, jotka ohjaavat käytännön työn sisältöä sekä toiminnan resursseja.

Suunnitelman valmistuttua:

- Liikenneturvallisuussuunnitelma käsitellään ja hyväksytään kaupunginvaltuustossa.
- Liikenneturvallisuusryhmä käynnistää toimintansa ja sopii yhteiset toimintatavat.
- Suunnitelma-aineistot kootaan kaupungin internetsivuille.
- Suunnitelmasta tiedotetaan kaikilla hallinnonaloilla kaupungin organisaatiossa ja kuntayhtymässä sekä paikallismedian kautta asukkaille ja yrityksille.
- Kaupungin henkilöstö sekä sidosryhmät sitoutetaan suunnitelman toteuttamiseen.
- Asetetut liikenneturvallisuustavoitteet huomioidaan ja linkitetään kaupungin muihin suunnitelmiin.
- Käynnistetään suunnitelman toteutumisen sekä liikenneturvallisuustilanteen ja -työn seuranta.

Uudenmaan elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
Opastinsilta 12 A, 2. kerros
PL 36, 00521 HELSINKI
puh. 0295 021 000
www.ely-keskus.fi/uusimaa

Taitto: Hanna Aalto • Kuvat: Aleksii Krankka • Kartta: © OpenStreetMap (and) contributors, CC-BY-SA • 3.2022

www.ely-keskus.fi

Karkkilan liikennekasvatuksen ja viestinnän toimintaohjelma

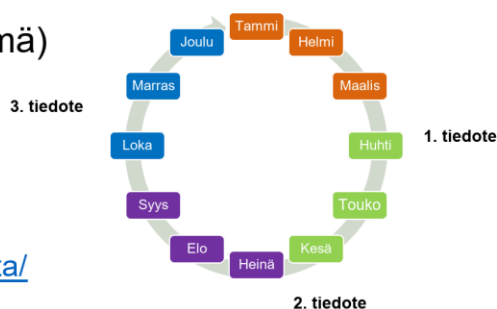
Karkkilan viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma 2021

Viestintä liikenneturvallisuustyön tukena

- Kaupunki (+ liikenneturvallisuusryhmä) viestii somessa ja verkkosivuillaan ajankohtaisista liikenneturvallisuusaiheista sekä tapahtumista ja tilaisuuksista.

- <https://www.liikenneturva.fi/ajankohtaista/>
- <https://www.flickr.com/photos/liikenneturva>

- Koordinaattori tukee viestintää ja auttaa tuomaan Karkkilan näkökulmaa ajankohtaisiin aiheisiin.

Vuosikellot

- Hallintokunta-kohtaiset vuosikellot tarjoavat konkreettisia ideoita ruohonjuuritason työn toteuttamiseen.
- Vuosikelloihin on koottu ideoita laajasti useamman vuoden ajalle, joten tarkoituksena ei ole, että kaikki toteutettaisiin yhden vuoden aikana. Liikenneturvallisuusryhmä yhdessä suunnittelee toimintaa kullekin vuodelle.

3

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

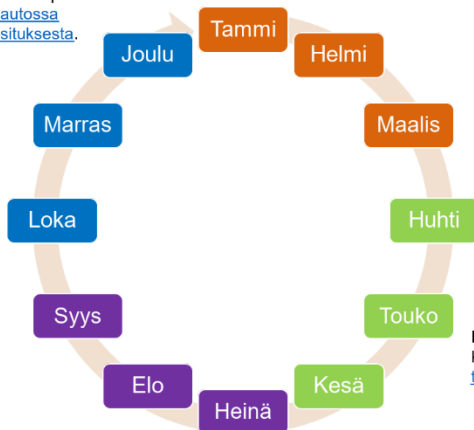
Neuvola

Lapsen kuljettaminen autossa

Keskustellaan tai tarjotaan tietoa lapsen [turvallisesta kuljettamisesta autossa](#) sekä [uudesta turvaistuinsuosituksesta](#).

Heijastimen käyttö

- Julisteet aulaan ja muistutus [heijastimen käytöstä](#)
- Heijastinpäivä 1.10.
- Heijastintempaus (ks. esim. [Itä-Savon tempaus](#))

Materiaalien tarkistus ja tilaus

Tilataan neuvolassa jaettavaksi [Lapsi autossa](#) -esitteitä sekä [Lapsi liikenteessä](#) -materiaaleja.

Henkilökunnan osaamisen tarkistus

Liikenneturvalta tilataan liikenneturvallisuuskoulutusta tarvittaessa. Lisätietoja: meeri.sorjonen@liikenneturva.fi.

Lapsen kuljettaminen pyörän kyydissä

Keskustellaan tai tarjotaan tietoa lapsen [turvallisesta kyydittämisestä pyörällä](#).

Liikenneturvallisuusyhteistyö neuvoloissa

Lasten tapaturmia voidaan ehkäistä ja neuvoloilla on tärkeä rooli lasten liikenneturvallisuuden edistämässä. Lasten vanhemmat luottavat neuvoloihin asiantuntevan tiedon lähteenä. Neuvolasta kysytään tietoa lasten turvallisesta liikkumisesta liikenteessä sekä lasten turvallisesta kuljettamisesta. Lue lisää [Liikenneturvan sivulta](#).

4

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Varhaiskasvatus

Opetusmateriaaleja
 • [Opetusmateriaaleja Liikenneturvan sivuilla](#)

Heijastimen käyttö

- Heijastinpäivä 1.10., ohjelmaksi esim. heijastinsuunnistus tai [heijastimen tuunaus](#) lasten kanssa

Vanhempainillat

Käydään läpi:

- Kypärän käyttö (aikuiset ja lapset käyttävät)
- Turvaistuimen käyttö
- Turvallinen saattoliikenne (yhteistyössä tekn. toimi / liikennejärjestelyt)
- Auton vapaapäivä: vaihtoehdot autolla kuljettamiselle

Henkilökunnan koulutus ja materiaalit

- Varhaiskasvattajille on tarjolla uusi verkkokurssi ja Teams-koulutuksia. Lisätietoja: meeri.sorjonen@liikenneturva.fi.
- Liikenneturvalta tilataan tarpeen mukaan liikenneturvallisuuteen liittyvää [materiaalia](#), kuten esitteitä jaettavaksi vanhemmille ja julisteita päiväkodin seinälle.

Liikenneaiheisia satuja

Vuodenaikoihin liittyviä [satuja](#) voi lukea yhdessä lasten kanssa.

Pyöräilykypärän käyttö

- Tehdään yhdessä kypärätesti kananmunalla. [Liikenneturvalta tilattavan styroksisen pienoiskypärän](#) avulla voi havainnollisesti osoittaa lapsille, mitä hyötyä kypärästä on pyöräilijälle.

5

Esiopetus

Heijastimen käyttö

- Heijastinpäivä 1.10., ohjelmaksi esim. heijastinsuunnistus tai [heijastimen tuunaus](#) lasten kanssa

Liikenneturvallisuusviikko viikolla 37

- [Liikenneturvan materiaalit](#)

Ohjeistus koulumatkaliikumisesta ja saattoliikenteestä

Ohjeistetaan esiopetuksen alkaessa lapsia ja heidän vanhempiaan esikoulumatkan kulkemisesta ja saattoliikenteestä. Yhteistyössä tekninen toimi.

6

Kotipihakävely

- Lasten kanssa toteutettava [kotipihakävely](#) valmentaa tulevaa koulumatkaa varten

Pyöräilykypärän käyttö

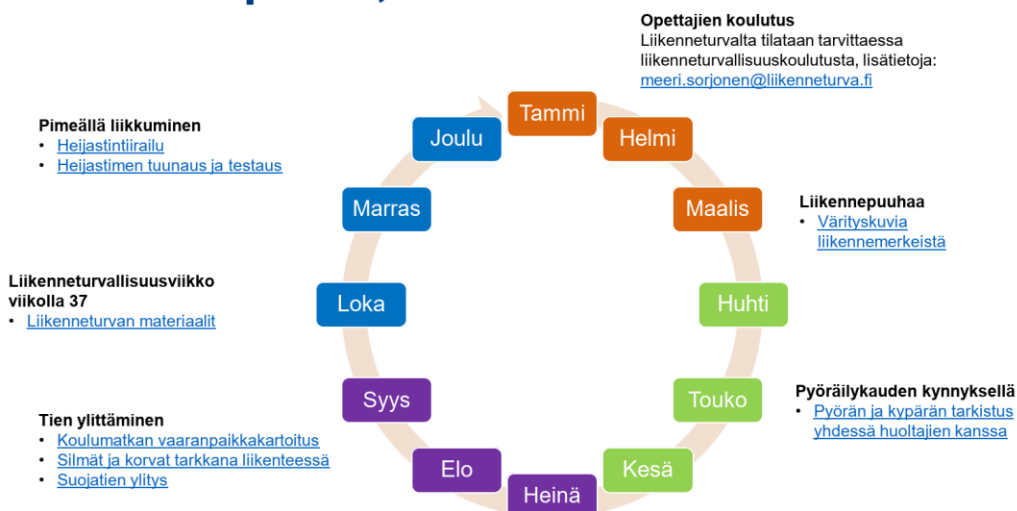
- Tehdään yhdessä kypärätesti kananmunalla. [Liikenneturvalta tilattavan styroksisen pienoiskypärän](#) avulla voi havainnollisesti osoittaa lapsille, mitä hyötyä kypärästä on pyöräilijälle.

Liikenneturvallisuusustyö esiopetuksessa

5–6-vuotiaat ovat jo kykeneviä ymmärtämään syy-seuraussuhdetta. Parasta opetusta on harjoittelu oikeissa liikennetilanteissa. Vastuu liikkumisesta ja tien ylittämistä on edelleen aikuisella. Lue lisää [Liikenneturvan sivuilta](#).

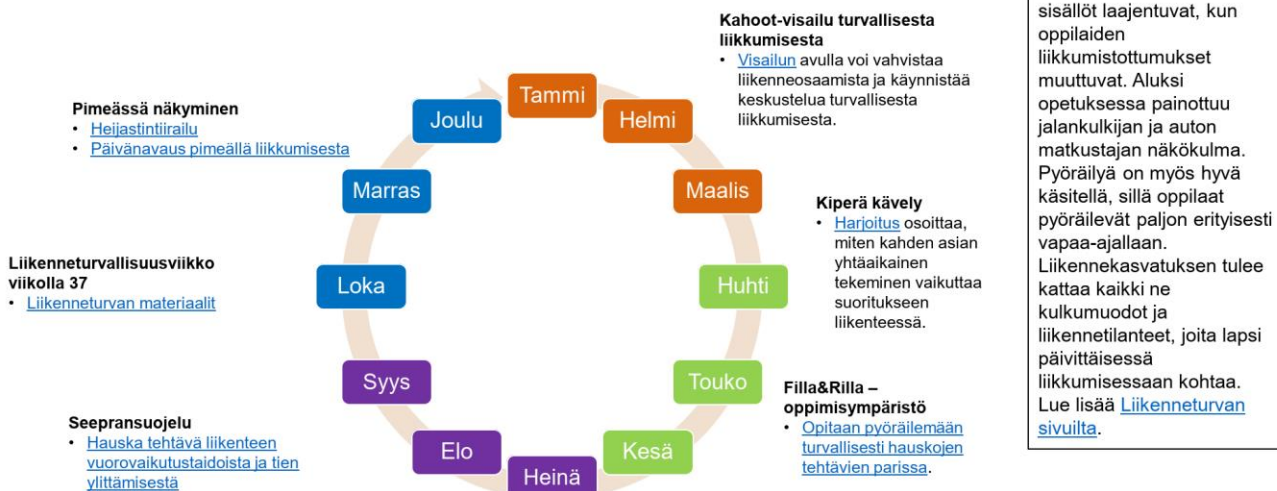
Perusopetus, luokat 1–2

7

Liikenneturvallisuustyö perusopetuksessa, luokat 3–6

8

Perusopetus, luokat 7–9

Liikenneturvan virtuaalinen kouluvierailu

- Liikenneturva tarjoaa yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille maksuttomia [virtuaalisia liikennekasvatusaiheisia kouluvierailuja](#).

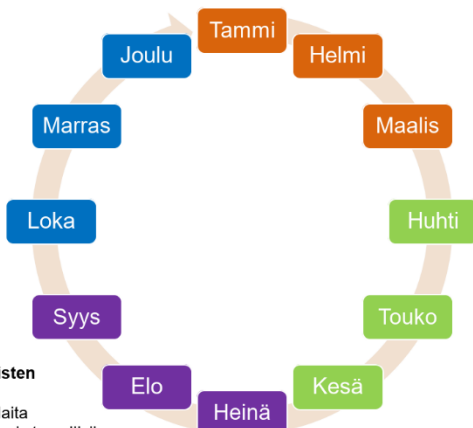
Peilaus

- [Harjoituksen](#) tavoitteena on tuoda esille nuorten liikennekäyttäytymiseen vaikuttavia seikkoja ja harhakäsityksiä.

Liikenneturvallisuusaiheisten videoiden raati

- [Tehtävä](#) kannustaa oppilaita miettimään, millaisin keinoin turvallisiin valintoihin liikenteessä voidaan vaikuttaa, ja millaiset viestit vaikuttavat parhaiten omaan käyttäytymiseen.

9

Valintatunneli

- [Valintatunneli](#)-harjoitus osoittaa, että monet asiat vaikuttavat päätöksentekoon ja harjoitellaan itsenäisen ja turvallisen valinnan tekemistä

Onnettomuustarinat

- Tositarinoihin perustuvien [onnettomuustarinoiden](#) avulla keskustellaan liikenteen vaara- ja riskitekijöistä.

Mopoilu

- [Mopolla liikenteessä](#) - mopon hallinta vaatii ajotaitoa ja harkintaa

Liikenneturvallisuusyhtiö yläkoulussa

Yläkouluun siirryttäessä oppilaat liikkuvat paljon ja liikkuminen ikätovereiden kanssa niin koulu- kuin vapaa-ajan matkoillakin lisääntyy. Perustietojen ja -taitojen lisäksi on panostettava vastuullisuuden tunteen herättämiseen. Lue lisää [Liikenneturvan Yläkoululainen liikenteessä](#) -sivulta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Toinen aste

Virtuaalioppitunti turvallisuudesta liikkumisesta

- [Liikenneturvan virtuaalinen oppitunti](#) toiselle asteelle: Turvallisesti liikenteessä – kaverit kyydissä, kuski kunnossa?

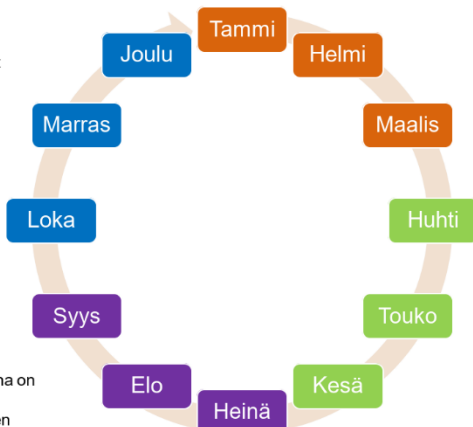
Ennakoitu katumus

- [Harjoituksessa](#) pohditaan tarkkaamattomuuden seurauksia liikenteessä ja käydään läpi niiden herättämiä ajatuksia.

Peilaus

- [Harjoituksen](#) tavoitteena on tuoda esille nuorten liikennekäyttäytymiseen vaikuttavia seikkoja ja harhakäsityksiä.

10

Mikä valintojamme ohjaa? Väittelytehtävä

- [Väittelytehtävässä](#) harjoitellaan mielipiteen perustelua ja muiden kuuntelua, keskustellaan liikenneturvallisuudesta ja ymmärretään, että valintojemme taustalla ei aina ole kestäviä perusteluita.

Onnettomuustarinat

- Tositarinoihin perustuvien [onnettomuustarinoiden](#) avulla keskustellaan liikenteen vaara- ja riskitekijöistä.

Valintatunneli

- [Valintatunneli](#)-harjoitus osoittaa, että monet asiat vaikuttavat päätöksentekoon ja harjoitellaan itsenäisen ja turvallisen valinnan tekemistä

Liikenneturvallisuusyhtiö toisen asteen opetuksessa

Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuorille sattuu eniten henkilövahinkoja liikenteessä. Valtaosa vahingoista sattuu henkilöauton kuljettajina tai matkustajina, mutta myös mopoilla ja pyöräillä. Liikenneturvallisuuden käsittely lukiossa ja toisella asteella on paitsi tärkeää myös olennainen jatko perusopetuksen liikennekasvatukselle. Lue lisää [Liikenneturvan Nuorten liikennekasvatussivulta](#).

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Nuoriso ja vapaa-aika

Onnettomuustarinat

- Tositarinoinin perustuvien [onnettomuustarinoiden](#) avulla keskustellaan liikenteen vaara- ja riskitekijöistä.

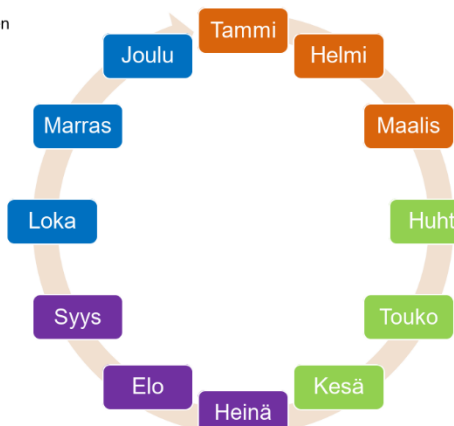
Huomaa hyvä

Kehu nuoria heidän liikennekäyttäytymiseensä liittyvistä ilonaiheista (mm. kavereista huolehtiminen, huomaavaisuus pienempiä koululaisia kohtaan, aikaisempaa myönteisempi suhtautuminen turvavälineisiin sekä kielteinen suhtautuminen humalassa ajamiseen).

Skarpina liikenteessä

- Nuorisovalle [räätälöidyt materiaalit](#) Liikenneturvan sivuilla

11

Työntekijöiden koulutus

Liikenneturvalta pyydetään tarvittaessa koulutusta ja tukea liikennekasvatukseen nuorisotyössä: Lisätietoja: meeri.sorjonen@liikenneturva.fi.

Ole kiinnostunut nuoren liikkumisesta

Millä sinä tänään kuljit? Miten on mopoilu sujunut? Mikä on ollut mukavinta, kun sait kortin? Entä haastavinta? Kenen kanssa ajelet?

Pyydä nuorta kertomaan kulkuneuvostaan ja kokemuksistaan liikenteessä tuoden esiin, ettei itsellä ole kokemusta esimerkiksi mopoilusta. Nuoret usein kertovat mielellään omista ajopeleistään, ja samalla on helppo johdatella keskustelu myös turvallisiin valintoihin.

Liikenneturvallisuuustyö nuorisotyössä

Kunnan nuorisotyöhön kuuluvat mm. nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, sekä nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki. Liikenneturvallisuus on tärkeä teema nuorisotyön toteuttamisessa.

Lue lisää:

[Nuorisotyöntekijöillä on tärkeä rooli nuorten liikennekasvatuksessa-](#)blogipostaus sekä [Nuorten liikennekasvatus](#) -sivu.

Työterveys ja -suojelu

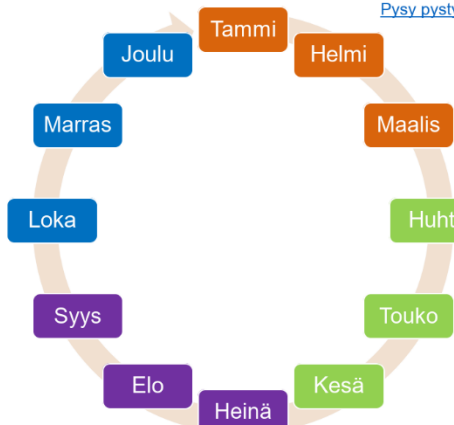
Heijastimen käyttö

- Heijastinpäivä 1.10. – viimeistään nyt on aika kaivaa heijastimet esiin!
- Työpaikoilla voi jakaa heijastimia muistutukseksi.

Liikkujan viikko ja Auton vapaapäivä

- Viikko kannustaa pohtimaan arkisia liikkumisvalintoja.
- Viisas liikkuminen: kävely, pyöräily, joukkoliikenne ja fiksumpi autoilu.
- Viikon päättää maailmanlaajuinen Auton vapaapäivä.
- Lisätietoja Liikkujan viikon [sivustolta](#).

12

Liukastumisten torjunta

- Jaetaan liukasteita
- Eriyishuomio piha-alueen hiekoitukseen
- Vinkkejä teemapäiviin ja tiedotukseen [Pysy pystyssä -kampanjasta](#)

Kestävät ja turvalliset työmatkat

- Kannustetaan liikkumaan työmatkoja kävellen, pyöräillen tai joukkoliikenteellä
- [Kilometrikisa](#)
- Olosuhteet työpaikalla: suihkut, pukukaapit, pyöräsäilytys?
- Työsuohdepyörä, joukkoliikennelippu
- Pyöräilykypärän käyttö

Liikenneturvallisuuustyö työterveydessä ja -suojelussa

Turvallinen työliikenne on keskeinen osa työturvallisuuutta, ja liikenneturvallisuus tulee sisällyttää osaksi työpaikan turvallisuuskultuuria.

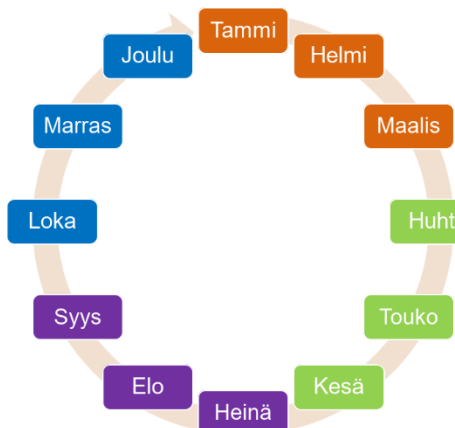
l ä k k ä ä t

Heijastimen käyttö

- Heijastinpäivä 1.10. – viimeistään nyt on aika kaivaa heijastimet esiin!
- Vanhustyössä voi jakaa heijastimia muistutukseksi.

Ikääntyneen autoilijan itsearvioinnit

- [Ikäkuljettajan itsearvioinnit](#)
- [Tietoa ajokunnosta ja -terveydestä](#)

Liukastumisten torjunta

- Jaetaan liukasteita
- Erityishuomio jalkakäytävien hiekoitukseen
- Vinkkejä teemapäiviin ja tiedotukseen [Pysy pystyssä -kampanjasta](#)

Turvallisesti liikenteessä

- [Sopiva auto ja apuvälineet](#)
- [Turvallinen liikkuminen jalan ja pyörällä](#)

Liikenneturvallisuuustyö i ä k k ä ä d e n p a r i s s a

Kunnan on huolehdittava ikäihmisten liikkumismahdollisuuksista ja liikkumisen turvallisuudesta. Itsenäinen liikkuminen on tärkeä osa ikäihmisten elämisen laatua. Ikäihmiset tarvitsevat tietoa kunnan liikennepalveluista, liikenneratkaisuista ja liikenteen turvallisuusnäkökulmista. Lue lisää Liikenneturvan sivuilta: [Turvallinen liikennenympäristö ikääntyneille](#).

13

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

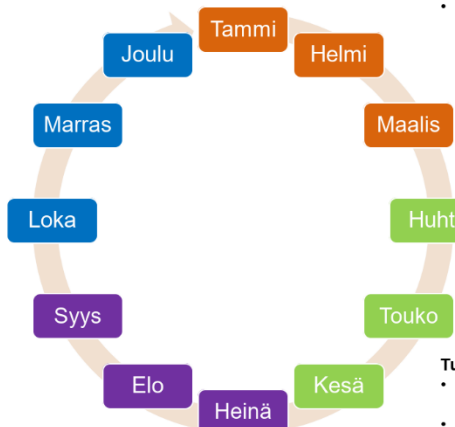
T e k n i n e n t o i m i

Turvallinen valaistus

- Tarkistetaan valaisimien teho ja laatu
- Selvitetään valaisemattomien alueiden valaistuksen tarve

Kunnossapidon tehostaminen

- Aurauksen ja hiekoituksen oikea-aikaisuus

Näkemäesteiden poisto

- Näkemäesteiden kartoitus ja raivaus erityisesti koulureiteillä

Turvallinen työmaaympäristö

- [Tieturva I ja II](#) liikennealueilla työskenteleville
- Työmaaliikenteen järjestäminen
- Liikenteenohjaussuunnitelma työmaakohtaisesti

Liikenneturvallisuus teknisen toimen työssä

Teknisen toimen vastuualueet näkyvät ja vaikuttavat kuntalaisten arkipäivään. Liikenneturvallisuuden ja kestävä liikunnan näkökulma tulee ottaa huomioon esim. katusuunnitelmissa, väylien hoidossa ja kunnossapidossa sekä tilapäisissä liikennejärjestelyissä.

14

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kunnan hallinto

Tiedotus: Turvallinen liikkuminen talvella

- Heijastinpäivä 1.10. Kunnan oman ilmeen mukaiset heijastimet jakoon?
- [Talvirenkaiden](#) käyttö
- Liukastumisen torjunta: [Pysy pystyssä -kampanja](#)

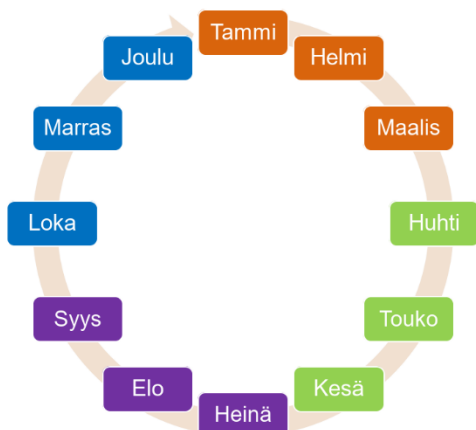
Liikkujan viikko ja Auton vapaapäivä

- Viikko kannustaa pohtimaan arkisia liikkumisvalintoja.
- Viisas liikkuminen: kävely, pyöräily, joukkoliikenne ja fiksumpi autoilu.
- Viikon päättää maailmanlaajuinen Auton vapaapäivä.
- Lisätietoja Liikkujan viikon [sivustolta](#).

15

Liikenneturvallisuus-infot julkisten tilojen inforuuduilla

- Kunta voi jakaa Liikenneturvan [info-tv-materiaaleja](#) julkisten tilojensa inforuuduilla.

Kestävät ja turvalliset työmatkat

- Kannustetaan liikkumaan työmatkoja kävellen, pyöräillen tai joukkoliikenteellä
- [Kilometrikisa](#)
- Olosuhteet työpaikalla: suihkut, pukukaapit, pyöräsäilytys?
- Työsuhdepyörä, joukkoliikennelippu
- Pyöräilykypärän käyttö

Liikenneturvallisuusustyö vapaa-ajan toimijoiden kanssa

Vapaa-ajan vieton turvallisuus, liikennejärjestelyjen ja ulkoilureittien selkeys ja turvallisuus, matkailijan hienovarainen ohjeistaminen turvalliseen käyttäytymiseen ja toimiva ensiapu vahingon sattuessa ovat kaikki tärkeässä roolissa.

Liikenneturvallisuus-infot yritysten inforuuduilla

- Yritykset voivat jakaa Liikenneturvan [info-tv-materiaaleja](#) julkisten tilojensa inforuuduilla.

Matkailu ja vapaa-aika

Henkilöstön kouluttaminen

- Liikenneturvallisuuskoulutusta voi tilata Liikenneturvalta, lisätietoja: meeri.sorjonen@liikenneturva.fi.

Liikkujan viikko ja Auton vapaapäivä

- Viikko kannustaa pohtimaan arkisia liikkumisvalintoja.
- Viisas liikkuminen: kävely, pyöräily, joukkoliikenne ja fiksumpi autoilu.
- Viikon päättää maailmanlaajuinen Auton vapaapäivä.
- Lisätietoja Liikkujan viikon [sivustolta](#).

16

Ulkoilureittien vaaranpaikkakartoitus

- Voidaan toteuttaa urheiluseurojen, yritysten ja kunnan yhteistyönä.

Kestävät ja turvalliset vapaa-ajan matkat

- Kannustetaan liikkumaan harrastusmatkoja kävellen, pyöräillen tai joukkoliikenteellä
- [Kilometrikisa](#)
- Pyöräilykypärän käyttö

Järjestösektori

Heijastintempaukset

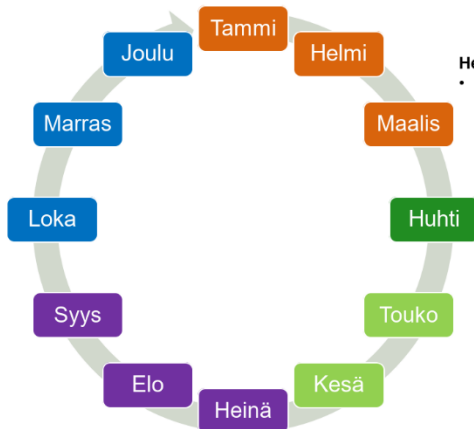
- Heijastinpäivä 1.10. – yhdistykset voivat järjestää heijastinpolkua ja -suunnistuksia
- Perhekahviloissa ja kerhoissa voi jakaa heijastimia muistutukseksi – yhteistyössä mainosheijastimin esim. paikalliset kauppiaat.

Turvallisesti harrastuksiin -teemaviikko

- Yhteistyössä harrastusseurat ja Liikenneturva

Ikäihmisen liikenteessä -tilaisuudet

- Eläkeläisjärjestöt
- Huomio myös liukastumisten torjuntaan: vinkkejä [Pysy pystyssä -kampanjasta](#)

Henkilöstön kouluttaminen

- Järjestöt voivat tilata liikenneturvallisuuskoulutusta Liikenneturvalta, lisätietoja: meeri.sorjonen@liikenneturva.fi.

Esimerkin voima urheiluseuroissa

- Urheiluseuroissa valmentajat ja edustusjoukkueet toimivat esimerkkinä liikenneturvallisuudessa, esim. kypärän käytössä. Toteutus seurojen some-kanavien kautta.

Liikenneturvallisuuustyö järjestösektorilla

Kunnissa voi olla hyvinkin aktiivinen järjestösektori. Monien järjestöjen perustehtäviin sisältyy ihmisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, mihin liikenneturvallisuuden parantaminen sopii hyvin. Kuntalaisilla on usein kiinteämpi suhde järjestösektoriin kuin kuntaan, minkä vuoksi järjestöjen kautta voi olla hedelmällistä tavoittaa kuntalaisia.

17

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lähteitä

Opas kuntien liikenneturvallisuuustyöhön:

- <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2016/1750-kasikirja-kunnan-liikenneturvallisuuustyohon>

Liikenneturvallisuus nuorisotyössä:

- <https://liikennevilku.fi/2021/03/02/nuorisotyontekijoiden-koulutukselle-on-kysyntaa-liikenteen-rooli-nuorten-arjessa-korostuu-poikkeusaikana/>

Liikenneturvallisuuden toimintasuunnitelma teknisessä toimessa:

- <https://docplayer.fi/6451336-Esimerkkeja-liikenneturvallisuuustyon-toimintasuunnitelmista-hallintokunta-sektori-tekninen-toimi-ja-kaavoitus.html>

18

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

